

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БҮРЯАТ ҮНЭН

Бүгэдэ арадай сонин

1921 оной
декабриин
21-һээ гарага

2000
апрелиин
20

Хабарай һуул
сагаан луу
һарын
17
гарагай 5
ЧЕТВЕРГ
№ 47 (20254)

№15 (161)

ЭСЭГЭ АРОНОЙМНАЙ ЕРЭЭДҮЙ - ЭДИР ЗАЛУУШУУЛАЙ ГАРТА

«Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда туйлахан Илалтын 55 жэлэй ойдо бэлдэлгын ябаса болон залуушуулые Эсэгэ орондоо оюун сэдхэхэлэй талаанаа хүмүүжүүлгые найжаруулаха хамтын эмжээнууд тухай» республиканска конференци үнгэрһэн байна. Эмхидхэлшэдынь - Залуушуулай эрхүүдэй, аяншалгын, физическэ культура болон спортын талаар Буряад Республикын Гүрэнэй Конференци, Дайнай, ажалай, Эбсэгтэ Хүсэнуүдэй, Хуули сахилгын зургаануудай ветерануудай конференци (Башканска ништын эмхи).

Буряад Республикын залуушуулда конференциин зүгөө абтахан ХАНДАЛГА соо эмжээж хэлэгдэнэ:

«Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эмжээнуудтэ манай Буряад орон Эсэгэ ороноо хамгаалгада 120 гаран мянган хүниие эльгээнэ. 43 мянгангын гэртээ бусажа эрэггүй, 6 мянга гаран сэрэгшэд дайнай инвалидууд болоо. Буряад ороной сэрэгшэдэй баатаршалганууд орон ордон, медалнуудаар тэмдэглэгдэе юм. 1945 хүн Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ үлэе. Тэдэнэй тоодо Петр Харитонов, Василий Покалев, Сергей Орешков, Григорий Асеев, Алексей Етобаев, Жамбал Тулаев, Никифор Федосеев, Павел Баннов, Константин Оцимик, Назар Ринчино гэгшэд оронон байдаг. Манай эсэгэнэр, дээдэшүүлэй алдар соло, баатаршалга манай зүрхэ сэдхэлдэ хэтэдэе үлэхэ.

Николай БАДМАРИНЧИНОВ.

Нүхэдүүд, бүхы манай хүбүүд, басагадые Эсэгэ оройнойгоо түүхэдэ инаг дуратай байжа, сэнгэхые, миил эрдэм хургуулигай бэшэ, харин Эсэгэ оройнойгоо аша туйһые, түүхын баялигуудые, элинсэг хулинсагуудай эрхим ёһо заншалуудые хамгаалха, аршалха шадалтай байхые уралнабди.

Эсэгэ ороноо хамгаалагшадай дурасхаалые мүнхэлхэ талаар ажал ябуулгаяа мүнөө үедэ хүгжөөхэ уялгатайбди. Гансал үгөөрөө бэшэ, харин бодото хэрэгүүдээрээ фронтовигуудые, дайнай инвалидуудые анхаралаар хүрээлхэ, хүндэлхэ ябадал залуу хүн бүхэнэй оюун сэдхэхэлэй уялга, абари заншал болохо ёһотой.

Хүндэтэ нүхэдүүд! XXI зуун жэлдэ таанад ажалууха, ажаладалаа зохёохо болонот. Буряад оройной, бүхы Россиян залуу үетэн ороноо дахин хэргэхэ, үргэхэ, дэлхэй дээрэ нэрэ хүндыень батадхаха гэжэ найданабди.

2000 оной апрелиин 6-да абтаа».

БАЯРАЙ ҮГЭ

Нютаг хэлэнуудэй зарим үгэнүүдэй толи хэблэжэ, литературна хэлээ улам баяжуулаха, олоңдо ойлгосотой болгохо гэхэн дурдахалые эхэ найшаанаб. Буряад оройной элитэ поэт Булат Жанчиповай «Бурэн» поэмые эхэтэ хонирхон уншаад, үндэһэн арадайнгаа хэлэной баялигта баясахаршые, омогорхомооршые байгаа.

Зүгөөр поэмэ соо хэрэглэгдэһэн жэнхэни буряад үгэнүүдэй удхые ойлгохогүй байһаңдаа эхэтэ голхорноб. Наһатай болоһон миини иигэжэ тулгардахада, дороһоо ургажа ябаа залуу үетэнигай яаха болоноб? Ушар нимэһээ тон үсөөн хэрэглэгдэдэг үгэнүүдэй удхые тайлбарилхан толиие хирэ-хирэ болоод, сонинийнгоо шюурнуудта үгэжэ байгыт гээд, Таниие эхэтэ гуйнаб.

Хүндэлэн үлэгшэ Ц.БАТУЕВА.

Ахамад архитекторэй үгэ

ИЛАЛТЫН ХУШӨӨ САГ СООГОО БЭЛЭН БОЛОХО

Улаан-Удын ахамад архитекторэй тушаалда В.П.Итыгылов хаяхана томилогдобо. Тэрэ 1972 ондо Москвагай Архитектурна институт дүүргээд, арбан дүрбэн жэлэй туршада «Урхитгражданпроект» гэхэн институтта хүдэлэе. Удаань Республикын барилгын талаар Комитетэй түүрүүлэгшын орлогшоор ажаллаһан, һүүлэй арбан жэлэй туршада Улаан-Удын барилгын ба архитектурын управленцэ харюусалгата тушаалуудые эзэлжэ байгаа.

Владислав Павлович Улаан-Удын болон республикын хото, тосхонуудай барилга болон архитектура шэмэглэлдэ хубитаяа эхээр оруулаһан габьяатай. Тэрэнэй хүтэлбэри доро эзлэгдэһэн бодхоогдоһон барилганууд гэхэдэ, Улаан-Удын 20, 21, 46 кварталнуудай гол түлэб 15-дэхи сөрһин байшанууд, Хэжэнгэдэхи больница, Хурамхаанай Соёлой байшан, мун БМ-ий зам зубшаһан Нижнеангарск, Северобайкальск, Таксимо, Северомуйск болон бусад байрын, социальна шэглэлэй барилганууд гэхшэ. Архитекторэй омогорхол болохо Дотоодын хэрэгүүдэй министрствын больница, Улаан-Удын ирайлалгын гэр, Стеклозаводто оршодог туберкулез эмнэлгын комплекс.

Владислав Павлович, Илалтын һайндэр дүтэлжэ байна. Улаан-Удэдэхи мемориал-хүшөө бодхоогдохо ажал хэр ябажа байнаб? Майн 6 болотор энэ комплексын түүрүшын шатын гурдэмэри түгэсэхэ ёһотой. Мемориалай гол удхата стелэ дээрэ Советскэ Союзай Геройнуудай, «Слава» орденэй гурбан шатын гүйсэд бабалернуудэй нэрэ обогууд аржыгар бэшэгдэнхэй гарагдаха. Тэрэнэй хоёр талаар фронт болон тылдэ

зорюулагдаһан бүтээлүүд уран найханаар шэмэглэхэ. Хаядаһ мүнхэ гал бадаруулаха гоёогдомол тусхай түхээрэлгэ бэлэн болохо байна. Гагтиг шулуун гэхшүүрнууд табигдана. Олоңдо мэдээжэ болоһон танк хадаа фронтовигуудай дурдахалаар тэрэл нуури дээрээ байха ёһоороо байханы, зүгөөр тэрэниие шэнэлэн шэрдэжэ байнабди. Нэгээр хэлэхэдэ, майн 8-да Илалтын һайндэрэй ёһололой баярые эндэ үнгэрэхэдэ, мемориал бэлэн болохо гэжэ найданаб.

Саашадаа энэ хүшөө бури болбосон түхэлтэй болохо, Илалтын парк-сэсэрлиг халбарха.

Ахамад архитекторэй кабинет соо Улаан-Удын хүгжэлтын түсэб-проектүүдэй зураг македуудые харахадаа, ерээдүйн гоё найхан городто айлшалһан мэтэ болобо. Түрэл городые ямар аргаар нэмэглэн гоёохо, саашадаһ хүгжөөхэ тухай дэлгэрэнгыгээр газетын удаадахи дугаарта Владислав Павлович хөөрөжэ үгэхэ.

Николай НАМСАРАЕВ.

ХҮНДЭТЭ УНШАГШАД!

Байгша оной апрелиин 1-һээ республикын Хэлхээ холбооной албан уншагшадта газетэ хүргэлгын шэнэ сэнгүүдые тогтообо. Тиин «Буряад үнэн» газетэ болон журналнуудыемнай апрелиин 1-һээ 2000 оной II хахадта уншагшаднай доро үгтэһэн сэнгүүдээр захиха аргатай:

1. «Буряад үнэн» («Дүхэриг» болон «Бизнес Олзотой» хамта) — 77 түх. 88 мүнг. Индекс — 50901.

2. «Буряад үнэн — Дүхэриг» — 58 түх. 50 мүнг. Индекс — 73877.

3. «Бизнес Олзо» — 52 түх. 50 мүнг. Индекс — 31111.

4. «Спорт-Тамир» — 74 түх. 40 мүнг. Индекс — 31113.

5. Үхибүүдэй «Огон» журнал — 36 түх. Индекс — 73879.

6. Уран зохёолой, олоһиштын «Морин Хуур» журнал (буряад хэлэн дээрэ) — 63 түх. Индекс — 73878.

7. Уран зохёолой, олоһиштын «Вершшы» журнал (орог хэлэн дээрэ) — 63 түх. Индекс — 73883.

«Буряад үнэн» - Танай уншаха газетэ

ТАРИЛГАДАА - ХАБААРАА

Хабарай тарилгын ажал хаа хаанагүй халуун хаһадаа орожо байна. Правительствын туһаламжаар хүдөө ажахынхид энэ жэл тоһо, түлишын болон бусад хэрэглэмжын зүйлнүүдые урьһаар худалдан абанхай.

Зүгөөр зарим тэдэ дутуу дунданууд элирээд, тэдэ асуудалнуудые шидхэхэ зорилготойгоор Правительствын Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В.К.Агалов үсэгдээр зүблөө үнгэргөө. Шидхэгдээгүй асуудалнуудаар эрид шууд хэмжээнуудые абахыень Хүдөө ажахын министерство болон нютагай өөһэдын хүтэлбэрини толгойлогшодые Правительство уялгалаа.

ТҮЙМЭРӨӨ НЭРГҮЛЫТ

Үдэр бури ой модоной түймэр хаа хаанагүй улаабхилжа эхилэ. Жэшээлхэдэ, уржадэр аяар 35 газарта галай аюул болоо. 136 гектар талмайтай ой модон хая галда абтаа. Түймэр сарагшад 21 газарта тэрэ үдэртөө түймэр унтаража шадаа. Гэбэшье түймэр хүжэрэлгэ хадаа Ой модоной министрствын нэргүлэмжын тусхай албанай «тархинай үбшэн» жэл бури байһаар.

Нүхэд! Ойн баялигта гамтайгаар хандая. Тамхи, зуруулаа хайша хэрэг бү хаягты, түүдэг бү табигты, - гэжэ эдэ албатад республикын эрхэтэндэ хандана.

Николай НАМСАРАЕВ.

Контактные телефоны:

21-34-51, 21-27-82, 21-57-91 (комитет по информации,

печати и связям с общественными объединениями

Администрации Президента и Правительства

Республики Бурятия), 21-66-44, 22-03-03 (мэрия

г.Улан-Удэ), 33-28-84, 33-08-84 (Бурятская

государственная телерадиокомпания)

22 АПРЕЛЯ 2000 ГОДА С 16³⁰ ДО 20⁰⁰

ВСЕМ МИРОМ - ПОБЕДИТЕЛЯМ

В Городском Дворце детско-юношеского творчества

проводится ТЕЛЕМАРАФОН по сбору средств на

строительство мемориала Победы. Прямая трансляция.

РАСЧЕТНЫЙ СЧЕТ "МЕМОРИАЛ"
40410810000000000002 "Байкал Банк",
ИНН 0323056931,
БИК 048142736,
К/С 30101810200000000736

ГАБЬЯАТА ЭМШЭНДЭ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ОРДЫН БАРИУЛАГДАБА

Еши Нянюевич ЦЫБИКОВ Буряад ороноймнай эгээн нэрэ хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн. Аяар 36 жэл соо хирургаар хүдэлж үедөө хэдэн зуугаад зоной ами наһые абархан байна.

Е.Н.Цыбиков 1940 оной апрелин 1-дэ Яруунын аймагай Шахта нууринда түрөө. Нархатын дунда хургуули дүүргэһэнэйгээ үүлээр түрэл колхоздоо ажаллаа.

1958 онһоо 1964 он болотор Шэтын медицинскэ институтда хирурга хураа. Тэрэ институтдаа Улаан дипломоор дүүргэһэнэй үүлээр Хяагтын аймагай эмнэлгын түбтэ хирургаар гурбан жэл соо ажаллаа. Тэндэ ехэ бэрхээр хүдэлжэ, мэдээжэ болоод, Улаан-Үдэ хотодо уригдаа.

1971-74 онуудта Новосибирск хотын медицинһын эрдэм шэнжэлгын институтдай аспирантурада хураа.

1977 ондо медицинһын эрдэмэй кандидатай диссертаци хамгаалһан байна. Тэрэ жэлдээ хирургическа таһагыг даагшаар томилогдоо.

1982 ондо «Буряадай АССР-эй габьяата врач» гэхэн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

1987 ондо Арадуудай Хани Барисанай орденээр шагнагдаа.

1990 ондо РСФСР-эй Верховно Советэй депутатаар хунагдаад, ороной парламентад элүүрэй хамгаалгын, социальна талаар хангалгын, физическэ культурын комитетэ ажаллаа.

1991 ондо Улаан-Үдэ хотодо бусажа хирургическа таһагыг даагшаар мүнөө болотор ажаллана.

Еши Нянюевич Цыбиковэй 60 наһын эмнэлгын түбэй конференц-зал соо Улаан-Үдын болон аймагуудай хирургическа эрдэмэй-практическа конференци болон Буряадай элүүрэй хамгаалгын минимал медицинскэ эрдэмэй кандидат Б.Г.Бальжин, Россин Федерациин Президент В.В.Путин, гар табилгатай Зарлиг уншажа, Е.Н.Цыбиковые Хүндэлэлэй орденээр шагнагдаа, ушараарнь амаршалба. Конференци хабаадагшад Еши Нянюевичые халуун амаршалжа, бэлэгүүдые барюулан Зоригто САА

Хабарай тарилга - 2000

БЭРХЭТЭЙШЬЕ ЪААНЬ...

Хэжэнгын аймагай хүдөө ажахын үйлэбэриин кооперативууд байгша онойнгоо хабарай тарилгыг болзортонь үнгэргэхэ талаар нилээд орёохон байдала оронхой.

Ушарын юуб гэхэдэ, нёдондой ган гасуур эндэ ехэ нүлөө үзүүлэ. үүлэй мэдээгээр, аймаг соо хүдөө ажахын үйлэбэриин 12 кооператив, таряашадай (фермернүүдэй) 230 ажахы тоологдоно. Зүгөөр бүхы кооперативууд, фермернүүдэй ажахынуудай тон үсөөхэниинь таряан ажал эрхидэг юм.

Байгша ондо аймагай кооперативууд 10200 гектар дээрэ орооно тариха, гектар бүриһөө дунда зэргээр 12,3 центнер ургаса хуряжа абахаар түсэблэнэ.

Аймагай захиргаан СБС-Агро, Сибириин Росбанкнуудтай хэлсээ баталжа, хабарай тарилгада хэрэгтэй 310 тонно тоһо түлишэ, дуталдаһан үрэнэ, минеральна үтэгжүүдгэ, запас частынуудые худалдан абалгада хэрэгтэй 1 миллион 100 түхэригэй хэлсээ баталаа.

Аймагай таряашад хабарайнгаа тарилгыг хүдэлмэриин 10-12 үдэр соо эрхим шанартайгаар үнгэргэжэ, орооно таряанай тогтууритай ургаса хуряжа абаха зорилго табинхай. Энэ шухала хүдэлмэриин үнгэргэхэ талаар аймагай өөһэдын хүтэлбэриин захиргаанда тусхай штаб эмхидхэгдэнхэй. Тус штабые хүдөө ажахын управлениин начальник В.А.Пинтаев хүтэлбэрилнэ. Д.ХУБИТУЕВ.

ҮНДЭНЭ ТАБИХА

Хабарай эгээл энэ үедэ сабшалан, бэлшээри хайжаруулха 2 нарын габшагай ажал түлэг дундаа урдань ябажа байгаа ха юм. Мелиоративна хүдэлмэридэ анхарал угаа ехээр хандуулагдадаг хэмнай.

Харин үүлэй арбанжэлэй туршада шухала энэ хэрэг нула табигдана. Уһалууриин тусхай түхээрэлгэнүүд ашаглагданагүй, хубагууд шорой, буртаг ногоондо дарагдашоо. Олонхи аймагуудта мелиоративна албанууд усдахаданхай. Ажахынууд мелиораци нэргээхэ хүсэ шадалгүй болошонхой. Тиймэһээ газарай үржэл муудажэ, горитой ургаса абтанагүй. Иимэ шахардуу байдалай хойшолонтой тэмсэхэ тусхай хэмжээнүүдые абахань шухала гэжэ Бу-

ряд Республикын Правительствэ шийдээд, Хүдөө ажахын министрствэ болон мелиорациин ажалай Табиба Комитедэй урда зорилгонуудтай табиба.

Нэгэдэхээр, газар ашаглаһан түлөө налог болон ажахынуудын өөрын мүнгэ хэрэглэлгын аргаар мелиоративна түхээрэлгэнүүдые насосно станцинуудые, бусад төхөөрөмжые нэһлэбэн шэнэлхэ, заһаарилха тусхай программа бэлэүлэгдэхэ ёһотой.

Хоёрдохээр, «Мелиораци тухай» Буряад Республикын тусхай Хууль абахань шухала болоо гэжэ Правительствэ тэмдэглэбэ.

Николай НАМСАРАЕВ

ЗОВОНОН ЗОНДО ТУДАЛАЯЛ!

Бурхан шажантанай социальна туһаламжын «Алтан Хорло» гэхэн проектдэ хабаадагшадтай буян үйлэдлэгийн үдэшэ апрелин 13-да Буряадай филармониин танхим соо болобо.

Үншэн хүүгэд, үгэллэн, үбшэн үлбэр хүнүүд алишые сагта байһан бээ. Тээд ехэ дайгүй амгалан мүнөөнэй сагта тэдэнэй тоогой эгсээр ургашаһаниинь хэнэйшые наһаа зобоохор. Тийн Бурхан шажанта буряад зомнай зобохо ябаһан тулпоур зоние хэр уһаа дэмжэхэ гэжэ оролдодог, үнэн зүрхэнһөө хайрладаг хамнай.

Бурхан шажантанай Энэрхы хайхан энэ заншалыг нэргээхэ гэжэ зоригжоһон Улаан-Үдын «Ногоон Дара Эхэ» нэгэдэлэй хүзүгшэд хоһо нойтоор тэнэжэ хэсэжэ ябадаг хотынгоо харууһагүй хүүгэдые үе-үе болоод суглуулжа эдсэлүүлдэг, шадал соогоо хубсаһа хунараар хамгалсаха гэжэ оролдодог болоо юм.

Россин Буддын шажанай Сангхын толгойлогшо Хамба лама Дамба Аюшевс хүзүгшэдэй энэ үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, үлзы дэмбэрэл хүсэһэн юрөөлөө соёрхоһон байна.

Үдэшын эхиндэ Ивалгын дасанай ламанар, хубарагууд Буряад ороной амгалан байдалай түлөө уншалга бүтэһэн байна. Тэдэнэй үүлээр Ивалгын дасанай шэрээтэ Гунчен лама (Д.Очиров), Дээдэ-Онгостойн Жанчуб Допанхан дасанай - Хамбын Хүрэнэй шэрээтэ Баир Аюшевс Энэрхы сэдхэлтэнэй үүсхэлые дэмжэн, 1-1 мянган түхэриг хандиблаа. Тэрэшэлэн Бүгэдэ буряадуудай Үндэһэн соёлой эблэлэй Президент Д.Н.Дугаров, нютагайхидай эблэлүүдэй советэй түлөөлэгшэ К.Д.Дагбаев, наһа гүйсөөгүй хүүгэдэй хэрэгүүдэй талаар Буряад Республикын комиссиин зүбшэлэгшэ Н.Ц.Чимитова, «Байгал» ансамблиин директор Н.Ю.Мадуев, «Арьяа-Баала» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Н.Д.Бадмаринчинов болон бусад хайшалай үгэ хэлэжэ, доро дороо хандибуудые баряа.

Концертдэ Д.Дашиев, Д.Занданов, үндэр наһатай арадай дуушан Б.Доржиева, Буряад үндэһэн лицей интернадай «Наран» ансамбль, «Уржал», «Магтаал», «Ангар» гэхэн арадай аман үгын ансамбльнууд, «Бадма Сэсэг» театрай дуушан Е.Ш.Гомбоин болон бусад хабаадаа.

«Ногоон Дара Эхэ» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ И.С.Урбанасвай хандибуудые оруулһан, үдэшэдэ ерэнэн бүхы зоние, урай эблэгтэниие амаршалан, баярай үгэ хэлэжэ, саашадашые хамгалсаха бээт гэжэ найдажа байһанаа мэдүүлэ.

Түгэсхэлдэн лотерей наадагдажа, 1-дэхы шатын шүүбэри Буряадай үншэй журналист Александр Молоновто хүртөө. Тийхэдэ Тийлэй багшын хоёр ном, Жэбзэн Дамба хутагтын хургаалууд, гэжэ аюулһаа аршалдаг «Дугаргаржаама», Хурамхан дасанай дэргэдэ байдаг «Ногоон Дара Эхын» даяан бүтээлэй байшан соо хоёр долоон хоногто байха пүтээкэй энэ шүүбэриден тудад.

Зовохон зондо мүнөөр, хубсаһа хунар, эдэе хоол, бусад зөөрсэр туһалха гэхэн хүнүүд амаралтын үдэр бүхэндэ Буряадай Үндэһэн номой санда 13 сагта ерэхэдэн болохо.

Данзаң ДОНДУБ.

БАЙГААЛИЯ АРШААН...

Һаяхан Байгаалин музейгэ пресс-конференци үнгэргэгдэбэ. Музейн хүдэлмэрилэгшэд Е.В.Бухарова, В.Д.Степанова Газарай үдэрэй хайндэртэ, ямар ажал, хэмжээ ябуулануудые бүтээжэ байһан түсэбтэе танилсуулба.

2000 оной апрелин 22-то үргэнээр дэлгэрхэн Газарай үдэр 500-гаад миллион зон бүхы гэхэй дээрэ байгаалия хамгаалгын хэмжээ үнгэргэхэн.

1996 онһоо манай Буряад Республикада сөсэрлшүүд эмхидхэгдэнэ. 2000 оной сээрлигүүдэй жагсаал ябуулагшад, Буряадай байгаалин музей, ойн туршалгын станци болон агнууриин захиргаан, байгаали хамгаалагшадтай хамта ойн түймэр эгэбхитэйгээр сараха асуудалнуудаар олоһонтын анхарал хандууһын тула эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулаг байна.

Апрелин 18-да байгаалин музейгэ уулзалганууд болоо, Константин Михалкинай намтартай гүшөөр танилсаха арга олгодоо. Энэ нүхэрнай байгаалин баялигуудай онсо шэнжэнүүдые, заказнигуудай ажалье буулгаһан фото-зурагуудаа олоной анхаралда табья.

Апрелин 19-гэ түймэртэй тэмсэжэ наһаа алдаһан зонгоо «Бидэ таанараа хананабди» дураасхалай (мемориальна) акци, мүн «Түймэрэй ой» гэхэн выставкэ эмхидхэгдэбэ.

Апрелин 20-го 9 сагта эрдэмэй практическа конференци үнгэргэгдөө.

Апрелин 21-гэ үдэрэй 12 сагта Улаан-Үдэ хотын экологёр харалга болохо. Хүгжэмшэд, уран зураашад, зохёохы ажалтан уран найханай бүлэгүүд бэлиг шадабария харуулха, үхибүүдэй зурагуудай, лакадуудай выставкэ, түгэсхэлдэн конкурсно хабаадагшадтай концерт болохо.

Апрелин 21-һээ июниин 5 болотор Улаан-Үдэ хотодо «Могонуудые нуулагталы» гэхэн акци үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Тиймэһээ Улаан-Үдэ хотын зон эгэ хэмжээ ябуулануудта олоороо хабаадаха бээ гээд найданабди.

Соёлма БАЙМИНОВА.

ХҮХЭ БУХА - ЖЭЛЭЙ ШУБУУН

Апрелин 16-да Дали жэгүүртэнэй уласхоорондын үдэр тэмдэглэгдэбэ. Энэ үдэртэй гашарамдуулан, Росси дотор томо хүхэ буха шубуу тоо бүридхэлдэ абтажа эхилбэ.

Манай республика дотор тус хэмжээ ябуулгада Буряадай гүрэнэй университетэй географическа факультетэй оюутад, багшанар, Байгаалин музейн мэргэжэлтэд хабаадалсана. Байгша ондо Россин шубуу тоололгын нэгэдэл хүхэ бухые жэлэй шубуун гээд нэрлэһэн байна.

Бата-Жаргал ЛОГИНОВ, БГУ-гай 3-дахи курсын оюутан.

ҮҮЛТЭРЭЭ ҺАЙЖАРУУЛХАНЬ

Хони, үхэр малай тоо үсөөрхэхөө галтай үүлтэрээрээ муудажэ эхилээ гэхэн сэгнэ тэтэй хэнише арсахагүй.

Нёдондо жэлһээ республикын Правительствэ үүлтэр хайжаруулгын гүрэнэй «Бурятское» гэхэн предприятида мүнгэнэй туһаламжа үзүүлжэ, манай ажахынууд Эрхүүгэй область болон Красноярскы хизаарһаа үүлтэртэ эбэртэ бодо мал, гахай, галу, худалдажа абаха аргатай болоо. Тэрэнэй ашаар олохон колхозууд, таряашадай ажахынууд байдаг хайжаруулжа байна гэжэ предприятиин началь А.Дашиев мэдүүлэ. Симментал үүлтэрэй үнэ бүриһөө жэлэй туршада 3500-4000 кг һү хаажэ байха зорилго малшадай урда табигдана.

ТУЛЮУР БАЙНА ТОРИН АДАГТА

Буряад Республикын Президент Леонид Потапов Зэдээр ябахадаа, адуу морьт үсхэбэрлэхэ Торин тусхай ажахын байдалтай танилсаад, ехэтэ голхороо.

Хэзээ нэгэтэ эрхимэй нэгэн ажахы гэжэ тоологдодог энэ совхоз паңхаруутаһан байдалтай.

Эрид шууд хэмжээнүүдые абаха, республикын экономикодо, мал ажахыда нүлөөтэй энэ хальбэриие хүгжөөхэ гэхэн хараа бодолоо Президент мэдүүлээд, туһаламжын тодорхой шийдэхээр абаха мэдүүлбэ.

Борьёогой совхозой хонин ажахын дүнгүүдэ Леонид Васильевич хайшаагаа. Бусад ажахынуудаар ябахадаа, хабарай тарилгыг асуудалнуудые шийдхэлсэбэ.

ҮЙЛЭДБЭРИНЬ ДООШОЛНО

Шэнэ жэлһээ «Ливона» заводой үйлэбэрлэлэ шахардуу байдалда оронхой.

«Бурятспирт» бүлгэм өөрынгоо продукци багаар үйлэбэрлэнэ. Тиймэһээ нара бүри завсгаар 17-20 мянган декалитр архи багаар гаргада болонхой. Хэрбээ иимэ байдал үргэлжлөө һаа республикын бюджет жэлэй туршада 90-95 миллион түхэриг алдаха болоно.

Николай НАМСАРАЕВ

албание толгойлогшоор томилогдоод байхадань, тэрэндэ илангаяа түрүүшээр хэды олон бэрхэшээлнүүд тохёолдооб даа. Налог татабари гэшэ тон шэнэ юумэн бэшэшье наа, урданай хийнаа

бүхы шатанууды дабажа, тэрэнэй «тогоон соо хайсахан эдэс ороhon», горитой хургуули гараганиинь үшөө ехэ харюусалгатай тушаалда ороходонь, сэгнэшгүй туна боложо үгөө, мэргэжэлэйн жэгүүр далиие хайсахан шангадхаа гэшэ ааб даа.

налог татабарие хайн дураараа түлэхэ бодото эрмэлзэлтэй хүнүүд үсөөншөг ааб даа. Харин олзо оршоёо нюуха, налог түлэлгэһөө хулжаха, «даагдаша дабагдашагүй ехэ налог ашагдана» гэжэ гэмэрхэ, гутарха заримаг үсөөн бэшэ. Үнэндөө, гүрэн соо байгаа хадаа, гүрэнэй

Республикын налоговой албанай 10 жэлэй оёе угтуулан

МҮНГЭНЭЙ НӨВСЫЕ АРЬБАЖУУЛХА

ондоогоор, дэлгүүрэй харилсаанай ёһоор гол ашаг олзо оруулдаг юридическэ болон физическэ шюурнууднаа налог татабари суглуулжа абаха хэрэгтэй байгаа. Нэн түрүүн Россин Федерациин, Буряад Республикын налог тухай гол хуулида үндэһэлэн, ажалаа ябуулха шухала байһаниинь ойлгосотой.

Албанайнгаа ажалые эмхидхэхэ, хүдэлмэрилгэшдөө тааруулан табиха, шадамар бэрхэ хүнүүдые шэлэн абаха гэхэ мэтэ асуудалнуудые шиидхэхэдэнь, тэрэнэй өөрыншэ баяндүй дүршэл, үндэр мэргэжэл шадабариншэ ехэхэн туна боложо үгөө. Самбу Цыдыпович 1973 ондо республикын Финансын министрствэдэ бюджетэй таһагта жиирэй инспекторээр хүдэлжэ эхилээд, удаань ахалагша инспекторээр, мүн табан жэлэй туршада Баргажанай аймагай гүйсэдкомой финансын таһагые даагшаар ажаллаа юм. Тэрэ үе соо С.Ц.Цыреторов ажал хэрэгэ хайн мэдэхэ мэргэжэлтэ, шадамар бэрхэ эмхидхэгшэ байһанаа харуулаа. Анхандаа гээгдэнги тооной байһан Баргажанай аймагай финансын таһагтэдэ жэлүүдтэ республика соогоо түрүү зэргэдэ гараа. Дүй дүршэлтэй, эмхидхэхы шадабаритай болоо гэжэ тоолоходоо, Финансын министрствын хүтэлбэрилэгшэд 1981 ондо тэрэниие Улаан-Үдэ хотын финансын управлениин бюджетэй таһагай начальнигаар, удаань хотын финансово таһагые даагшын орлогшоор томилоо бээ. 1988 оной январьнаа Самбу Цыдыпович республикын Финансын министрствын бюджетэй таһагай начальнигай орлогшоор, һүүлдэнь министрэй орлогшоор томилогдоод хүдэлжэ байһанаа, 1991 оной январьнаа Буряад Республикадахи Гүрэнэй налоговой инспекциин начальнигаар дэбжүүлэгдэн байна.

Хори хайса гаран жэл соо мүнгэн сангай албанай ажалай

Самбу Цыдыпович Цыреторовые Гүрэнэй налоговой инспекциин толгойлогшоор томилходоо, Буряад Республикын Правительство алдуу хэсгүгэй гэжэ ханагдана. Эдэ үнгэрһэн арба шахуу жэл соо тэрэнэй хүтэлбэрилдэг налоговой инспекци бодогоор хүл дээрэ гаража, республикынаа бюджеттэ мүнгэ яһала хүсэд оруулдаг, тэрэнэй ашаар социальна ороё бэрхэтэй байдалые зөөлөрүүлэхэ хэрэгтэ горитой нүлөө үзүүлдэг албануудай нэгэн болоо гэхэдэ, алдуугүй. Эндэ С.Ц.Цыреторовэй өөрыншэ хүтэлбэрилхы мэргэжэл шадабари, эдэбхи үүсхэл, эмхидхэхы

салын, үбгэд, хүгшэдэй пенси яагаад түлэгдэхэб? Магай орондо орходоо США болон бусад капиталис ороноудай бюджетэй 70-80 процент налогһоо бүридхэгдэнэ.

Тобшолон хэлэбэл, С.Ц.Цыреторовэй хүтэлбэрилдэг налоговой Гүрэнэй инспекциин хүдэлмэрилгэшдэ али болохо онол аргыень оложо, оньһыень ойлгожо, илангаяа хиналта, шалгалта шангадха шадаһанай ашаар республика дотороо налоговой суглуулбарие яһала дээшлүүлээ. Жэжээхэдэ, 1998 ондо республикын бюджеттэ бүхыдөө 1518,3 миллион түхэриг мүнгэн налогһоо оруулагдаа. Тиэхэдэ үнгэрһэн 1999 оной түрүүшын хахадта 1217,2 миллион түхэриг мүнгэн бюджетэй жасада оруулагдаһан байна. Ондоогоор хэлэбэл, республикын бюджеттэ ородог бүхы «амиды мүнгэнэй» 57,8 процентны налогһоо суглуулагдаһан мүнгэн болоно. Жэлэй гүйсэд дүнгэй согсологдоходо, тэрэнэй бүри ехэ болохо зэргэтэй. 1990 ондо налог түлэдэг юридическэ шюурнуудай тоо 492, олзын хэрэг эрхилэгшэд 380 байгаа наа, мүнөө тэдэнэй тоо 14.789 болон 21.192 болоо.

Хэбэд номхон Хэжэнгэ нютагай хүбүүн Самбу Цыдыпович Цыреторовтэ хүгшэн бэшэ ажалдань үшөө ехэ амжалта, аша үрэтэй туйалтанууды хүсэхэ дураг хүрэнэ.

М. НАМЖИЛОВ, ажалай ветеран, үнинэй журналист.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Налогоудай болон татабарин талаар Россин министрствын Буряад Республикадахи управлениин хүтэлбэрилэгшэ С.Ц.Цыреторов (түрүүшын рядта дундань нууна) суг хүдэлдэг нүхэдтээ. Хажуудань управлениин хүтэлбэрилэгшын орлогшонор болон таһагууды даагшанар Б.Х.Н.Намсараева, Е.В.Гаврилова, В.С.Таханова, М.М.Багинов, А.Т.Афанасьев, Ж.Ш.Очиров, Р.Ж.Бадмаев, С.А.Аюшеев, Т.С.Итыгилова.

ХҮН БОЛОХО БАГАНАА

Гушан ондо түрэнэн хүбүүдэй эгээн гүлмэр наһан дайнай хатуу жэлүүдтэ үнгэрһэн ха юм даа. Дээдэ-Бургалтай фронтһоо холо байһан гэбэшье, дайнай үсын үлэн хоонон байдалые гүйсэд туршаһан аабза. Базарай хүбүүн Бато арбаад наһандаа эршүүлэй хүндэ ажал хэлсэжэ эхилээ ха юм. Баганаа тэрэ шуран бэлэй. хурахадаашые - толгойтой.

Бургалтайдаа долоон жэлэй хургуули дүүргэмсээрэ Бато Мункуев Улаан-Үдэ ерэжэ, худалдаа наймаанай-кооперативна техникумдэ ороо һэн. Шэлэнэн мэргэжэлдэ хуралсалай үедэ дурлажа, имагтал энэ замаар ябахаб гэжэ шиидэ бэлэй. Зүгөөр сэрэгэй албанда техникумэй һүүлээр татагдажа, уялгата бэелүүлээд, үнөөхил худалдаа наймаанай-кооперативна халбарида залуу мэргэжэлтэн хүдэлжэ эхилээ.

Тэрэ үедэ, табяад оной эхиндэ, хүдөө нютагуудта худалдаанай зөөри хомор, ажалшадай эриэтэ хангахан бэрхэшээлтэй һэн. Эдэс хоол, эд бараа олохын тула хаа хаанагүй хэлсэхэ хэжэ, һү, тоһо, мяха, арһа гэхэ мэтэнүүдые суглуулха баатай байгаа. Заготконторо гэлсэдэг албан тэрэ үедэ угаа ехэ үүргэ дүүргэн ааб даа.

Бато Мункуев 25 жэлэй туршада түрэнэн Зэдэн, Хурамханай, Сэлэнгын аймагуудай потребкооперацида ажаллажа, хүдөөгэй-хиды хангаха хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулан габыятай байха юм. Зэдэн аймагта финансын таһагые эрхилһэн, мүн республикын финансын министрствэдэшье хэдэн жэлэй туршада ажаллаһан намтартай.

Харин худалдаа-наймаанай хэрэгтэ бүхы наһаа зориулаа гэхэдэ, алдуу болохогүй. Эгээн һүүлэй үедэ Бато Базарович Мункуев Сэлэнгын аймагай потребкооперацие толгойложо ябаа. Эгээл энэ үедэ «рынок» гэнэн гуримда гансаһы наймаашад бэшэ, мүн бүхы экономика орожо эхилээ. Ажалаа шэнээр эрхилжэ, үе сагай эрилтэдэ харюусажа шадаха гурим нэртэрүүлхэ гэжэ Бато Базарович ехэтэ оролдоо юм. Тэрэнэй түрүүлэгшээр хүдэлжэ байха үедэ нэгэшье магазин хаагдаагүй, харин магазинууд эд бараа, эдэс хоолоор элбэг боложо эхилээ һэн. Хошишод, малшадай холын гүүртэ, отарануудаар автолавканууд таһалгаряагүй ябуулагдажа байгаа. Хүдөөгэй ажалшадта захилаар хэрэгтэй зөөринүүд асаргаддаг һэн.

Бато Мункуев удаань Буркоопсотозда хүдэлхэдөө, имагтал арадай эрилтые шудалха таһагта баян дүршлөө харуулаһан байха юм. Мүнөөшье, далай болоод ябахандаа, хушан нүхэдөөрөө ажалай асуудалнууды шиидхэлсэжэл байһаар.

Николай НАМСАРАЕВ.

Албата ажалдаа анханһаа урагшатай

үүргэ, ёһотой хүн талань элитээр харагдаа гэхээр.

Экономическа доройтолгын, али бүхы түлбэринүүдэй түлэгдэхэ аргагүй, мүнгэн сангай ходо дутагдажа байха үедэ энэндэ хабаатай шалгалтын албан зургаанууды, эмхинүүдэй хүсые нэгдэхэн элсүүлэхэ хэрэгтэй байгаа. Илангаяа налог түлэгшэдтэй, ашаг олзо оруулдаг ажалтай ба юридическэ элдэб бага-ехэ предпряти, физическэ (хүнүүд) шюурнуудтай үгээс ойлголсожо, нэн түрүүн тэдэнэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, юунзыйше болоо наа, түрүүшын ээлжэндэ Хуулида түншлэхэ шухала гэжэ ойлгодогбди. Тэрэнгүйгөөр бидэл зүб гэшээбди гэжэ гансал шангархажа, хашажа, баалажа байгаад, налог түлүүлхэ болоо наа, баһал холо ошогдохогүй. Налог түлэгшэд өөһэднүүгөө уялгые гүйсэд ойлгожо, хуулига ёһо гуримы мэдэжэ, саг соонь ашаг олзо тухайгаа мэдээсэхэ, тэрэнэйнгээ үндэһөөр налог түлэхэ зэргэтэй гүб даа, гэжэ Самбу Цыдыпович хэлэнэ. Гэбэшье сэхыень хэлэжэдэ,

«ИРАГУУ ДУУНАЙМ АЯЛТЫН»

(«Хит - парад - хабар - 2000» гэхэн республикын композиторнуудай эрхмүүнүүд)

Захааминай аймагай эгэбхитэй уншагша, завуч М.О.ЦЫБИКОВАДА (Шара-Азарга) шан барюулагдана

Хабарай хагсуу халхитай хэдышые үлээгээшые наа, наранай дулаан элшэнүүг газар гайдъемнай гэрэлтүүлжэ, сэдхэлдэмнай сээсэг ургуулжа, бүхы юумэнэй шэнээр түржэ, мүнгэлжэ байһые гэршэлнэ бшуу. Тшгээдыше шэнэ 2000 оной эхин дээрэ зүрхэ сэдхэлдэмнай шэнэ найдал этигэл түржэ, шэнэ ажал хэрэг, ажабайдалгамнай шэнэ урасхал мүнгэлжэ, республикымнай эстрадын «Грант» гэхэн продюсерскэ түб (хүтэлбэрлэгшэнь — композитор Виктор Малдаев), Бурядаг гүрэнэй телерадиокомпани (хүгжэмтэ редактор Наталья Дымбрылова), «Буряад үнэн» газетын редакци (соёлой болон түүхын таһаг) сүгхүдэлжэ, «Хит-парад-2000» гэхэн дуунай мұрысөө (февраль, март харануудта) эмхидхэн байна.

Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, «Хит-парадаг» эхи табилсаһан Наталья Сульимова (Дымбрылова) гоёор хангюурдажа, эндэ сугларһан зондо үрээлэй хайханиие хүргэбэ. «Хит-парадаг» горитойхон хубитаяа оруулалсаһан композитор, «Грант» гэхэн продюсерскэ түбэй продюсер Цырен Шойжинимаевай «Түрүүшын дуран» гэхэн мэдээжэ дууень (4-дэхи хуури) залуу дуушан Татьяна Штырева (Зэдын аймагта ажаһуудаг, энэл дууе дуулаха Дарима Доржиевагай Улаан-Үдэ ержэ шадаагүй байһаниинь голхормоор) зохидоор дуулаба. Харин Улаан-Үдэдөө үгы байһан Доржо Шагдуровай орондо авторынь (хүгжэм, үгынь зохёон) - Улаан-Үдын хүгжэмэй колледжын 2-дохи курсын оюутан Ринчин Бальжуров аргагүй гоёор «Сагаан дали» гэхэн өөрынгоо дууе дуулажа, халуун альга ташалгаар утгадаа. Найхан хоолойтой залуу дуушан мэргэжэлтэ артист боложо магадгүй.

Бадмацыренов хоёр гүйсэдхэн байна. Март харануудта дүнгөөр 5-дахы хуури эзэлжэ «Сагаатай голги» (үгынь Г.Раднаевагай, хүгжэмнь Бадмагаравын Наранбаатар) гэхэн дууе бултанай дуртат дуушан, Шэнэхээн шотат ерэн, ВСГАКИ-гай оюу Бадма-Ханда Аюшеева дуулааад, аяр холын Амери гастрольдо ошоһон бай орондонь баһа мэдээжэ композитор Б.Наранбаатар гүн сэдхэлэй хүбшэртэ дайраһан «Хүгэй наһан» (үгынь В.Түгдэмэйн) гэхэн дууе бэлигтэй артист Жаргал Бадмацыренов дуулажа, олоо найшаал магтаалда хүртэ Тиихэдэ үшөө нэгэ олоной дуратай дууе - «Эгэтын - Ада» (үгынь Г.Чимитовэй, хүгжэмнь А.Андреевэй) гэхэн дууе сэдхэ уяруулмаар Ж.Бадмацыренов хангюурдаба.

Залуу композитор, «Үетэн» ансамблиин солист Ринчин БУРХИЕВ

Хүгжэмэй колледжын оюутан, дуу зохёогшо Ринчин БАЛЬЖУРОВ

Эстрада буряад дуунуудай түрүүшын дүнгүүдые элрхэйлһэн «Буряад үнэнэйнгөө» олон тоото уншагшадай, «Баян талын аялга» гэхэн радиожурналай болон бусад радиодамжуулануудай шагнашадай купон-бэшгүүдые тои олоор абаһандаа ухаангүй ехэ баярые хүргөөд, үшөө саашадаа үргэлжэлхэ (декабрь нара хүрэтэр) «Хит-парадаимнай» конкурсдо эдэбхитэйгээр саашадаа хабаадахыетнай уринабди, купон-бэшгүүдыеетнай хүлээнэбди!

Дуунда дуратайшуулай, бэшгэ эльгээһэн зоной шэлэһэн эрхим дуунуудай анха түрүүшын кощерт (гранд-шоу) Х.Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай тайзан дээрэ апрелин 13-да үндэр хэмжээндэ үнгэргэгдэбэ.

Хүлөө гэшхэхэ аргагүй гэхээр тон олоороо эндэ сугларһан харагшад гансашые Улаан-Үдэһөө бэшэ, харин хүдөө нютагуудһаа ерэнхэндэнь баярланабди. Тайзанай араталые «Хит-парад-2000» гээд улаанаар бэшгэдһэн үгэнүүд шэмэглээ, дуушадай дээрэнь гараад дуулаха томо модон табсан тайзан дээрэ табяатай байба.

Гранд-шоугай программа хүтэлэгшэд - республикын габьяата артистка Людмила Ильина, Виктор Малдаев, Булад Гомбоев гэгшэд концерт эхилжэ, эстрада буряад, ород дуунуудые хүгжөөхэ, бэлиг талаантай авторнуудые, дуушадые дэмжэхэ гэхэн «Хит-парадаг» гол зорилгонуудтай тангасуулаһапайнгаа удаа февраль нара соо шалгарһан дуунуудтай танилсуулба.

Тэрэл нара соо шалгаржа, 5-дахы хуури эзэлһэн «Шинийм түрэн үдэр» (үгынь Г.Чимитовэй, хүгжэмнь П.Дамирановай) гэхэн дууе БГТРК-гай хүгжэмтэ редактор

«Инаг дуран, түрэл нютаг тухай олон дуунуудые зохёонхойб. «Сагаан дали» гэжэ дуумни олондо мэдээжэ боложо, «Сагаан нара» гэхэн телевизионно конкурсдо илаһандаа, тэрэниие дуулаһан Доржо Шагдуров нүхэртөө баяртайб» гэжэ залуу автор Ринчин Бальжуров хөөрөө һэн.

«Жэлэй эрхим дуун» (1999 он) гэхэн конкурсдо илаһан, баһал Улаан-Үдын хүгжэмэй колледжын 1-дэхи курсын оюутан, Хэжэйгын «Үетэн» ансамблиин солист, мэдээжэ дуу бэшгэгшэ Ринчин Бурхиевай уянгата хоолой олондо найхашаагадаг. Жэлэй эрхим дуун гэгдэһэн - «Дангинамни» гэхэн дуугаа дуулахадань, зал соо альга ташалган нээрээ.

Энэ үдэшэ «Байгал» гэхэн дуу, хатарай мэргэжэлтэ ансамблиин мэдээжэ артист Жаргал

Түрүүшын хубида огсо аялгатай, хүхюу зугаатай «Хүгэ заяамни» (үгынь Ц.Хүбүүхэй) хүгжэмнь Б.Батодоржиева гэхэн дууе Хэжэйгэ нотата бүхы Буряад орон соогоо суул «Үетэн» гэхэн эстрада бүтээ биохон «Би шамдаа ерээ гэхэн дууе (үгынь Б-Х.Цыренжапов агай хүгжэмнь Б.Батодоржиева баһал залуу бэлигтэй дуушан Данзан Бальжинимаев гэгшэ гүйсэдхөө.

Февраль нарын дүнгөөр дахи хуури эзэлжэ «Дуунуудни» гэхэн хүнгэ дорюун дууе Бүхэросск фестивалиин лауреадууа Дымбрыловтэнэй гэр бүлм ансамбль дуулажа, халуун альга ташалгаар утгаба:

...Хангай дайдым суурае Хонгёо хоолойгоо дуулагты.

Ирагуу дуунайм аялгы Инагхан гансада дуулагты...

Зүрхэ сэдхэл хайлуулаһан найхан үгэнүүдтэй «Эжыда» (үгынь С.Бадмаевагай) хүгжэмнь Б.Батодоржиева гэхэн уярма дууе Арюна, Бадма Батодоржиевтан, «Холын харгыда» (үгынь Ц.Дондоговэй) хүгжэмнь Б.Цырендашиева гэхэн гоё аялга хүгжэмтэй, дуу удхатай дууе республикын арадай артистка Светлана Бунсева ханхинуулаһан байна.

БГТРК-гай хүгжэмшэ редактор, Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Наталья ДЫМБРЫЛОВА

Залуу дуушан Татьяна ШТЫРЕВА

Олондо мэдээжэ «Үетэн» бүлэг дуулана

умирало много детей детского возраста. Из восьми детей нас осталось четверо. Мы благодарны нашим папе и маме, давшим нам жизнь, воспитавшим в нас трудолюбие, честность, порядочность. Я думаю, что Дамнин ахай достойно продолжил эстафету жизни. Он всегда был примером для меня как старший брат (он старше меня на 17 лет).

было невозможно (а тогда мячи были из баллона и весьма жесткие), а поймать мяч, посланный его березовой битой мало кто осмеливался, так высоко и далеко посылал он мяч, здесь можно было при неудачном приеме мяча не на шутку повредить пальцы рук. У Дамнина было еще одно большое увлечение - это рыбная ловля. На перекатах бурливой и полноводной реки Зун-Мурино он умело вылавливал солидные ленки и хариусы и очень редко

что благодаря заботам председателя колхоза тов. Фролова построен ягтятник на 150 голов и делится мыслями дружной работе на этом поприще с подружкой Тотхон Молокшоновой; - Доярка Янжабан Махеева, получившая в 1945 году от коров местной породы рекордных надоев молока благодарит за большую помощь в повышении политических знаний комсорга

Воспоминания

выстрелы. Папа не отскочить за укрытие и тяжело ранили его в обе ноги. Так он попал в госпиталь городов Кенигсберга и Лангсдорфа. Была даже опасность ампутировать ногу, но врачи сумели сохранить ему поги. Это ранение его инвалидом, но не обстоятельство уадувало само случайное ранение, которое не дало ему возможности добить врага в его время. После демобилизации в 1946 году он приехал к себе в с. Шанай и в тот же вечер пошел к нашей маме и привел невесту в родителей. Часто папа

САМЫЕ ЯРКИЕ ГОРЯТ ДОЛЬШЕ..

«Гаснут звезды... Самые крупные, самые яркие горят дольше...». Эти слова народного писателя Бурятии Ардана Ангархаева еще раз напоминают о нашем знаменитом земляке. Звезда профессора Д.Ш.Фролова будет гореть вечно, ибо благодарные приемники увековечили его имя, создав в 1995 году при ВСГТУ Республиканский общественный фонд высшей школы им. профессора Д.Ш.Фролова (Фонд Фролова). Презентация фонда с участием руководителей республики, широкой научной общественности, представителей районов, выпускников института, родственников и земляков состоялась в апреле 1996 года и ежегодно в день рождения профессора Д.Ш.Фролова проводятся отчетно-перевыборные собрания. Отрадно, что коллектив университета во главе с ректором, депутатом Народного Хурала, г.э.н., В.Е.Сактоевым совместно с Фондом Фролова (проф. В.Н.Бильшиков, г.т.н.проф. А.Д.Цыремпилов) наметило и осуществляет ряд крупных мероприятий, заслуживающих имени и дела профессора, оказывающих действительную помощь его семье, Зун-Муринской средней школе им. профессора Д.Ш.Фролова, Торской средней школе, где он закончил 7 классов.

его рыбацкая сумка пустовала без рыбы. Дамнин был очень заботливым сыном родителей, ему как старшему приходилось смотреть за братом и сестрами, так как мать Ешин Булгутовна, как все, много работала в родном колхозе. Дамнин очень нежно любил свою мать и всегда старался во всем помочь ей. Отец Дамнина, Шагдыр Ирлжинович 23 года проработал председателем колхоза. Не будет преувеличением, если я скажу,

колхоза тов.Прушеннова. Пусть эти несколько приведенных здесь фамилий будут данью уважения молодых нашим отцам и дедкам, внесшим весомый вклад на алтарь Победы советского народа над фашистской Германией.

Был трижды ранен

Д.Ш.Фролов начал свою трудовую деятельность в июле после окончания Кыренской средней школы в колхозе "Улан-Шанай". В январе 1943 года в возрасте неполных 18 лет был призван в ряды Советской Армии. Сначала служил рядовым в 35 отдельной стрелковой бригаде ЗабВО, а затем был курсантом Забайкальского военнопехотного училища. После окончания училища Фролов Д.Ш. в звании младшего лейтенанта прибыл в действующую армию. Свою боевую биографию он начал командиром стрелкового взвода в 236 стрелковом полку 106 стрелковой дивизии 1-го Украинского фронта. В первых же боях зарекомендовал себя смелым и отважным воитом. В должности командира взвода показал себя умелым воспитателем и организатором. В трудные моменты боя младший лейтенант Фролов Д.Ш. не раз становился за ручной пулемет вместо пулеметчика и вел губительный огонь по фашистам, воодушевляя личным примером своих воинов.

Трижды ранен в боях, из них дважды тяжело. Но после госпиталя он снова в строю в своей родной 106 стрелковой дивизии. В последних боях младший лейтенант Фролов Д.Ш. командовал минометным взводом, а затем артиллерийским взводом 45 мм. противотанковых пушек. Под его командованием артиллеристы уничтожили пехоту противника, пулеметные точки, разрушали дзоты и блиндажи фашистов.

Так вспоминает об участии отца в войне дочь Дарима Дамниновна:

-Папа никогда не рассказывал о войне и я не расспрашивала. И лишь один раз рассказал, как он был тяжело ранен. В конце апреля (где-то 25-27 числа апреля) 1945 года он со своей ротой (было только что назначен командиром взвода тяжелых пушек) занимал позиции на севере Берлина. Они вместе с командиром полка осматривали свои позиции. Было это рано на рассвете, стоял сплошной туман. Где-то впереди увидев неясные силуэты людей, они их окликнули, но вдруг с их стороны раздались

рассказывать, что он не ухаживать за нашей мамой. 5-го класса, даже его высокий (он тогда был выше мамы) рост несколько смущал его. Но с армией вернулся возмужавшим, ростом выше мамы. Наша Аюша Лопсоновна выросла сиротой, смогла окончить 7 классов, но это никак не повлияло на их взаимную, настоящую любовь. Наша мама настояла, чтобы Аюша осталась в мастернице, долгое время, вплоть до выхода на пенсию работала закройщицей в ателье "Винка", так что мы дети без одежды по моде времени. Папа не посоветовавшись с мамой никогда не принимал серьезных решений в семейных делах, причем при равных условиях всегда принимал сторону матери.

Наш отчий дом

-Наша семья жила в селе Шанай, в прекрасном месте, где вдоль деревни с одной стороны протекает полноводный Иркут, а с другой - Зун-Мурино, горная бурливая река, - вспоминает самая младшая из сестер Ольга Шагдууровна Ангархаева. - В моих воспоминаниях и во всех снах всегда со мной наш отчий дом в небольшом, но столь незабываемом селе, где жили наши родители, где родились и выросли мы - дети Шагдыра Ирлжиновича и Ешин Булгутовны Фроловых. Река Зун-Мурино. Какая она чистая и прозрачная и сколько в ней рыб. Мы, дети, как любил купаться в ней, переплывать наперегонки на тот берег, кататься на лодках и ловить рыбу. Дамнин ахай очень любил рыбачить на реке Зун-Мурино, все необходимое у него бывало заранее капитально подготовлено, а недостающее привозил с собой из города. Приедет летом на каникулы в годы студенчества или в отпуск уже будучи ректором, идет на рыбалку. Иногда, наверное, доходил и до Тор и возвращался всегда с богатым уловом. Наши родители очень дорожили нами, было такое время, когда без видимых причин

Как, к самой младшей в семье родители очень трепетно относились ко мне, баловали во всем. После родителей все заботы обо мне легли на Дамнин ахай и Аюша зы. Дамнин ахай всегда относился ко мне с отеческой заботой и любовью, чтобы я не ощущала недостаток того тепла и нежности, что ко мне питали мои папа и мама, как самой младшей "отхон". Где бы он не находился и не жил, он всегда думал о близких. Не было у меня дня рождения, чтобы он не поздравил телеграммой, открыткой или телефонным звонком.

Мы сидели за одной партией

А путь Д.Ш.Фролова в большую научно-педагогическую жизнь начался, конечно, со школьной скамьи. Вспоминает одноклассник, сверстник Дамнина Шагдууровича Ен-Жаб Шагдуурович Гулгонова, долгие годы проработавший на партийно-хозяйственных и руководящих работах в Окинском и Тункинском районах: -Мы с Дамнином Фроловым сидели за одной партией в Шанайской начальной школе. Он был очень живой, любознательный мальчик, большой озорник. Учился он отлично, все практически схватывал на лету. Я по природе человек спокойный, а Дамнин такой непоседа, поэтому мы так хорошо ладили друг с другом и дома и здесь в школе. Не помню в каком классе, но он сумел за год окончить два класса и обойти нас всех. Мы, пацаны часто устраивали конкурсы, кто быстрее переплывет реку Зун-Мурино. Здесь, среди нас не было равных ему в этом виде состязаний, плавал он очень технично, достаточно большое расстояние проплывал под водой. А вот в любимой игре детворы тех времен (сейчас это разные там компьютерные игры и многое другое) в лапту тоже не было равных ему в Шанасе и наверное в Зун-Мурино. Попасть в него мячом

что Дамнин Шагдуурович был сыном, на которого родители возлагали все свои чаяния и будущие надежды. Большую роль в его дальнейшей научной карьере сыграл отец, поддерживавший его учебу в аспирантуре в столице нашей Родины г. Москве.

Шагдыр Ирлжинович Фролов

Из семейного архива вытаскивает пожелтевшую газету "Бурят-Монгольская Правда" от 3 апреля 1946 года супруга Дамнина Шагдууровича Аюша Лопсоновна. В этой газете целая газетная страница под заголовком «Прилежным трудом добились полноценного урожая» посвящена целиком колхозу "Улан-Шанай". Привожу лишь небольшой абзац: «В годы Отечественной войны колхозники сельхозартели "Улан-Шанай", Тункинского аймака под руководством коммуниста тов.Фролова, не покладая рук трудились на полях и фермах, выполняя план развития животноводства и сжимая высокие урожаи зерновых культур, картофеля и овощей». Артель "Улан-Шанай" небольшая, но за годы войны смогла дать Родине и фронту 820 голов разного скота, 33200 пудов хлеба, и много других продуктов. На строительство боевого самолета и танка собрано более полумиллиона рублей, за что получено две благодарности от товарища Сталина. В память землякам Дамнина Шагдууровича и в канун празднования 55-летней годовщины Победы советского народа над фашистской Германией приведу фамилии передовых труженников тыла, упомянутых в этой уникальной газете: -Заведующая МТФ Санжай Молокшопова рассказывает о работе по стахановски доярки Дулмы Танхаевой, о высокой упитанности коров доярки Дымбрыл Хореновой и о лучшей доярке Янжибан Махеевой; -Передовой чабан колхоза Сима Саганова пишет о том,

С 15 по 30... проходят... стязания... Особый интерес... зрителей... «макути» и... отборочному... мечта... выступлении... везионах «... Первый ди... вывешен н... в качестве чет... «кодазун»... Лусасимару... НУ Е... А... То, что... отличие от... не станет... тества. И... стет амери... Роупер Ст... вавошь... Согласно... среди нар... ксуду най... митимной... скровени... го-Йор... прошлого... просударст... вное не... воегемле... ши. Как... ссиян в... «вольны»... чловных о... том, что у... аверили 1... Россия... месте с к... более об... жители 1... абсолютн... взрослого... Китае де... процентом... без этого... миллиард!... Дамнин... святого В... особенно... ли стоит у... в списке... «Абсолют... ахай верну... где плот... счастье»... соверше... Бразилия... где секс... «главным... оказали... проценто... В пере... Мексика... Франция... (23 проце... 121 про... обшечмир... которая... Наибо... ствующи... лет, ког... партнер... категори... УСИ... Учени... вярдан...

Новости из Японии

нахана и Таканахана. Впервые реальные шансы на победу над ними имеет выходец из Монголии, любимец тысяч знатоков сумо Коксю-Заан.

Отборочный турнир дебютантов проходил на арене «Осака Сумо Палас» под пристальным взором высокой комиссии, прямо перед поединками сумотори-

опытные сумотори, прошедшие любительскую школу. Аврора Мицури всего лишь четвертый месяц проходит специальную подготовку под наблюдением великого «ёкодзуну» Китаноми Тосимицу. Эффективное использование физического превосходства и высокая стартовая скорость позволили ему реабилитировать себя после проигрыша в первом

ДЕБЮТ ЮНОГО АВРОРЫ МИЦУРИ

С 15 по 30 марта в Осаке проходят традиционные состязания Японской Ассоциации Сумо (весеннее «басе»). Особый интерес специалистов зрителей был прикован к поединкам в первом дивизионе «макуути» и специальному отборочному турниру дебютантов, мечтающих о будущих выступлениях в низших дивизионах «большого сумо».

Первый дивизион отличался высшим накалом страстей в бескомпромиссном соперничестве четырех легендарных «ёкодзуну» - Акебоно и Юсасимару, братьев Вака-

профессионалов. Интерес к нему объяснялся тем, что впервые на «большое дохё» вышел ученик клуба «Китаноми Бэа» 16-летний Аврора Мицури (Толя Михаханов). Он поражает не только фантастическими для сумо физическими данными (вес 203 кг, рост 193 см) но и тем, что добился права быть первым профессиональным сумотори из России.

Специалисты считают его дебют очень удачным. В течение трех дней он провел три поединка и в двух вышел победителем. Следует учесть, что ему противостояли более

единоборстве. Юный Аврора Мицури родом из Бурятии, что граничит с Монголией. Там сильны традиции национальной борьбы, которой увлекались его известные предки. Поэтому уверенный старт в Осаке и прошлое предков Авроры Мицури позволяют нам более увлеченно следить в будущем за его долгим и трудным восхождением к вершинам настоящего японского сумо. Что ждет его впереди? Может, любовь миллионов поклонников и признание японского общества?..

Из материалов «Найтэй спорт».

НУ ЕСТЬ У НАС СЕКС, А ТОЛКУ ЧТО?

То, что в России секс есть, теперь в отличие от советских времен никто отрицать не станет. Вопрос лишь в том, какого он качества. И данные, которые приводит на этот счет американская социологическая служба «Роупер Старч», оптимистическими никак не назовешь.

Согласно проведенному ею исследованию, среди народов мира россияне относятся к числу наименее удовлетворенных своей интимной жизнью. Вопросы о самом сокровенном представители базирующейся в Нью-Йорке фирмы задавали в конце прошлого года лицам не моложе 18 лет в 19 государствах. Кто-то может сказать, что вечное недовольство жизнью - это просто неотъемлемое качество загадочной русской души. Как бы то ни было, лишь 6 процентов россиян в ходе опроса заявили, что «очень довольны» тем, как у них обстоят дела в сфере половых отношений. На соседней Украине в том, что у них «с этим все в полном порядке», заверили 15 процентов опрошенных.

Россияне оказались в списке на втором месте с конца. Если верить исследованию, более обделенными чувствуют себя лишь жители Гонконга, где секс приносит абсолютное счастье лишь 5 процентам взрослого населения. В «контигентальном» Китае дела обстоят несколько лучше - 9 процентов вполне довольны: страшное дело - без всякой радости, а расплодился уже за миллиард!

Данные были опубликованы накануне Дня святого Валентина - праздника влюбленных, особенно чтимого в Америке. Поэтому вряд ли стоит удивляться, что все «призовые места» в списке достались странам Нового Света. Абсолютным чемпионом стала Венесуэла, где плотская любовь доставляет «полное счастье» почти половине - 46 процентам - совершеннолетних. На втором месте - Бразилия (32 процента). Соединенные Штаты, где секс, наряду с бейсболом, считается «главным национальным развлечением», оказались «бронзовым призером» (27 процентов).

В первую десятку входят также Индия и Мексика (по 26 процентов), Австралия и Франция (по 25 процентов), Великобритания (23 процента), Нигерия (22 процента) и Дания (21 процент). Все они преодолели общемировую среднестатистическую планку, которая составляет 19 процентов.

Наиболее счастливыми в сфере интимы чувствуют себя люди в возрасте от 30 до 39 лет, когда находят наиболее подходящего партнера. На втором месте - возрастная категория 18-29 лет.

УШУЛ НА СТРЕЛКАХ КУРАНТОВ

Ученик одного из профтехучилищ Праги, случайно выпив, поспорил с друзьями-

субульниками, что сможет добраться по отвесной стене башни старой ратуши на Староместской площади до курантов. Через десять минут после спора он уже спал на стрелках. Снимать его оттуда вызвали пожарных.

Виновник инцидента отделался легким испугом и небольшим штрафом за «хулиганство в общественном месте». Как он признался журналистам, о своем подвиге ничего не помнит. Между тем представители Чешского общества курьезов считают, что был установлен настоящий рекорд. Без специальных технических средств «покорена» высота, превышающая семь метров первого яруса старинной башни. Кроме того, впервые за 500-летнюю историю пражских курантов на их стрелках уснул человек.

НЕВЕЗУЧИЙ БОЛЬШОЙ КАНЬОН

Злой рок преследует 60-центовую почтовую марку, посвященную главной достопримечательности американского штата Аризона - Большому Каньону. Сначала ее отпечатали огромным тиражом - 100 миллионов экземпляров. И, к своему ужасу, руководство Почтовой службы обнаружило, что на миниатюре сделана надпись: «Большой Каньон. Колорадо». Весь тираж пустили «под нож», а марку решили отпечатать заново. Исправление оплошности обошлось примерно в 500 тысяч долларов. И вот миниатюра с исправленной надписью - «Большой Каньон. Аризона» - поступила в продажу. Увы, уже на следующий день в штаб-квартире Почтовой службы в Вашингтоне раздался звонок. Один из сотрудников Национального парка «Большой Каньон» выразил удивление: зачем нужно было давать каньон в зеркальном отображении? На этот раз, правда, решено марку из продажи не изымать и тираж не уничтожать.

ФЛИРТ ВИРТУАЛЬНЫЙ - БРАК РЕАЛЬНЫЙ

Жители эстонской столицы Ану и Кайдо познакомились три года назад в Интернете. После двух месяцев виртуального общения решили встретиться. Еще через два - стали мужем и женой. Сегодня в их семье подрастает очаровательный малыш.

Интернет, призналась Ану, помог им облегчить переживания, связанные с распадом первых браков. Виртуальное общение оказалось очень удобным: не надо без конца думать о том, как ты в данный момент выглядишь. Для Кайдо переписка в Интернете была сначала просто развлечением, и никаких мыслей о поиске спутницы жизни не возникало. Интересно, что сейчас он не имеет ничего против электронного флирта... со своей супругой. Ведь известны случаи, когда муж и жена под вымышленными именами завязывали сетевое знакомство и, не зная кто есть кто, начинали испытывать влечение друг к другу. Случись такое у них с Ану, это стало бы еще одной проверкой на совместимость, уверен Кайдо.

По материалам «ЭП».

ВСЕХ - ПОД КОЛПАК

Сейм Литвы обсуждает поправки к Закону об оперативной деятельности, открывающие возможность спецслужбам вести слежку за парламентариями и членами правительства. С такой законодательной инициативой выступил председатель Комитета Сейма по национальной безопасности, видный деятель правящей партии консервантов Альгирдас Каткус. Если поправки будут приняты, а в этом здесь никто не сомневается, спецслужбам будут предоставлены широкие полномочия. Слежки могут не опасаться лишь три первых лица литовского государства - президент, спикер парламента и премьер-министр.

ПОТОПА НЕ БУДЕТ. ПОКА

Можно спать спокойно - всемирный потоп нам не грозит. По крайней мере, в течение ближайших двух тысячелетий, утверждают австралийские ученые. Они провели масштабное исследование перспектив глобального изменения климата. Столь оптимистичные выводы основаны в первую очередь на том, что в течение XXI века концентрация газов в атмосфере, вызывающих парниковый эффект, перестанет увеличиваться. Она останется на уровне, в полтора раза превышающем нынешний, что повлечет общее потепление на планете максимум на три градуса. Это приведет к частичному таянию ледников Гренландии и Антарктиды. Каждые 100 лет вода будет подниматься лишь на несколько десятков сантиметров. Часть суши, конечно, уйдет под воду. Но это еще не потоп. Правда, целиком и полностью потоп исключать нельзя. Но случиться он может, считают ученые, не раньше, чем через два тысячелетия.

СОЗДАЕТСЯ ТРЕХМЕРНЫЙ ПОРТРЕТ ЗЕМЛИ

Полету космического корабля «Индевор», похоже, сопутствует успех. Уже изготовлены первые фрагменты подробных топографических карт земной поверхности, в частности, одного из районов Новой Зеландии. Чтобы приступить к созданию самой точной карты Земли, включая ее трехмерный радиолокационный «портрет», надо было справиться с первым и чрезвычайно ответственным пунктом программы полета - развернуть мачту бортового радара 60-метровой длины, на конце которой размещена небольшая приемная антенна. Опыта работ в космосе с конструкциями такого размера еще не существовало, и операция, естественно, вызвала определенные опасения. Но все прошло нормально.

ВОЙНА «ЗАПЛАНИРОВАНА» НА 2010 ГОД

Национальный институт стратегических исследований США подготовил доклад, в котором изложен сценарий возможной войны Турции с Сирией и Ираком. Война «запланирована» на 2010 год. Если она начнется, блок НАТО не останется в стороне. По сценарию, разработанному с участием представителей турецкого и американского военных ведомств, причиной войны станет «водная проблема». Ситуация будет развиваться следующим образом. Турция возводит крупные гидросооружения в верховьях рек Тигр и Евфрат (такой проект существует). В результате поступление воды в Сирию и Ирак значительно уменьшится. Соседи Турции, заявив о своих законных правах на воду, объявляют туркам войну. По прогнозу экспертов, «война с Сирией и Ираком будет очень тяжелой и кровопролитной, но закончится победой НАТО».

И ДО СУХАРТО ДОБРАЛИСЬ

Вот уж не думал Сухарто, который почти 40 лет безгранично правил Индонезией, что когда-нибудь на него будет заведено уголовное дело. Тем не менее это случилось, и ему уже предложено явиться в генпрокуратуру для дачи показаний. 78-летнего экс-президента и экс-диктатора подозревают в манипулировании в целях собственного обогащения благотворительными фондами, которые Сухарто возглавлял долгие годы. По некоторым сведениям, сухартовский семейный клан и его глава аккумулировали богатства в виде денежных средств, драгоценностей, ценных бумаг, недвижимости на фантастическую сумму 15 миллиардов долларов.

НОВЫМ КОРОЛЕМ АНГЛИИ БУДЕТ ГЕОРГ VII

Принц Уэльский Чарльз хочет расстаться со своим имением, когда вступит на монарший престол Соединенного Королевства. И хотя неизвестна позиция королевы Елизаветы II в отношении сроков передачи трона, официальное окружение наследника сообщило об одобрении Букингемским дворцом решения принца (его полное имя - Чарльз Филипп Артур Георг) при короновании стать не Чарльзом (Карлом) III, а Георгом VII. И все потому, что эпохи правления Карла I и Карла II вызывают не очень хорошие воспоминания у британцев. Первый монарх был обезглавлен в 1649 году. А его сын Карл II, правивший до 1685 года, «прославился» своими амурными похождениями и царившим в годы его власти общим падением нравов в стране. Это отнюдь не первый случай, когда вступающий на трон монарх отказывается от имени, данного ему при крещении.

КИРПИЧ В ПОДАРОК

40-летний полицейский Имре Х., житель городка Фертед в Венгрии, вот уже более 10 лет коллекционирует... кирпичи. Интерес к ним появился у Имре с падением Берлинской стены, когда друзья привезли ему в качестве сувенира кусочек бетона от исторического сооружения.

Сегодня в небольшом доме коллекционер хранит «реликвии» на полках вместо книг, а число экспонатов превысило уже тысячу. По утверждениям полицейского, в его коллекции можно даже найти увесистые «кирпичи», которым насчитывается более тысячи лет. Они привезены из Греции, Египта, Китая, Италии, из стран Латинской Америки. Места для коллекции становится все меньше, поэтому Имре планирует построить просторное подвальное помещение. Тем более, что летом он отправится в путешествие по Африке, и его редкая коллекция несомненно пополнится.

Буряадай арадай поэт, Бэшүүрэй аймагай Шэбэртэ нотагай гайхамшагта бэлитгэй хүбүүн, минии үеын нүхэр Дондок Аюшеевич Улзытуевай «Үншэн сагаан ботогон» тухай шүлэгийн уншаха бэлхэндөө дайнай шэрүүн жэлүүдтэ үнгэрхэн эдир бага наһаяа нанан-нанан, зүрхэ сэдхэлээ хүмэриуэлэгшэб. Нюдэнһөөм эжэлүүдгүй нулимса дунаалгадаг тэрэ шүлэгийн сээжымни оёрто хадуугдан үлэнхэй:

Үндэр Хангайн дабаанда
Үншэн сагаан ботогохон.
Үншэн сагаан ботогохон
Эжыгээ ханаад

мэлмэрүүлнэ...

Эжыл-энгин тэмээниинь
Эрхэлүүлэн үнэсэнэгүй.
Дабхар дарха ашаагаа
Даажа ядан буншэнэгүй.
Нүмбэр-Хангайн дабаан

дээр

Нүүлшынхнээ амилба.
Эзэн манзын ташуур дор
Энгин тэмээн алдалба.
Архан богсо ашааень
Абажа байхыень мэдэбэгүй
Аабатархан ботогондонь
Ашажа байхыень харабагүй.
Үншэн сагаан ботогохон
Бүншэн бүншэн хатарна.
Хаана холын хизаарта
Хадын дабаан матарна.
Үншэн сагаан ботогохон
Үнөөхил Хангайн дабаанда
Алтан аминая алдажа,
Адалан унахань магадгүй.

Би энэ шүлэгийн зориута эхинһээнь адаг хүртэрнэ нэгшье үгэ алдангүйгөөр уншагшадтаа дуулахые хүсэһэн байнаб. Ушар юуб гэхэдэ, энэ шүлэг эдир наһанайм олон юумэ хануулна. «Энгин тэмээн» гэшэнь дайндэ ошоһон эсэгэнэр, аханарнай «эзэн манжа» гэшэнь фашистнар, харин «үншэн сагаан ботогохон» гэшэнь хатуу дайнай үедэ эсэгэнэрээ алдаһан, халуун, хүйтэниие бэе дээрээ үзэһэн дайнай үеын эдиршүүл ха юм даа.

Дайнай эхилхэн үдэр 8 наһатай би үбншэн бригагада бухал шэрэжэ ябааб. Үбншэдэй үдэн сайлагдаа ороод байтарнь, «Коминтерн» колхозой 1-дэхи бригадын бригадир байһан, Халхын голой дайнда хабаадаад эрхэн ахатан Цыденсодном Очиров, сомоной зайһанаар хүдэлдэг минии эсэгэ Бадмын Гэлэг, колхозой түүрүүлэгшэ Балдан Юмсунов гэгшэд ержэ, аюулта дайнай эхилхэн тухай манда дуулаа бэлэй.

Тиигээд оройдоол нэгэ-хоёр үдэрэй хугасаа соо манай нотагта хон-жэн болошоо хэн. Олон эсэгэнэр, аханарнай дайнда мордоо, хахасалгын үйдхар гашуудал Хаяа, Хэрээтээрнай билтаршоо.

Дахин үбншэдөө сулгархадаа, дархигар ядуу үбгэд, хүгшэд, дагдагар заахан үхибүүд үлэншэн байгаа бэлэйбди. Үлэншэн зон сооһоо бригадирнуудые хунгажа, хэжэ байһан ажалаа үргэлжэлүүлжэ хэрэг гараа. Нэгдэхэ бригадын бригадираар Дулма Намсараева, хоёрдохи бригадын бригадираар Дамьдуг Бурупова гэгшэд хунгадаа хэн. Морин косилкаар Нимасу Иванова, Гумажап Гомбоева, Сэрэнсу Норбоева, Дарима Жаргалова гэжэ манай нотагай эхэнэрүүд хүдэлдэг бэлэй. Мидыгма Будариева эдэе шанадаг хэн.

Хатуу шэрүүн дайнай эхилхэдэ, ажал хүдэлмэригмэй эрид шангадаба. Тээд шамбай хүсэтэй эршүүлэймнай хүдэр мүр дээрээ абажа ябаһан ажал эжынэрэй болон арба наһа хүсөөгүй хүүгэдэй хүзүүн дээрэ

унашоо хэн. Тиигээд лэ үдэр хүниие мэдэнгүй, унтаха нойроо мартаад, арайхан гэжэ үбншээ хуряжа дүүргэхэдэмнай, тарья хуряалга эхилээ хэн...

Тэрэ жэл Зүүн Шэлэ, Баруун Шэлэ, Үбэрэй тарьяландамнай айхабтар баян тарьянай ургаса гараба. Зүгөөр тэрэнээ хуряан абаха хүсэмнай бирагүй байгаа. Үнөөхил үбгэд, хүгшэд, үхибүүд...

Үбншэдэ морин хажуурта ябаһан тэрэл дүрбэн эгшэнэрнай тарьянай үедэ жатка шэрээд, зүдхэжэ эхилбэ. Тэдэнэр юһэн найн моридые үдэрэй гурба нэлгээд оруулдаг байха. Мүн

Хагдын таргаар ябаарай.
Хайратай ганса нүхэрни
Хасагтаа мэндэ ябаарай.
Шэлдэг боро моримни
Шэниисын таргаар ябаарай.
Шэнэлхэн хайратай нүхэрни
Сэрэгтээ мэндэ ябаарай.

1942 он... Дайн дажарай шангадаха бүри нотагай-хидаймнай байдал мууджа эхилээ хэн. Колхозоймнай шэлдэг найн морид дайнай газарта ябуулагдаад, сар үхэрөө хүллэхэ туйлдаа хүрөөд байтарнай, манай колхоздо Монголхоо зуугаад морид үгтгэжэ, бидэниие абараа бэлэй. Монголхоо ерэнэн моридой ехэнхиеннь манай нотагай Жамсын Дарима гэжэ нэрэтэй эхэнэр тэргэдэ оруулжа хургаһан юм. Дарима хээтэй

80-яад наһа хүрөөд, амгалан тэнюун ажаһууна. Харин Гылыгма Дабавна эрхим найнаар комбайншые, автомашинашые ябуулжа шададаг хэн.

1945 он... Майн 2-ой үглөөгүүр Баруун шэлын полидо газар хахалжа, борпойжо, морин сеялкээр тарья тариха байтарнай Заган дабаанай оройгоор хоёр далитай АН-2 самолёт Шэбэртэ, Гутай, Бэшүүр дээгүүр сагаан саарһан листовконуудые шэдэ шэдэһээр, манай нотаг Ара-Хэрээтэ дээгүүр нийдэхэдээ, поли дээрэ ажаллажа байһан маанадые хаража, хэдэн адха листовконуудые хаяад баруун тээшээ нийдэжэ ябашоо хэн. Тиихэдэ тэрэ үдэр поли дээрэ манай эжынэрһээ гадуур үетэн

ХАМТЫН АЖАЛДА ХАМ ОРОЛСОН, ХАЛУУН ИЛАЛТА ШЭРЭЭЛСЭЭ НЭМДИ

Из архива

ПЕРЕДОВИКИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА КОЛХОЗА ИМ. «ДРУЖБА» ВИЧУРСКОГО РАЙОНА

Эпкеев Даба Бальжурович, комбайнер; Аюшеев Очир Бадмаевич награжден орденом Ленина, депутат Верховного Совета СССР, механизатор; Соктоев Жамса Гомбоцыренович, участник ВОВ, кукурузовод, награжден орденом Ленина; Юмов Бадмажап, главный ветеринарный врач; Багабгаев Дашадоржо, механизатор; Очиров Шойжилжап, механизатор; Бадмаев Санжижап Гырылович, депутат Верховного Совета Бурятии, председатель колхоза с 1936-38-1963г.г., участник ВОВ; Ленхожиев Очир Николаевич, главный зоотехник колхоза; Миханов Тимофей Иванович, участник ВОВ, механизатор; Будариев Пурба, знатный чабан; Васильев Василий, чабан; Сакиев Важр Пурбуевич, главный бухгалтер колхоза; Цыдыпов Базарсада, бригадир тракторной бригады, механизатор; Бадармаев Василий, зав.отделом пропаганды РК КПСС; Цыденов Дамчей, участник ВОВ, животновод; Поздняков Ефим Николаевич, ветеран колхозного производства с 1936г., участник - офицер ВОВ; Цыбикжанов Дамдиг, участник ВОВ, животновод; Ленхов Содном Доржиевич, орденоносец, участник ВОВ, бригадир комплексной бригады; Тугутов Байсан Дашиевич, участник ВОВ, животновод; Сакиев Ламажап Тогочиевич, участник ВОВ, орденоносец; Цыдыпов Бабасан, знатный чабан, животновод; Цыдыпов Бада, передовой механизатор; Санжиев Бальжинима, механизатор; Кузнецов Илья Андриянович, передовик колхоза.

1970 год ноябрь.
Живых 10 человек. Нет живых 14. Итого 24 чел.

манай аргамжаар бугуулидаад үгэһэн морие гүйдэл дундын хойто хүл дээрэ нуушатарнь татажа, мориной шэхэнһээ баряад, тархиеннь доошонь даража, хазаарлаад, эмээл тохожо үгэхэдэмнай, тэрэнээ булпоулан гүйлгэжэрхидэг бэлэй. Леля басаганиинь, хурьгэниинь, ашанарны Дивизионная гэжэ военно городотго байдаг юм.

Тээд гансашье мориной хүсэн бүхы ажалые шиидхэдэггүй хэн ааб даа. Дайнай урда тээ манай нотагтэ ХТЗ, НАТИ тракторнууд, «Коммунар» комбайн, ГАЗ-АА гэжэ нэрэтэй автомашина бии хэн. Тээд бүхы эршүүлэйнгээ дайнда ошоходонь, тэрэ техникэдэнь эхэнэрүүд нууха баатай болоо хэн. Дайнай хатуу жэлүүдтэ энэ хүндэ ажалые Мыдыгма Жамсаевна Жаргалова, Гылыгма Дабавна Бадмаева болон бусад хэжэ гараа гэшэ.

Мыдыгма Жамсаевна дайнай эхинһээ эхилээд, 1950 он болотор ХТЗ трактораараа үбэл зун илгаагүй, бороо саһан хамаагүй хүдэлжэ гараһан юм. Тэрэ мүнөө

үхибүүд Гомбоцырен Санжиев, Рабдан Бадмаев, Батоцырен Эрдыеев, Гомбо Очиров, Пүрбэ Будариев, Дамба Гомбоев, Нимажаб Санжиев, Бабаасан Жигжитова болон би гэшэ хүүдэлжэ байгаабди. Мүнөө эдэнэр 70 наһандаа дүтэлэнхэй, үри хүүгэдээр олон, аша гүшанараа үргэлсэжэ, амар мэндэ ажаһуунал даа.

Тэрэ листовконууд дээрэнш «Дайн дүүрээ. Германи илагдаа. Илалтын һайндэр бүхы арадтаа соносхонобди» гэжэ бэшээтэй байгаа хэн. Энэ ехэ дайнай илалтаар дүүрэнхэндэ, эжынэр, эгшэнэрэймнай, мүн баһа бидэнэй, дайнай үеын үхибүүдэй хубита оруулагдаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тэрэ дайн манда ямар ехэ гашуудал, зоболон асараа гэшэб! Дайнай дүүрэхэдэ, манай зүрхэнэй зоболон, үдэрэймнай наһан, хүниин зүүдэн нэгэ бага гэгшээрэ хэн.

Эгээл мүнөө ханахадамни, манай эжынэр, эгшэнэр ямаршые ехэ эрэлхэг зоригтой, хатуу зүрхэтэй, шамбай шадалтай ябааб даа.

Тэдэнэр ямаршые ажаллаа тунхараагүй, халуун хүйтэнэ тулгардаагүй, тэргэ шаргала хүллөөд лэ, газараа хахалаад, тарьягаа таряад, боолтоёо боогоод, үбнэ поого сабшаад, үхэр малга үдхөөд, һү тарагаа бүлөөд, гутал хубсаһа оёод, үри бээ үндылгөөд, эрдэм номдонь хургаад лэ ябаа даа! Эгээл мүнөө Илалтын үдэрэй болохоор 55 жэлэй ойтой дашарамдуулан, эжынэрэйнгээ хүдлэн дор дохин һүгдэнэм.

Харин минии үетэн дайнай халуун охиндо нэрбэгдэн, үлэн хооһониие, ажалай хүндые, хубсаһанай хоморые, үншэрхын далайе бултыень дабажа гараа. Дайнай үеын үхибүүд ямаршые ажал хэжэ шададаг байгаа, зүгөөр тэдэнэдэ хургуулида һайнаар һуража, эрдэм олохол аргань хомор хэн. Минии үетэнэй бэежээгүй мүр дээрэ даашагүй ашаан буужа, тэдэнэй зариман залуугаар бэе муутай болоһон эртүүр наһа бараһан юм. Жэшэнь: Ара-Хэрээтэдэ 1930-1940 онуудта түрэнхэн 42 хүбүүдэ 28-ниинь, 52 басагадай 16-ниинь мүнөө үедэ бурханайнгаа орон ошонхой.

Харин Хаяа нотагай эдэл онуудта түрэнхэн 31 хүбүүдэй 18-ниинь, 31 басагадай 10-ниинь наһа баранхай. Энээнэй гол шалтагааниинь гэхэдэ, эдир баһаһаа хүндэ хүшэр ажал хэжэ бэе муутай болоһон ушар ха юм.

Эсэгэ ороһоо хамтаалгын Агууехэ дайнай үедэ Ара-Хэрээтын 25 хүбүүд, Хаяагай 31 хүбүүд баатарай үхлөөр наһа бараа. Мүнөө амиды байһан ветеранууд гэхэдэ, Ара-Хэрээтэдэ Ламажап Сакиев, Бадмагарма Цыдыпов, Бадмажап Жигжитов, Баяржаб Бадмаев, Хаяада Нимажаб Соктоев, Лубсандээгэ Юмов гэгшэд мэндэ байлал даа.

Үнгэрхэн дайнай үедэ минии гэр бүлһөө аяр табан хун үгы юм. Тэдэнэр маанадайнгаа түдөө хайран ами бээе харатан дайсаптай тэмсэн үгөө бушуу. Тэрэ дайнда түрэнхэн эсэгэмни Гылык Гуржапович Бадмаев, үбгэн абамни Эрдэнэ Бадмаев, минии пүхэрэй, Александр Аюровнагай эсэгэ Аюр Бармитов, түрэнхэн ахань Самбу Аюров, нагаса абынь хүбүүн Балдан Очиров гэгшэд эрэлхэг зоригтойгоор дайлагдаа. Эхэ ороной-шоо түлөө эгээл хайратай - ами наһаяа үгэхэдэнь, бага наһандаа үншэрхын далай гаталбашье, мүнөө аша эзэнэрээ хаража амгалан һайхан ажаһуунабди.

Илалтын һайндэртэ зориулан энэ статьяга бусаагүй эсэгэнэрэйнгээ, аханарайнгаа, дайнай хэсүү ажалые дабажа гараһан эжынэрэйнгээ, эгшэнэрэйнгээ, хара баһаһаа хүндэ ажал хэжэ, гүтэ наһа эдлээгүй үетэн нүхэдэйнгөө мүнхэ дурасхаалда зориулаба!

Гомбоцырен БАДМАЕВ,
«Буряад үнэн»-«Дүхэрнэг»;
«Буряадай түүрү хүнүүд -1999» гэгшэн конкурсын шанда хүртэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Энэ статьягай автор Г.Бадмаев.

24 ПОНЕДЕЛЬНИК

ОРТ

Телеканал «Доброе утро»
Новости
Поле чудес
Пока все дома
«Серебряный шар». Марк Захаров. Ведущий - В.Вульф

РТР

08.00, 09.00, 10.00 ВЕСТИ. ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
09.35 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ.
ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: «Дежурная часть».

Информационно-аналитическая программа
20.10 Клип-риэлт. Все о купле-продаже недвижимости города Улан-Удэ
20.20 Рек-тайм
20.30 Республиканские новости
20.50 Гороскоп (спонсор программы АО «АМТА»)

РОССИЯ

21.00 ВЕСТИ.
21.40 «Дикий ангел». Телесериал (Аргентина).
22.40 Джоан Коллинз, Тимоти Далтон, Жан-Пьер Омон и Стивен Берхофф в телесериале «Грехи» (США).

ТИВИКОМ

09.00 «Шалунья»
09.45 «Диалог с Кушнаревым»
10.00 Телемаркет
10.20 «Недвижимость»
10.30 «За гранью возможного»
11.35 «Си Квест»
13.30 Телемагазин
14.30 «Эко-Пойнт», сериал
15.30 «Королева сердец»
16.30 «Сейлормун: Луна в матроске»

ВКЛАД

«ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ»

ДАЁТ ПРАВО НА ПОЛУЧЕНИЕ КРЕДИТА В БАНКЕ ДЛЯ ОПЛАТЫ ОБУЧЕНИЯ в ВУЗе г.УЛАН-УДЭ в РАЗМЕРЕ ДО 2/3 ОТ ТРЕБУЕМОЙ СУММЫ
СРОК ХРАНЕНИЯ 3, 6, 12 МЕСЯЦЕВ
СТАВКА ПРОЦЕНТА ДО 32 % ГОДОВЫХ

ТЕЛЕФОН в г.УЛАН-УДЭ: 33-71-13, 26-97-44, 21-09-88

Расширенная лицензия ЦБ РФ № 1295

АРИГ УС

11.00 Клево!
11.25 Формула успеха. Non-stop лист
11.50 День за днем
13.40 Дорожный патруль. Сводка за неделю
14.00 Новости
14.10 Х/ф «Молодой тигр»
15.35 Погода
15.40 ТР КСК ЗММК
16.00 Новости
16.10 Скандалы недели
16.45 Катастрофы недели
17.35 М/ф «Храбрый олененок»
18.05 Победоносный голос верующего
18.35 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
18.40 Автомаркет
18.45 Музыкальный подарок
19.20 Торговый ряд КСК ЗММК
19.30 Восточный экспресс: культура и спорт с сурдопереводом
19.45 Метеопрогноз
19.50 Формула успеха. Non-stop лист
20.15 ТР КСК ЗММК
20.25 Т/с «Никто, кроме тебя», заключительная серия
21.15 Формула успеха. Non-stop лист
21.40 Вы-очевидец
22.35 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
22.40 Автомаркет
22.45 Восточный экспресс: культура и спорт

23.00 Метеопрогноз
23.05 Т/с «Профессионалы»
00.05 Дорожный патруль. Сводка за неделю

ОТБ

К сожалению, Общественное телевидение Бурятии по техническим причинам не смогло предоставить программу передач своего канала. Программа ОТБ будет опубликована в следующем номере «Буряад үнэн». Приносим свои извинения.

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.20 «Интересное кино»
08.25 «Криминал»
08.40 «Карданный вал»
08.45 «Большие деньги»
09.00 «Сегодня»
09.15 Мультфильм
09.25 «Криминал»
09.35 «Карданный вал»
09.45 «Впрок»
09.55 Мир кино. «Она написала убийство» /США/
10.50 Мультфильм «Чудеса в решете»
11.00 «Сегодня»
11.25 Вчера в «Итогах»
12.45 «Куклы»
13.00 «Сегодня»
13.25 «Старый телевизор» вспоминает: «Неизвестная война»
15.00 «Сегодня»
15.25 Криминал. «Чистосердечное признание»
15.50 Сериал. Возвращение Казановы на «Улицы разбитых фонарей», «Высокое напряжение»
16.50 Мультфильм «Солнечное зернышко»
17.00 «Сегодня»
17.35 «Без рецепта»
18.05 «Путешествия натуралиста»
18.40 «Впрок»
18.50 «Криминал»
19.05 Час сериала. Детектив «Клиент» /США/
20.00 Час сериала. Пета Уилсон в фильме «Её звали Никита» /Канада-США/
21.00 «Сегодня»
21.35 «Футбольный клуб»
22.25 «Совершенно секретно. Информация к размышлению»
23.30 «ИТОГО» с Виктором Шендеровичем
00.00 «Сегодня»
00.40 Герой дня
01.00 «Криминальная Россия» «ТТ» Для киллера», 1-я часть

РАДИО

6.12 «Земля родная»
6.37 Информация, объявления
6.45-7.00 Актуальное интервью
7.12 Объявления
7.20 Программа «Анфас»
7.40-8.10 Радиостудия «Биракан»
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей «Короткой строкой»
19.12 Республиканские известия (на бурятском языке)
19.27 Объявления
19.30 Республиканские известия (на русском языке)
19.45-20.00 «У микрофона - учитель»

25 ВТОРНИК

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Нежный яд». Сериал
11.15 Джентльмен-шоу
11.45 Как это было. Сын Хрущева: предатель или герой? Дело 1943 года
12.30 Сериал «Новые приключения Синдбада»
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
14.05 Людмила Чурсина в сериале «Ургюм-река». 1-я серия
15.30 Программа «Вместе»
16.00 Новости
16.20 Мультсериал «Невероятные приключения Джонни Квеста»
16.40 Возмозно все!
17.00 Юные гладиаторы в программе «Царь горы»
17.25 ...До шестнадцати и старше
18.00 «Нежный яд». Сериал
19.00 Новости (с сурдопереводом)
19.20 Планета КВН
19.50 Здесь и сейчас
20.00 Ищу тебя
20.40 Погода
20.45 «Идентификация Борна». 2-я серия
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время. Информационный канал
22.50 Шедевр Андрея Тарковского «Солярис». 1-я и 2-я части
01.50 Новости

РТР

07.00, 08.00, 09.00, 10.00 ВЕСТИ.
07.20 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
07.35 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ.
09.20 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: «Дежурная часть».
10.40 «Арена-спорт».

Тележурнал.
11.20 «Цыганка». Телесериал (Аргентина).
12.05 «Санта-Барбара». Телесериал (США).
13.00 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ.
13.30 МОСКВА - МИНСК.
14.00 ВЕСТИ.
14.30 «Город женщин». Информационно-развлекательный тележурнал для женщин.
15.05 «Черная жемчужина». Телесериал (Аргентина).
15.50 «Богатые и знаменитые». Телесериал (Мексика -

17.45 ТР КСК ЗММК
18.00 Цитадель
18.05 Победоносный голос верующего
18.35 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
18.40 Автомаркет
18.45 Музыкальный подарок
19.20 Торговый ряд КСК ЗММК
19.30 Восточный экспресс: социальные новости с сурдопереводом
19.45 Метеопрогноз
19.50 Формула успеха. Non-stop лист
20.15 ТР КСК ЗММК
20.25 Т/с «Богатые тоже плачут»
21.20 Формула успеха. Non-stop лист
21.40 ТК «Ариг Ус» представляет: Алтан Нахан
22.00 Документальный фильм «Чтобы жить»
22.50 Автомаркет
22.55 Восточный экспресс
23.10 Метеопрогноз
23.15 Т/с «Иллюзия убийства»
00.10 Дорожный патруль

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.40 «Криминал»
08.50 «Большие деньги»
09.00 «Сегодня»
09.15 Мультфильм
09.25 «Карданный вал»
09.30 «Впрок»
09.40 «Интересное кино»
09.55 «Совершенно секретно. Информация к размышлению»
11.00 «Сегодня»
11.25 Сериал. Детектив «Клиент» /США/
12.10 «Футбольный клуб»
13.00 «Сегодня»
13.25 «Старый телевизор» вспоминает: фильм Романа Кармена «Неизвестная война». «Освобождение Украины»
15.00 «Сегодня»
15.20 К 55-летию Победы. Сериал «Семнадцать мгновений весны»
16.45 Мультфильм «Кот в сапогах»
17.00 «Сегодня»
17.35 Сериал. «Лоис и Кларк. Новые приключения супермена» /США/
18.25 «Интересное кино»
18.40 «Впрок»
18.50 «Криминал»
19.05 Час сериала. Детектив «Клиент» /США/
20.00 Час сериала. Пета Уилсон в фильме «Её звали Никита» /Канада-США/
21.00 «Сегодня»
21.35 Мир кино. Пьер Ришар и Мирей Дарк в комедии «Высокий блондин в черном ботинке» /Франция/
23.20 «Футбольный клуб» представляет Лигу чемпионов
00.00 «Сегодня»
00.40 Герой дня
01.00 «Криминальная Россия». «ТТ» для киллера», 2-я часть

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости «Короткой строкой», объявления
7.25 «Государственный регистратор разъясняет...»
7.30 Передача на буддийскую тему «Номын хурдэ» - «Колесо учения»
7.35 «Встреча с интересным человеком» - педагоги-дошкольники Улан-Удэнского дошкольного образовательного учреждения №48
7.50-8.00 Передача «Орел» - «Вершина» с участием эмчиламы Чимитдоржо Будаева
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей «Короткой строкой»
19.12 Республиканские известия (на бурятском языке)
19.27 Объявления
19.30 Республиканские известия (на русском языке)
19.45-20.00 «Радиобиблиотека». «Радиобиблиотека». Рассказ К.Карнышева «Ляодун, Ляодун!..»

Цветы на Октябрьской
Живые цветы и комнатные растения
семена овощных культур и цветов
луковичные (более 50 сортов) из Голландии
кашпо из керамики и пластика
почвосмеси и удобрения, препарат ЭМ-1
укрывной материал
средства защиты растений
Адрес ул. Октябрьская, 7, тел.: 34-34-53
Без выходных и без перерыва на обед

Аргентина).
16.45 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ.
17.40 Премьера мультсериала «Сказки о фее Амальке».
БУРЯТСКОЕ ТВ
18.00 «Улгур». Эзвды сонёхол
18.20 К 55-летию Победы. «Песни пришедшие с войны»
18.25 «Тайзан». Россиян арадай артист Владимир Буруев
18.50 Клип-риэлт. Все о купле-продаже недвижимости г. Улан-Удэ
18.55 Гороскоп (спонсор программы АО «АМТА»)
19.00 Байгал
19.15 Илалтын 55 жэлэй ойдо. «Худеэ нотаг». Дайнда нухэдөө алдаан эхэнэрнууд
19.35 Дела деревенские. «Пора большого молока». Заметки с республиканского совещания работников молочного животноводства
19.50 Рек-тайм
20.00 Будни энергетиков
20.10 Клип-риэлт. Все о купле-продаже недвижимости г. Улан-Удэ
20.20 Рек-тайм
20.30 Республиканские новости
20.50 Гороскоп (спонсор программы АО «АМТА»)

РОССИЯ

21.00 ВЕСТИ.
21.40 «Дикий ангел». Телесериал (Аргентина).
22.40 Джоан Коллинз, Тимоти Далтон, Жан-Пьер Омон и Стивен Берхофф в телесериале «Грехи» (США).
00.00 ВЕСТИ.
00.30 ВРЕМЯ КИНО. Денни де Вито в комедии «Человек эпохи Возрождения» (США).
02.50 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: «Дежурная часть».

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды
09.05 «Шалунья», сериал
10.00 «Телемаркет»
10.15 Календарь работ от А.Кушнарева
10.20 Недвижимость
10.30 «За гранью возможного», сериал
11.30 Прогноз погоды
11.35 Фильм «Гараж»
13.30 Телемагазин
14.30 СЕРИАЛ «Эко-Пойнт»
15.30 «Королева сердец»
16.30 Мультсериал
17.00 Приключения швейцарской семьи Робинсон
17.30 Из жизни женщины
18.00 «Я люблю Люси»
18.30 Прогноз погоды
18.35 Телемаркет
18.50 Муз. поздравления
19.20 Календарь от А.Кушнарева
19.30 «За гранью возможного»
20.30 «Сейчас»
20.45 Телебизра
21.00 Прогноз погоды
21.05 Телемаркет
21.20 Недвижимость
21.30 Драма «Сошествие в ад»
23.30 «Сейчас»
23.40 Прогноз погоды, Глобальные новости
23.50 «Сыщики-любители экстра-класса», сериал
00.55 Страсти по-Соловьеву

АРИГ УС

11.00 Т/с «Дежурная аптека»
11.35 Формула успеха. Non-stop лист
11.50 День за днем
13.45 Дорожный патруль
14.00 Новости
14.10 Х/ф «Приговор»
15.50 Погода
15.55 Телемагазин
16.00 Новости
16.05 Т/с «Пси-фактор»
17.00 Т/с «Иллюзия убийства»

ЗАУДИНСКИЙ МЕЛЬКОМБИНАТ

ЗАКУПИТ ДОРОГО

пшеницу - 3000 руб/т.,
ячмень - 2800 руб/т.,
овес - 1600 руб/т.,

33-32-46,
33-27-38,
33-30-86

Обращаться: РБ, г. Улан-Удэ, ул. Пищевая, 1 «А».

ОБРАЩАЙТЕСЬ В ЛЮБОЕ ОТДЕЛЕНИЕ БАНКА «СИБИРСКОЕ ОВК» ПО ВСЕЙ РЕСПУБЛИКЕ
«Арена-спорт». Тележурнал.
12.05 «Санта-Барбара». Телесериал (США).
13.00 РУССКОЕ ЛОТО.
13.40 «Лесная хроника», «Эхо». Мультфильмы.
14.00 ВЕСТИ.
14.30 «Город женщин». Информационно-развлекательный журнал для женщин.
15.05 «Черная жемчужина». Телесериал (Аргентина).
15.50 «Богатые и знаменитые». Телесериал (Мексика - Аргентина).
18.45 «Планета Земля».
БУРЯТСКОЕ ТВ
БГТРК-детям.
Мультфильмы
17.55 «Марш парков». Экологическая акция, посвященная Всемирному Дню заповедников и парков
18.20 Клип-риэлт. Все о купле-продаже недвижимости города Улан-Удэ
18.25 Гороскоп. (Спонсор программы АО «АМТА»)
18.30 Красный Крест против туберкулеза
18.50 Рек-тайм
19.00 Байгал
19.15 «Буряад орон». Художественно-публицистическая программа
19.55 «Панорама».

26 среда

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Нежный яд». Сериал
11.15 Смехопанорама Евгения Петросяна
11.45 Ищу тебя
12.30 Сериал «Новые приключения Синдбада»
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
14.00 «Угрюм-река». 2-я серия
15.00 Программа «Вместе»
16.00 Новости
16.20 Мультсериал «Невероятные приключения Джони Квеста»
16.40 Классная компания
17.00 Зов джунглей
17.25 ...До шестнадцати и старше
18.00 «Нежный яд». Сериал
19.00 Новости (с сурдопереводом)
19.20 «Каламбур». Юмористический журнал
19.50 Здесь и сейчас
20.00 Процесс
20.40 Погода
20.45 «Идентификация Борна». 3-я серия
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время. Информационный канал
22.50 Охотничьи истории в фильме «Ни пуха, ни пера!»
23.55 Футбол. Товарищеский матч. Сборная России - сборная США. Прямой эфир
02.00 Новости
02.25 Мстислав Келдыш в программе «Цивилизация»
РТР
07.00, 08.00, 09.00, 10.00 ВЕСТИ.
07.20 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
07.35, 09.35 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ.
09.20 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: «Дежурная часть».
10.40 «Арена-спорт». Тележурнал.
11.20 «Цыганка». Телесериал (Аргентина).
12.05 «Санта-Барбара». Телесериал (США).
13.00 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ.
13.30 МОЙ ХХ ВЕК.
14.00 ВЕСТИ.
14.30 «Город женщин». Информационно-развлекательный тележурнал для женщин.
15.05 «Черная жемчужина». Телесериал (Аргентина).
15.50 «Богатые и знаменитые». Телесериал (Мексика - Аргентина).

Стивен Беркофф в телесериале «Грехи»(США).
00.00 ВЕСТИ.
00.30 МУЖЧИНА И ЖЕНЩИНА. Гость программы писательница Лариса Васильева.
01.15 Татьяна Догилева, Эдуард Марцевич и Анатолий Равикович в мелодраме «Пчелка».
02.50 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: «Дежурная часть».

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды
09.05 «Шалунья», сериал
10.00 Телемаркет
10.15 Календарь от А.Кушнарева
10.20 Недвижимость
10.30 «За гранью возможного», сериал
11.30 Прогноз погоды
11.35 М/ф «Вук»
13.00 М/ф
13.30 Телемагазин
14.30 «Эко-Пойнт»
15.30 «Королева сердец»
16.30 «Сейпормун: Луна в матроске», мультсериал
17.00 «Приключения швейцарской семьи Робинсон»
17.30 «Из жизни женщины»
18.00 «Я люблю Люси»
18.30 Прогноз погоды
18.35 Телемагазин
18.50 Муз. поздравления
19.20 Календарь от А.Кушнарева
19.30 «За гранью возможного»
20.30 «Сейчас»
21.00 Прогноз погоды
21.05 Телемаркет
21.20 Недвижимость
21.30 Комедия «Не делай этого»
23.40 «Сейчас»
23.50 Прогноз погоды, Глобальные новости
00.00 «Сыщики-любители экстра-класса»
01.05 Страсти по Соловьеву
АРИГ УС
11.00 Т/с «Дежурная аптека»
11.30 Формула успеха. Non-stop лист
11.50 День за днем
13.45 Дорожный патруль
14.00 Новости
14.10 Х/ф «Под кайфом»
15.50 ТР КСК ЗММК
16.00 Новости
16.05 Т/с «Пси-фактор»
16.55 Погода
17.00 «Иллюзия убийства»
17.50 ТР КСК ЗММК
18.00 Цитадель
18.05 Победоносный голос верующего
18.35 Автомаркет
18.40 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает

10.20 «Большие родители»
11.00 «Сегодня»
11.25 Час сериала. Детектив «Клиент»/США/
12.15 Док-шоу «Я и моя собака»
13.00 «Сегодня»
13.25 «Старый телевизор» вспоминает: фильм Романа Кармена «Неизвестная война». «Освобождение Белоруссии»
15.00 «Сегодня»
15.25 К 55-летию Победы. Сериал. «Семнадцать мгновений весны»

10.40 «Арена-спорт». Тележурнал.
11.20 «Цыганка». Телесериал (Аргентина).
12.05 «Санта-Барбара». Телесериал (США).
13.00 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ.
13.30 МОЙ ХХ ВЕК.
14.00 ВЕСТИ.
14.30 «Город женщин». Информационно-развлекательный тележурнал для женщин.

00.35 «Сыщики - любители экстра-класса»
01.40 Страсти по Соловьеву
АРИГ УС
Профилактические работы верующего
18.00 Победоносный голос
18.30 Автомаркет
18.35 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
18.40 Армия любимчиков
19.00 Музыкальный подарок
19.30 Восточный (городские новости сурдопереводом)
19.45 Метеопрогноз
19.50 Формула успеха. Non-stop лист
20.15 ТР КСК ЗММК
20.25 Т/с «Богатые тоже плачут» 3 серия
21.20 Формула успеха. Non-stop лист
21.45 Я сама: Другая жизнь
22.45 Автомаркет
22.50 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» представляет
22.55 Восточный экспресс
23.10 Метеопрогноз
23.15 Т/с «Иллюзия убийства»
00.05 Дорожный патруль

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.40 «Криминал»
08.50 «Большие деньги»
09.00 «Сегодня»
09.15 Мультфильм
09.25 «Карданный вал»
09.30 «Впрок»
09.40 «Интересное кино»
09.55 «Криминальная Россия». «ТТ» для киллера», 1,2 части
11.00 «Сегодня»
11.25 «Глас народа». Программа Евгения Киселева
12.30 Док-шоу «Я и моя собака»
13.00 «Сегодня»
13.25 «Старый телевизор» вспоминает: фильм Романа Кармена «Неизвестная война». «От Балкан до Венны»
15.00 «Сегодня»
15.25 К 55-летию Победы. Сериал. «Семнадцать мгновений весны»
16.45 Мультфильм «Новичок»
17.00 «Сегодня»
17.35 Сериал. «Лоис и Кларк. Новые приключения супермена»/США/
18.25 «Интересное кино»
18.40 «Впрок»
18.50 «Криминал»
19.15 Час сериала. Детектив «Клиент»/США/
20.10 Телеигра «Счастливчик!»
21.00 «Сегодня»
21.40 Мир кино. Родни Денжерфилд в комедии Питера Болдуина «Познакомьтесь с Уолли Спарском»/США/
23.45 «Интересное кино»
00.00 «Сегодня»
00.40 Премьера НТВ. «Блеск и нищета Гохрана». Фильм Светланы Сорокиной из цикла «Новейшая история»

ОПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ ЦЕНТР «БАЙКАЛ»

Лицензия 245-ОК от 5.09.97 г.
Бельевой трикотаж детск., взросл., г.Москва, низкие цены, мужское теплое белье: кальсоны, трико х/б, детское, взрослое, рейтузы п/ш, детские и взрослые, г. Москва от 69 руб., колготки п/ш, 3 видов, леггенцы, Москва, Смоленск от 48 руб., колготки х/б, Москва, Смоленск от 36 руб., колготки х/б детские (все размеры), Москва от 12 руб., носки х/б, п/ш детские, мужские, Санкт-Петербург от 15 руб., сапоги кирзовые, Омск, дет., жен. и муж., с мехом от 156 руб., обувь комнатная мужская, женская (низкие цены) от 409 руб., ботинки и п/ботинки кож. на девочке, г.Новосибирск от 218 руб., кроссовки детские, взрослые г.Москва, г. Кимры от 145 руб., сапоги кирзовые г.Москва от 218 руб., туфли школьные кож. на мальчиков, г.Новосибирск от 298 руб., туфли мужские кожаные, г. Омск, г. Новосибирск от 396 руб.

Ул. Сахьяновой, ба, остановка "ПОШ", геологический институт, вход с обратной стороны, тел. 33-43-86. Без выходных. Ул. Гагарина, 37, тел. 26-30-87 (напротив м-на "Юбилейный").

16.45 «Среда». Экологическая программа
17.00 «Сегодня»
17.35 Сериал. «Лоис и Кларк. Новые приключения супермена»/США/
18.25 «Интересное кино»
18.40 «Впрок»
18.50 «Криминал»
19.05 Час сериала. Детектив «Клиент»/США/
20.00 Час сериала. Пета Уилсон в фильме «Ее звали Никита»/Канада-США/
21.00 «Сегодня»
21.35 «Суд идет»
22.35 «Глас народа». Программа Евгения Киселева
23.40 «Свидетель века». Программа Владимира Кара-Мурзы
00.00 «Сегодня»
00.40 «Герой дня»
01.00 Мир кино. Пьер Ришар и Мирей Дарк в комедии «Возвращение высокого блондина»/Франция/

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости «Короткой строкой», объявления
7.30 «Выбор» - по правительственной программе по поддержке малого бизнеса
7.45-8.00 «Тоното нутаг»
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей «Короткой строкой»
19.12 Республиканские известия
19.27 Объявления
19.30 Республиканские известия
19.45-20.00 Передача из цикла «Салют, Победа!» (на бур. яз.)

27 четверг

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Нежный яд». Сериал
11.15 «Каламбур». Юмористический журнал
11.45 Человек и закон (с сурдопереводом)
12.30 Сериал «Новые приключения Синдбада»
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
14.00 Мультсеанс: «Стойкий оловянный солдатик»
14.15 «Угрюм-река». 3-я серия
15.30 Программа «Вместе»
16.00 Новости
16.20 Мультсериал «Невероятные приключения Джони Квеста»
16.40 Семь бед - один ответ
17.00 Программа «100%»
17.25 ...До шестнадцати и старше
18.00 «Нежный яд». Сериал
19.00 Новости (с сурдопереводом)
19.20 Маски-шоу
19.50 Здесь и сейчас
20.00 Погода
20.05 Галина Польских и Фрунзик Мкртчян в комедии «Суэта суэт»
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время. Информационный канал
23.00 Лариса Гузеева, Никита Михалков в фильме «Жестокий романс». 1-я и 2-я серии
01.35 Программа «Посмотри»
02.05 Новости
РТР
07.00, 08.00, 09.00, 10.00 ВЕСТИ.
07.20 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
07.35, 09.35 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ.
09.20 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: «Дежурная часть».

15.05 «Черная жемчужина». Телесериал (Аргентина).
15.50 «Богатые и знаменитые». Телесериал (Мексика - Аргентина).
16.45 «Новая «Старая квартира».

17.40 Премьера мультсериала «Сказки о фее Амальке».
БУРЯТСКОЕ ТВ
18.00 БГТРК - детям. «Хор ДМШ»
18.20 К 55-летию Победы «Баатар сэргэшэд»
18.45 Гороскоп (спонсор программы АО «АМТА»)
18 50 Клип-риэлт. Все о купле-продаже недвижимости города
18.55 «Лотерея от «Импэкс-Центра»
19.00 Байгал
19.15 «Шепот земли и молчание неба». Деревянных дел мастер Николай Казанцев
19.35 Рек-тайм
19.45 К 55-летию Победы «История в лицах» Солдатская Слава
20.20 Рек-тайм
20.30 Республиканские новости
20.50 Гороскоп (спонсор программы АО «АМТА»)
РОССИЯ
21.00 ВЕСТИ.
21.40 «Дикий ангел». Телесериал (Аргентина).
22.40 Джоан Коллинз, Тимоти Далтон, Жан-Пьер Омон и Стивен Беркофф в телесериале «Грехи»(США).
00.00 ВЕСТИ.
00.30 ВРЕМЯ КИНО. Борис Щербаков и Наталья Белохвостикова в фильме «Десять лет без права переписки».
02.20 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: «Дежурная часть».

02.35 ЗВУКОВАЯ ДОРОЖКА.
ТИВИКОМ
09.00 Прогноз погоды
09.05 «Шалунья», сериал
10.00 Телемаркет
10.15 Календарь работ от А. Кушнарева
10.20 Недвижимость
10.30 «За гранью возможного»
11.30 Прогноз погоды
11.35 «Не делай этого», фильм
13.30 Телемагазин
14.30 Сериал: «Эко-Пойнт»
15.30 «Королева сердец»
16.30 Мультсериал

09.00 ВЕСТИ.
21.00 Телеигра «Счастливчик!»
21.40 Мир кино. Родни Денжерфилд в комедии Питера Болдуина «Познакомьтесь с Уолли Спарском»/США/
23.45 «Интересное кино»
00.00 «Сегодня»
00.40 Премьера НТВ. «Блеск и нищета Гохрана». Фильм Светланы Сорокиной из цикла «Новейшая история»

Вам нужна реклама на небывалую аудиторию?
Радиостанция ПУЛЬС РАДИО FM 103,3 МГц УКВ 66,53 МГц
3 канал проводного радио
вещание по второму каналу радио, эфирное вещание на Улан-Удэ, пригороды.
Реклама на «Пульс Радио» - это беспроигрышный вариант!

17.00 «Приключения швейцарской семьи Робинсон»
17.30 «Из жизни женщины»
18.00 «Я люблю Люси»
18.30 Прогноз погоды
18.35 Телемаркет
18.50 Муз. поздравления
19.20 Календарь от А. Кушнарева
19.30 «За гранью возможного»
20.30 «Сейчас»
20.40 «Радар-спорт»
21.10 Прогноз погоды
21.15 Телемаркет
21.30 Комедия «Жестяной кубок»
00.15 «Сейчас»
00.25 Прогноз погоды, Глобальные новости

Г. Улан-Удэ, ул. Ключевская, 42-а, тел./факс (3012)37-05-01
Широкий выбор медикаментов
Биологически активные добавки-фитосплат
Биосплат, мумие, фитосборы для похудения и очищения организма
Бесплатная консультация кардиолога в четверг, пятницу с 15 до 18 часов
Ключ к Вашему здоровью
Скидка на медикаменты пенсионерам и многодетным матерям 10%.
АПТ-КА
Розничный отдел: с 8 до 20 ч., Оптовый отдел: с 9 до 18 ч.

16.45 МОЯ СЕМЬЯ.
БУРЯТСКОЕ ТВ
17.40 БГТРК - детям «Бамбаахай»
17.55 Телесериал «Глухарь», 7 серия
18.30 Клип-риэлт. Все о купле-продаже недвижимости г. Улан-Удэ
18.35 Толи. Философия мужчины. Зурхай на неделю
19.00 Байгал
19.15 Клип-риэлт. Все о купле-продаже недвижимости г. Улан-Удэ
19.20 Гороскоп (спонсор программы АО «АМТА»)
19.25 Деловое время
19.50 Рек-тайм
20.00 Охрана. Вневедомственная сообщает...
20.20 Рек-тайм
20.30 Республиканские новости
20.50 Гороскоп (спонсор программы АО «АМТА»)
РОССИЯ
21.00 ВЕСТИ.
21.40 «Дикий ангел». Телесериал (Аргентина).
22.40 Джоан Коллинз, Тимоти Далтон, Жан-Пьер Омон и
18.45 Музыкальный подарок
19.20 ТР КСК ЗММК
19.30 Восточный экспресс: (криминал с сурдопереводом)
19.45 Метеопрогноз
19.50 Формула успеха. Non-stop лист
20.10 ТР КСК ЗММК
20.25 Т/с «Богатые тоже плачут»
21.20 Формула успеха. Non-stop лист
21.45 Дар
22.10 Автомаркет
22.15 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
22.20 Алле, народ!
22.40 Восточный экспресс
22.55 Метеопрогноз
23.00 Т/с «Иллюзия убийства»
23.55 Дорожный патруль
НТВ
08.00 «Сегодня»
08.40 «Криминал»
08.50 «Большие деньги»
09.00 «Сегодня»
09.15 Мультфильм
09.25 «Карданный вал»
09.30 «Впрок»
09.40 «Интересное кино»
09.50 «Один день «Убойного отдела». Программа К.Набутова

28
Телек...
Новос...
«Нежн...
Маски...
Проце...
Сериа...
Соче...
Прогр...
Новос...
Телек...
«Угрк...
(заключ...
Прогр...
Новос...
Мульт...
Максак...
Страш...
«Внука...
«Нежн...
Ново...
Сурдоп...
Весе...
«Ерала...
Джен...
Экстр...
Спасате...
Вкус...
Погод...
Поле...
Спок...
Врем...
канал
13.00 Вита...
Харья...
«Шыме...
11.15 Новос...
11.40 Ночн...
Максак...
в фильм...
00.00, 08.00
01.20 ДОБ...
07.35, 09.3
НОВОС...
08.20 ТЕЛ...
«А»
10.30 «А...
Тележу...
11.20 «Ц...
(Аргент...
12.05 «С...
Телесе...
13.00 МО...
14.00 ВЕС...
14.30 «Го...
И н ф...
развле...
для же...
15.35 «Ч...
Телесе...
15.50 «Б...
Телесе...
Аргент...
16.45 «На...
БУ
17.25 «В...
Инфор...
програ...
Д
АП
Прип...
рузовла...
вет вод...
руз в п...
тудя ил...
Росси...
[Рас...
7+1]x(4...
руб.
Тел.:
Св. Ю...
18.05 К...
приш...
18.10 Го...
18.35 Кр...
18.50 Кр...
19.00 Кр...
19.50 Кр...
20.00 Кр...
19.00 Б...
19.15 Б...
19.35 К...
помн...
арты...
бур...
19.50 К...
20.00 К...
Леск...
перн...
19.10 К...
19.20 К...
19.30 К...
19.50 К...
20.00 К...
20.10 К...
20.20 К...
20.30 К...
20.40 К...
20.50 К...
21.00 К...
21.10 К...
21.20 К...
21.30 К...
21.40 К...
21.50 К...
22.00 К...
22.10 К...
22.20 К...
22.30 К...
22.40 К...
22.50 К...
23.00 К...
23.10 К...
23.20 К...
23.30 К...
23.40 К...
23.50 К...
24.00 К...

28 пятница

ОРТ

Телеканал «Доброе утро»
Новости
«Нежный яд». Сериал
Маски-шоу
Процесс
Сериал «Новые
приключения Синдбада»
Новости
Телеканал «Добрый день»
«Угрюм-река». 4-я серия
(заключительная)
Программа «Вместе»
Новости
Мультиазбука
Страна чудес. «Ледяная
внушка»
«Нежный яд». Сериал
Новости (с
сурдопереводам)
Веселые истории в журнале
«Ералаш»
Джентльмен-шоу
Экстренный вызов.
Спасатели
Вкусные истории
Погода
Поле чудес
Спокойной ночи, малыши!
Время. Информационный
канал
Виталий Соломин, Дмитрий
Харатьян в остросюжетном
фильме «Черный квадрат»
Новости
Ночной кинозал. Людмила
Максакова и Александр Балуюев
в фильме «Му-Му»

РТР

08.00, 09.00, 10.00 ВЕСТИ.
ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
09.35 СЕМЕЙНЫЕ
НОВОСТИ.
ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: «Дежурная
часть».
«Тысяча и один день».
«Арена-спорт».
Тележурнал.
«Цыганка». Телесериал
(Аргентина).
«Санта-Барбара».
Телесериал (США).
ТЕЛЕСПЕЦНАЗ.
МОЙ XX ВЕК.
ВЕСТИ.
«Город женщин».
Информационно-
развлекательный тележурнал
для женщин.
«Черная жемчужина».
Телесериал (Аргентина).
«Богатые и знаменитые».
Телесериал (Мексика -
Аргентина).
«На Здровье!»
БУРЯТСКОЕ ТВ
«В пятницу вечером».
Информационно-музыкальная
программа.

ДИСПЕТЧЕРСКАЯ
АВТОПЕРЕВОЗОК

Принимает заявки от
владельцев и предостав-
ляет водителям дополнительный
проезд в попутном направлении
(туда или обратно) по Бурятии,
России, Монголии, Китаю.

Расчетный тариф:

{Расст., км + 200} x (вес,
кг) x (40 - вес, т): 70 = оплата,
рубль.
Тел.: 21-67-81, 37-20-64.
Св. Ю-3642.

02.55 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: «Дежурная
часть».

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды
09.05 «Шалуныя», сериал
10.00 «Телемаркет»
10.15 «Календарь работ от
А.Кушнарева»
10.20 «Недвижимость»
10.30 «За гранью возможного»,
сериал
11.30 «Прогноз погоды»
11.35 Фильм «Пятый океан»
13.10 М/Ф
13.30 Телемагазин
14.30 «Эко-Пойнт», сериал
15.30 «Королева сердец», сериал
16.30 Мультсериал
17.00 «Приключения швейцарской
семьи Робинсон»
17.30 «Из жизни женщины»
18.00 «Я люблю Люси»
18.00 «Прогноз погоды»
18.35 Телемаркет
18.50 «Музыкальные
поздравления»
19.20 «Календарь работ от
А.Кушнарева»
19.30 «За гранью возможного»
20.30 «Сейчас»
21.00 Прогноз погоды
21.05 «Телемаркет»
21.20 «Недвижимость»
21.30 Д.Д.Д. Досье детектива
Дубровского
22.40 «Сейчас»
22.50 Прогноз погоды,
Глобальные новости
23.00 Х/ф «Взрыватель»
00.55 «Первые лица»

АРИГ УС

11.00 Т/с «Дежурная аптека»
11.30 Формула успеха. Нон-стоп
лист
11.50 День за днем
13.45 Дорожный патруль
14.00 Новости
14.10 Х/ф «Белый апах»
15.50 Погода
15.55 Телемагазин
16.00 Новости
16.05 Т/с «Пси-фактор»
17.00 Т/с «Иллюзия убийства»
17.45 ТР КСК ЗММК
18.00 Цитадель
18.05 Победоносный голос
верующего
18.35 Автомаркет
18.40 ТЦ «ТУМЭР МОРИН»
предлагает
18.45 Музыкальный подарок
19.20 ТР КСК ЗММК
19.30 Восточный экспресс:
(политика с сурдопереводам)
19.45 Метеопрогноз
19.50 Формула успеха. Нон-стоп
лист
20.15 ТР КСК ЗММК
20.25 Т/с «Богатые тоже плачут»
21.25 Формула успеха. Нон-стоп
лист
21.50 Алле, народ
22.10 Автомаркет
22.15 ТЦ «ТУМЭР МОРИН»
предлагает
22.20 Восточный экспресс
22.35 Метеопрогноз
22.40 «И снова 33 квадратных
метра»
23.40 Т/с «Иллюзия убийства»
00.35 Конкурс «Миссис Москва-
99»

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.40 «Криминал»
08.45 «Большие деньги»
09.00 «Сегодня»
09.15 Мультфильм
09.25 «Карданный вал»
09.30 «Впрок»
09.40 «Криминал»
09.55 «Блеск и нищета Гохрана».
Фильм Светланы Сорокиной из
цикла «Новейшая
история»
11.00 «Сегодня»
11.25 Час сериала. Детектив
«Клиент» /США/
12.10 «Суд идет»
13.00 «Сегодня»
13.25 «Старый телевизор»
вспоминает: фильм Романа
Кармена «Неизвестная война».
«Освобождение Польши»
15.00 «Сегодня»
15.25 К 55-летию Победы. Сериал.
«Семнадцать мгновений
весны», 12 серия,
заключительная
16.45 Мультфильм «Старая
пластинка»
17.00 «Сегодня»
17.30 Сериал. «Лоис и Кларк.
Новые приключения
супермена» /США/
18.20 «Интересное кино»
18.30 «Впрок»
18.40 «Криминал»
19.00 «Сегодня»
19.35 «Служба спасения»
20.05 Час сериала. Детектив
«Клиент» /США/
21.00 «Сегодня»
21.35 «Независимое
расследование с Николаем
Николаевым»
22.25 Профессия-репортер.
Елена Масюк. «Инсулиновая
война»
22.40 Наше кино. Олег Стриженов,
Василий Лановой и Михаил
Жигалов в детективном боевике
«Приступить к ликвидации», 1
серия

00.00 «Сегодня»
00.35 Герой дня
00.55 Наше кино. Олег Стриженов,
Василий Лановой и Михаил
Жигалов в детективном боевике
«Приступить к ликвидации», 2
серия, заключит.

ПАНСИОНАТ С ЛЕЧЕНИЕМ
«ВЕРХНЯЯ БЕРЕЗОВКА»

Лечение органов дыхания вне обострения, бронхиальной астмы,
неосложненных сердечно-сосудистых, урологических, акушерско-
гинекологических заболеваний, больных в астено-невротическом
состоянии, стоматологических услуги, зубопротезирование.
Услуги кабинета массажа, лечебной физкультуры, атлетической
гимнастики, мануальной терапии, консультация тибетолога.

Обращаться 34-43-44
по телефону: 34-45-75

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро
Бурятии»
7.12 Новости «Короткой строкой»
7.30 Программа «Встречи». Проект
«Бурятия» - территория
устойчивого развития
7.45-8.00 Передача из цикла
«Салют, Победа!»
12.00 Дневной выпуск новостей
«Короткой строкой»
12.10-13.00 «Час вашего письма».
Муз.пр-ма по заявкам
радиослушателей
19.12-20.00 Информационная
программа «Вчера. Сегодня.
Завтра».

29 суббота

ОРТ

09.00 Новости
09.15 Слово пастыря. Митрополит
Кирилл
09.30 Сериал «Все путешествия
команды Кусто». «Снежная буря
в заливе «Надежды»»
10.20 «Ненавижу и люблю.
Исповедь монаха». Фильм
11.10 «Непутевые заметки»
Дм. Крылова
11.30 «С легким паром!» В гостях
у Михаила Евдокимова
12.00 Ускоренная помощь
12.30 Экстренный вызов.
Спасатели
13.00 Дневной киносеанс. Братья
Карамазовы в фильме
«Мальчики»
15.00 В мире животных
15.45 История одного шедевра.
Русский музей
16.00 Новости (с
сурдопереводам)
16.10 Седьмое чувство
16.55 «В ожидании большого
хоккея». К началу чемпионата
мира по хоккею
17.35 Детектив-шоу
18.15 «Чтобы помнили...» Николай
Гриценко. Ведущий - Л.Филатов
19.00 Новости (с
сурдопереводам)
19.10 Веселые истории в журнале
«Ералаш»
19.20 Фильм-сенсация «Прогулки
с динозаврами». 6-я серия
(заключительная)
20.00 Василий Шукшин в фильме
«Калина красная»
22.00 Время
22.45 Маргарита Терехова, Армен
Джигарханян и Ролан Быков в
фильме «Здравствуй, это я!»
00.55 Музыкальная программа

РТР

09.00 Фильм-сказка «Принц-
самозванец»
10.30 «Почта РТР».
11.00 ДОБРОЕ УТРО, СТРАНА!
11.35 «Сто к одному». Телеигра.
12.25 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР.
12.55 «Друзья». Комедийный
телесериал (США).
13.20 «Эх, дороги...»
13.35 «Золотой ключ».
14.00 ВЕСТИ.
14.20 ФЕДЕРАЦИЯ.
БУРЯТСКОЕ ТВ
15.05 БГТРК - детям. Мультфильм
15.20 Телесериал «Глухарь», 8
серия
15.45 2000-летие Рождества
Христово. «Православное
слово»
15.55 Гороскоп (спонсор
программы АО «АМТА»)
16.00 Клип-риэлт. Все о купле-
продаже недвижимости города
16.05 1-ый Международный

фестиваль эстрадной песни
«Белый месяц». Церемония
награждения
16.45 К 55-летию Победы. «Дела
деревенские». Ветеран войны
Д.Н.Бодеев
17.00 Лотерея от «Импэкс -
Центра»

Мы ждем
вас!

Эффективное
лечение и отдых.
Врачи высшей и I
категорий. Удоб-
ные, благоустроен-
ные палаты. Ле-
чебное 4-х разовое
питание. Современ-
ное медицинское
оборудование.

17.05 Ассорти. Конкурсы,
рецепты, викторина
17.20 - Клип-риэлт. Все о купле-
продаже недвижимости города
17.25 Гороскоп (спонсор
программы АО «АМТА»)
17.30 «Примите поздравления»
18.55 Реклама
РОССИЯ
19.00 МОЯ СЕМЬЯ. «Правда - это
хорошо».
20.05 «Два роля». Музыкально-
развлекательная программа.
21.00 ВЕСТИ.
21.40 МИРОВОЙ КИНОПРОЕКТ -
2000. «Библия». Джереми
Систо, Жаклин Бисет, Армин
Мюллер-Шталь и Гэри Олдман
в фильме «Иисус». 1-я и 2-я
серии.
00.40 «Русская тайна».
Документальный фильм.

ТИВИКОМ

09.25 Прогноз погоды
09.30 «Автоэкспресс» (повтор)
10.00 Телемаркет
10.15 «Календарь работ от
А.Кушнарева»
10.20 «Недвижимость»
10.30 М/с «Птицы»
11.00 «Тайный мир Алекс Мак-3»
11.30 Приключения: Контрабанда
13.15 М/Ф
13.30 Служба спасения животных
14.00 «Час Дискавери»: Кейко
Матсун

ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВО ИНСТИТУТА
ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ИННОВАЦИЙ

в г. Улан-Удэ (лицензия 16-002 от 09.09.1996)

проводит набор студентов на 2000-2001 учебный год по заочной
форме обучения. Аккредитации не имеет, в связи с чем Институт
Профессиональных Инноваций заключил договора о совместной
образовательной деятельности с МГОПУ (Московский
Государственный Открытый Педагогический Университет) -
лицензия №24Г-0020 от 01.04.99, постановление об аттестации №41-
17/П от 02.03.2000. ВУЗ готовит по следующим специальностям:
практический психолог, дефектолог, художник декоративно-
прикладного искусства-дизайнер, также в соответствии с
договором с МГУС (Московский Государственный Университет
Сервиса) - лицензия №24Г-0394 от 01.04.99., аккредитация №25-
0507 от 24.05.99г. готовит по следующим специальностям: юрист,
экономист, менеджер. Срок обучения на базе высшего,
незаконченного высшего, средне-специального - 3 года, на базе
общего среднего - 6 лет. Обучение и государственная
экзаменационная комиссия (ГЭК) проходят в г.Улап-Удэ.

Профессорско-преподавательский состав г. Москвы
Диплом государственного образца. Обучение платное.
Наш адрес: 670000, г.Улан-Удэ, ул. Советская, 30, каб. 18.
Тел.: 21-36-44, 22-58-08

14.55 «Сонник»
15.00 «Европейский футбол на
ТНТ»
16.00 «Доктор Элинор Бромвелл»,
сериал
17.00 Музыкальные поздравления
18.00 «Я люблю Люси»
18.30 Школьные ТВ
19.00 «Прогноз погоды»
19.05 «Телемаркет»
19.20 Календарь работ от
А.Кушнарева
19.30 «За гранью возможного»
20.30 «Путешествия Гулливера»
21.20 «Недвижимость и Прогноз
погоды»
21.30 «Д.Д.Д. Досье детектива
Дубровского»
22.40 «Глобальные новости»
22.45 Мелодрама «Осторожно,
двери закрываются»
00.50 «Кино, кино, кино»
01.25 Музыка на ТНТ

01.55 «Скрытой камерой»
АРИГ УС

10.00 Формула успеха. Нон-стоп
лист
10.25 Шоу Бенни Хилла
11.25 Местные встречи с
А.Шараповой
11.40 Х/ф «Битва Дракона»
13.35 Т/с «Вавилон -5»
14.25 Диск-канал
15.00 Программа БИС
15.30 Погода
15.35 Ваша музыка. Группа «Охо-
хо»
16.25 Как стать звездой
17.00 Пальчики оближешь
17.30 Жизнь в Слове
18.00 Музыкальный подарок
18.30 Автомаркет
18.35 ТЦ «ТУМЭР МОРИН»
представляет
18.40 Алле, народ
19.00 Формула успеха. Нон-стоп
лист
19.25 Без вопросов
19.55 ТР КСК ЗММК
20.05 Наши любимые животные
20.25 Своя игра
21.05 СВ-шоу. Дискотека
«Авария»
22.00 Формула успеха. Нон-стоп
лист
22.20 Автомаркет
22.25 «ТУМЭР МОРИН»
предлагает
22.30 Диск-канал.
23.00 Т/с «Вавилон-5»
23.50 Х/ф «Совсем как женщина»

НТВ

09.00 Наше кино. «Приступить к
ликвидации», 1 серия
10.20 Мультфильм «Тигренок на
подсолнухе»
10.30 Мир приключений и
фантастики. «Закон джунглей»
/США/
11.00 «Сегодня»
11.40 Криминал.
«Чистосердечное признание»
12.10 Телеигра «О, счастливыч!»
13.00 «Сегодня»
13.20 Фильм о фильме.
«Семнадцать мгновений весны»
25 лет спустя», 1,2 части
15.15 «Экстремальные ситуации»
16.20 «Женский взгляд» Оксаны
Пушкиной
17.00 «Сегодня»
17.25 «Большие деньги»
17.55 «Независимое
расследование с Николаем
Николаевым»
18.40 «Фитиль»
18.55 Доб-шоу «Я и моя собака»
19.30 «Без рецепта»
20.00 Сериал по выходным. «Она
написала убийство» /США/
21.00 «Сегодня»
21.25 «Герой дня без галстука»
21.55 Премьера НТВ. Сериал.
«Улицы разбитых фонарей-II».
«Отпуск для героев», 1 ч.
22.55 Телеигра «О, счастливыч!»

23.40 «Свидетель века».
Программа Владимира Кара-
Мурзы
00.00 «Сегодня»
00.35 Мир кино. Тимоти Далтон в
боевике «Джеймс Бонд-агент
007». «Искры из глаз» /США-
Великобритания/
РАДИО
7.12-8.00 Информационная
программа «Вчера. Сегодня.
Завтра».
8.10-9.00 Программа «Найдалай
ошон» - «Искра надежды»
12.10-13.00 Музыкальная волна
радио Бурятия: К 50-летию
заслуженного деятеля России В.
Усовича; «Знакомьтесь: новые
имена» - молодые исполнители
эстрадных песен
19.12-20.00 Радиожурнал «Стенные
мелодии».

30 воскресенье

ОРТ

- 08.25 Пасха Христова
10.55 «Ералаш»
11.10 Смак
11.30 Пока все дома
12.00 Ускоренная помощь
12.30 Утренняя почта
13.00 Владимир Высоцкий в фильме «Сказ про то, как царь Петр арапа женил».

РТР

- 07.00 Праздник Великой Пасхи
09.00 «Папа, мама, я - спортивная семья».
09.55 «Служу Отечеству!».
10.20 «Устами младенца».

Театр кукол «Чалгар»

Премьера «ЗОЙКИНА КВАРТИРА» М.Булгакова реж. постановщик О Матвеев г. Москва 30.04, 1, 2, 6, 7, 8 мая начало 19 час. ул. Ленина 46, Справки 21-22-92 по тел.: 21-37-64

ТИВИКОМ

- 09.25 Прогноз погоды
09.30 «Пират-атака»
10.00 Телемаркет
10.15 Календарь работ от А.Кушнарева
10.20 Недвижимость
10.30 «Птицы»

- 00.50 «Путешествие к началу мира», драма
АРИГ УС
10.00 Н.Римский-Корсаков : Светлый праздник
10.15 Фильм «Пасха Христова»
11.15 Поздравление Святейшего Патриарха Московского и Всея Руси Алексия II с праздником Воскресения Христова

- 17.25 Благая весть
17.55 Музыкальный подарок
18.25 Дар
18.50 Формула успеха. Нон-стоп лист
19.15 Клево
19.40 X/ф «Авантюра»
21.05 Формула успеха. Нон-стоп лист

НТВ

- 09.00 Наше кино. Олег Стриженов, Василий Лановой и Михаил Жигалов в детективном боевике «Присутить к ликвидации». 2 серия, заключительная
10.20 Мир приключений и фантастики. «Закон джунглей» /США/
10.50 Мультфильм «Про щенка»
11.00 «Сегодня»
11.40 «В нашу гавань заходили корабли». Программа Э.Успенского
12.35 Профессия-репортер. Елена Маскок «Инсулиновая война»

РАДИО

- 7.12 Информация, объявления
7.20-8.00 Пасхальная программа
8.10-9.00 Лит.-худ. пр-ма «Алтаргана»: Фронтные дневники бурятских поэтов; Стихи о Пасхе; 100 лет со дня рождения И.Чернова; Страничка одного стихотворения
9.10-10.00 Программа «Эдиршүүл»: Информационно-музыкальная программа «Старшеклассник»; «Салют, Победа!» - выступление юных краеведов.

Родные благодарят профком ст. Улан-Удэ, хозяйственное управление аппарата Президента и Правительства РБ, руководство управления ГИБДД за участие в похоронах Тапхарова Буда Соктоевича.

ПРОДАЮ

2-комн. благ.кв., 3 этаж, солнечная. В пос.Зеленый. Тел.: 25-85-99.

Земельный участок в пос.Солнечный, 9 соток с постройками. Тел.: 25-85-99.

Сейф, капот от а/м «Москвич-2140», самовары, кабели 4 и 2-жильные, провод 2-жильный - все медные. Тел.: 26-19-46.

Велосипед б/у от 3-8 лет, машину «Муравей», драп серого и сиреневого цвета, учебник «Экономикс» - 2 тома. Тел.: 21-53-95.

ПРОДАЮ

Усилитель высшего класса (р/конструктор), 55 вт. Цена 68 руб. Вложите 2 купона б/о.

Обр.: 440052, г.Пенза, а/я 3792 «УМ-55».

Свадебные платья, нарядные. Размер 44-46-48. Возможен прокат. Тел.: 25-29-16.

Чертежи уникальной газосварки. Варит сталь до 5 мм., использует только 220 В и воду. Проста в работе и изготовлении.

Конверт с о/а + купон б/о + это объявление. Обр.: 352700, Майкоп, д/в, Панину А.А.

КУПЛЮ

Педадь от электрической швейной машины 142-М-22-1-33 «Чайка». Тел.: 42-15-16.

Монеты и купюры СССР. Дорого. Честно. Варианты. От Вас: опись + 2 купона б/о + 2 конверта. Обр.: 440052, Пенза, а/я 147.

МЕНЯЮ

3-комн. благ.кв. по ул. Солнечной на две однокомнатные или продам. Тел.: 33-22-89, вечером.

1-комн. бл.кв. ул.пл., 2 этаж, лоджия, рядом авт. остановка, есть садовый участок в пос.Сотниково. Тел.: 37-98-15.

РАЗНОЕ

Найден паспорт на имя Балданова Бадмажапа. Тел.: 21-69-58.

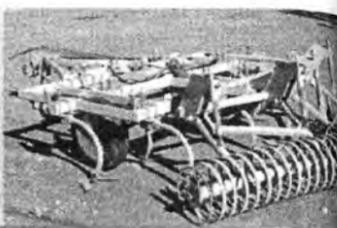
Студенческий билет №9910, выданный ВСГАКИ, считать недействительным.

Театр кукол «Чалгар» принимает на работу: распространителей билетов, зав. литературной частью, уборщиц. Прием производится по адресу: ул. Ленина 46, Справки по тел.: 21-22-92

ОАО «УЛАН-УДЭНСКИЙ СУДОСТРОИТЕЛЬНЫЙ ЗАВОД» ПРЕДЛАГАЕТ:

Выпускаемый заводом культиватор КПЭ-3,8М разработан на основе серийного культиватора КПЭ-3,8.

КУЛЬТИВАТОР КПЭ-3,8М с катками выравнивателями КВ-4

Модернизация культиватора произведена для возможности (и необходимости) установки катков-выравнивателей КВ-4.

Культиватор рыхлит почву и подрезает сорняки, катки-выравниватели измельчают почву, выравнивают поверхность поля, вычесывают сорняки и разбрасывают их на поверхности поля, при этом стебли сорняков...

Эффективность применения КПЭ-3,8М с КВ-4 повышает урожайность пшеницы на 2-4 ц. с гектара (данные по пшенице).

Характеристика: Ширина захвата - 4м. Глубина обработки - 80-150мм. Рабочая скорость - 6-10км/ч. Производительность до 3га в час.

Цены договорные

670000, Россия, Бурятия, г.Улан-Удэ, ул.Корабельная, 32. Контактные телефоны: (3012) 21-33-55 служба маркетинга и сбыта; (3012) 21-96-62 факс.

ВНИМАНИЮ РУКОВОДИТЕЛЕЙ ПРЕДПРИЯТИЙ И ОРГАНИЗАЦИЙ

Правительство РБ проводит конкурс «Лидер экономики РБ». Для участия в конкурсе приглашаются предприятия всех форм собственности и независимо от величины предприятий.

- Золотая элита - предприятия, занявшие 1-10 места.
Серебряная элита - предприятия, занявшие 11-20 места.
Бронзовая элита - предприятия, занявшие 21-30 места.

Предприятие, занявшее 1 место награждается дипломом почетным знаком «Лидер экономики Бурятии». Ему предоставляются льготы по налогообложению в местный бюджет.

Итоги конкурса подводятся конкурсной комиссией под председательством 1-го заместителя Председателя Правительства РБ В.К.Агалова.

Приглашаем к участию всех руководителей предприятий и организаций.

Участвуйте и побеждайте! Дом Правительства, Минэкономики, каб.309, тел.: 21-22-62 ИЦ «Бизнес-Б», Гагарина, 22, тел.: 21-54-90

ОАО «Улан-Удэнский судостроительный завод» предлагает:

- СЕЛЬХОЗАГРЕГАТЫ: *Роторный вычесыватель сорняков; *Каток-выравниватель КВ-4; *Сеялка точного высева; *Культиватор КПЭ-3,8 М с катками-выравнивателями КВ-4.
ЗАПАСНЫЕ ЧАСТИ К МАШИНАМ: *Сенокосилки; *Зерноуборочные комбайны Енисей-1200; *Кормоуборочные комбайны; *Трактора «Беларусь»; ДТ-75, Т-150; К-701; *Грабли, сеялки;

ЦЕНЫ ДОГОВОРНЫЕ

Разработка документации, изготовление и техническое сопровождение по образцам и желанию заказчика.

Оплата за поставленную продукцию производится в различной форме по согласованию сторон. Адрес: 671000, Россия, Бурятия, Улан-Удэ, ул.Корабельная, 32. (3012) 21-33-55 - Служба маркетинга и сбыта. (3012) 21-96-62 - Факс.

РАЗНОЕ: Опытный педагог готовит выпускников в ВУЗ по бурятскому языку. Тел.: 41-83-27. СДАЮ: В аренду дачу в с/п «Колос». Тел.: 26-19-46.

Поэт Б. Гармажаповай 50 наһанай ойдо

эжынь хүбүүндээ мэдэхысээ лэ харюусадаг, тэсэмгэйгээр ойлгуулжа үгэдэг байһан ха. Тиин хожомынь хүбүүнийнь бээ хүсөөд, хайрата эжыгээ нанан иигэжэ бэшэһэн байгаа ёһотой:

- Би — эхын эрмэлзэл гээшэб.
Би — эхын зоболон гээшэб.
Би — эхын гашуудал гээшэб.
Би — эхын найдал гээшэб.
Би — эхын нэхлэл гээшэб.
Би — эхын жаргал гээшэб.
Би — эхын ганса хүбүүн гээшэб.

Батожаргал түрэл шотагтаа дунда хургуули дүүргээд, колхозойнгоо комсомолой эхин эмхиин секретаряар хүдэлөө гээ нэмби. Һүүлээрнь, дунда хургуулиин интернадага хүмүүжүүлэгшээр хүдэлһэн байна. Тээд залуу хүнэй ухаан бодол бүхэжэхэ бүрээ холын харгыда зоридог ха юм даа. Тиигэжэ саашанхи ажабайдал, ажал хүдэлмэри, мэргэжэл, олоониитын дунда эзэлхэ хуури тухайдаа Батожаргалайшые бодомжолдог болоһониинь эли ааб даа. Үнэн руунь хэлэбэл, залуу хүбүүн арад зондоо тунһатай байха, наһан соогоо хүндэ хайн юумэ хэжэ ябаха гэхэн хайхан хүсэл эрмэлзэлдэ абтаһан байгаа аабза.

- Үргэнэ зүүдэнгээ бэшэ,
Үнэнхэ байдалгаа мэнэ
Ошоһон наһаяа оложо,
Омог дорюун эрэ боложо,
Нэххэлээ дары нэхээ наа,
Сэдьхэлээ бүри сэлээ наа
Үнэнһөө олон хэрэгээ мартааг,
Үмсынһөө шунахайе ухаангаа суургаагаг,
Үһэрилгэдэг залууһаа түргэхэн хахасааг,
Сэбэр зүрхэнэй сохилхын түлөө,
Хуурмаг хэрэгэй хамхархын түлөө
Шүлэгөөр ганса бэшэхэ хэм,
Шүлэгтөөл ганса шүтэхэ хэм!

— гэжэ, «Хүсэлни» гэхэн шүлэгтөө мэдэрһэн байха. Энэнь дэмы бэшэ. Тэрэниһээ хойшо Батожаргал уран зохёолдо шуналтайгаар хандаха, тэрэниһээ эдэбхитэй боложо, өөрын үрэ дүн туйлаха гэхэн зорилго урдаа табяа гэлтэй. Тээд уран зохёолдо харгы нэххэн тула, урид бээ хорихо, түрэл хэлээ найнаар мэдэхэ ба бэшэжэ хураха хэрэгтэй. Энэ зорилгоор Б.Гармажапов 1972 ондо округой радио-дамжуулгын редакцияда ажаллаха ороо агша хэн. Тэндэ сугтаа хүдэлөөбди. Батожаргал уран зохёолой нэгэдэлэй гэшүүн болоо. Радиоодо түрүүн редактораар, һүүлээрнь буряад дамжуулгын ахалагша редактораар хүдэлөө. Тиинхэдээ, тэрэ ажалдаа оролдосотой байһан юм. Хажуугаарнь, нийтын хэрэгтэшые эдэбхитэйгээр хабаададаг болоо хэн.

Батожаргал 1989 оной июль наһаа эхилээд, Агын округоор Буряад Республикын «Буряад үнэн» газетын өөрын корреспондент зэргэтэй хүдэлһэн байна. Тэрэ түрүүн СССР-эй, һүүлээрнь Россин Уран зохёолшодой холбооной гэшүүндэ абтаа хэн. Тиин Ага шотагһаа гараһан уран зохёолшодой 4-дэхи үеын түлөөлэгшэ мүн болоно.

Наһаар аха, нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэ байһан тула залуушуулые, тэрэ тоодо Батожаргалышые Улаан-Үдэ ба Шэтэ руу дахуулан, залуу зохёолшодой семинар-зүлөөнүүдтэ ба суглаануудта, уран зохёолой үдэшэнүүдтэ, мүн Түнхэнэй уулзалгануудта хабаадуулжа оролдодог байгтаа. Тээд бүгэдэ залуу бэшэгшэдэй

ургалтада хайн нүлөө үзүүддэг, бага бэшэ аша тунһатай байдаг хэн ааб даа. Гэхэтэй хамта, залуу авторнуудай өөһэдэнь эдэбхи, оролдолго, хүсэл ба эрмэлзэл шийдэхые удаа шанартай байһан гээшэ. Эндэ Батожаргалай оролдолго ба ургалта тодоор харагдаһан юм. Тэрэ 1983 ондо А.М.Горькин нэрэмжэтэ литературна инстигудай уран шүлэгэй отделени дүүргэһэн байна. Тиинхэдээ, уран зохёол шэпжэлэн шүүмжэлэгшэ В.Дементьевсий семинарта хуража, оронойнгоо бадэлхэйн литературын эрхим дээжэ болон туйлалтануудтай танилсажа, бэйлг шадабарияа нилээд дээшлүүлһэн байха юм. Батожаргал тэрэл жэлдээ шүлэгүүдэйнгээ түрүүшын «Шэнэ үльгэр» гэжэ номые үхибүүдтэ зориулан хэблүүлээ хэн. Тиинхэ зуураа:

- ... Нойрһоо һэрһэн
Номгон даруу дайгагаа
Урган ябаһан
Үхибүүдэ магтангаа,
Шэнэ үльгэрөө
Эхилээг байхага
хайхан гаа!

— гэжэ баясан, номойнгоо эхиндэ «Үглөөгүүр» гэхэн шүлэг соо бэшэһэн юм. Энэ түрүүшын ном Батожаргалай уран зохёолой эхин «үглөөгүүр» байгаа бшуу... Тээд Батожаргал Гармажапов бэлэн хямда нархаганаадхидэггүй, даасатай даруу, болгоомжотой бодолтой, үнэн сэхэ үргэмжэтэй, хайн юумые найшаан дэмжэдэг, зориһоноо заатагүй дүүргэдэг хүн юм. Тиимэһээ өөрынгөө ажал хүдэлмэридэ, уран зохёолдо эриатэ ехэтэйгээр ба харюусалгатайгаар хандадаг байһаниинь ехэл найшаамаар даа.

Батожаргал шүлэг зохёолоо сага үргэлжэ мүлихэ, заһахын хажуугаар, мүн ород хэлэн дээрэ бэшэһэн байна. 1986 ондо поэт Борис Макаровой оршуулгаар «Под доброй звездой» гэжэ шүлэгүүдэйнь ном Эрхүүдэ хэблэгдэн гараа хэн.

Харин буряад хэлэн дээрэхи ээлжээтэ номынь «Найдалай һүлдэ» гэхэн нэрэтэйгээр 1987 ондо Улаан-Үдэдэ барлагдан гараһан байна. Энэ номынь поэдэй ургалтые шэнээр тобойсо харуулжа үгөө. Тиин ажабайдал, хүнэй хуби заяан тухай тодо ном болоо гэхэ байһаб.

- Ажабайдал — найдал тухай хөөрэхэдөө?
Агар зузаан ном гээд ойлгонобди.
Тоолохоо збдааг, хуудгынь прахагаа,
Тухангань хүрэхгүй тулюур лэ байнабди.
Агшан зуурышые амаралтагүй
Аржын бэшэгдэнэл, ажабайдалай хуудган.
Геройнуудынь бэдэржэ зоболтогүй.
Гэххэхэл бүхэнгэ хажуугаһини буулдахал:
Тугаар лэ наг хадгын үбэртэ
Тугааг малаа агуулан гараһан бүһэтэн,
Шуһаар лэ урдаһан дайнай газарта
Мүнхэрэн унаһан хага шэнги эсэгэнь —
Ажабайдал гаа, ажабайдал.
Агар зузаан номойл хуудган...

— гэжэ поэдэй бэшэһэниинь дэмы бэшэл ха. Энэнтэй хамта, Батожаргалай шүлэгүүд болон расказууд «Агын аялга», Москвагай «Родник» гэжэ нийтын согсолборинууд соо; түбэй хэблэлүүдтэ; Сибирийн «Байгал», «Дальний Восток» журналнуудта; «Сибирь» альманахта; 1983-1998 онуудай буряад шүлэгүүдэй антологигодо; тэрэшэлэн «Буряад үнэн», «Забайкальский рабочий», «Литературная Россия», «Комсомольская правда» болон бусад газетэнүүдтэ саһаа сагта толилогдодог байһан.

Батожаргал Гармажаповай түрэнһөө 50 жэл гүйсэбэ. Энэ алтан ойгоо дүү нүхэрнай уран зохёолой шэнэ ехэ амжалтануудаар угтаба. Шэтэдэ ород хэлэн дээрэ Борис Макаровой оршуулган «Струны души», Георгий Граубинай оршуулган «Любопытный разговор» гэжэ номуудынь хэблэгдэн гараба. Мүн «Сэдьхэлэй дуһалнууд» гэжэ шүлэгүүдэйнь ном буряад хэлэн дээрэ Улаан-Үдэдэ хэблэгдэжэнь. Эдэ бүгэдэ Гармажаповай зохёол бэшэлгын эрхим дүн болоно. Гэбэшье, Батожаргал энээгээрээ наһаага амархагүй.

- Агын ульгам хэлые
Абажа түрэнэн урмангаа,
Агуу поэзиин хярые
Абиран нэгэтэ гаталһайб.

Ажабайдалай булашые Амарха сүлөөгүй малһаһайб — гэжэ, поэт шэнэ хүсэл эрмэлзэлээ хануулан бодомжолно. Б.Гармажапов үшөө уран хайхан дуунуудай автор юм. Тэрэ Буряад Республикын ба Агын композиторнуудтай сугтаа арбаад дуунуудые бэшэһэн байна. Тэдэниинь зариман Түб радиогой жасада оруулагданхай.

Батожаргал шүлэгүүдһээ гадна, мүн расказууд болон туужа дээрэ хүдэлдэг. Зарим расказуудынь журнал ба нийтын согсолборинууд соо толилогдонхой.

Энэ нүхэрнай журналист, поэт байхаһаа гадна, мүн бусад нийтын аша тунһатай хэрэг ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Тэрэниие спортын патриот, спорт тонһайнаар мэдэдэг хүн гээд хэлээ наа, буруу болохогүй. Спортдо хабаатай хэмжээ-ябуулганууд Батожаргалай хабаадалгүйгөөр үүсгэдэггүй. Тэрэниһээ ямарушы асуудал, тоо, баримтанууд гү, али спортсменүүд тухай асуубал, бултыень сээжээр тоолоод ба нэрлээд үгэхэ. Гадна, өөрөөшые элдэб янзын спортоор олон дахин эрхимлэжэ ябаһан байна. Мүнөө үедэшые тэрэ Агын телевидениин студиин ахамад редактораар хүдэлхэ зуураа, элдэб ехэ конкурснуудта хабаадажа, эрхим үрэ дүнгүүдые харуулдаг, шагнал найшаалнуудта хүртэдэг болонхой. Гэбэл, 1998 ондо региональна хунгалтануудые харуулаха талаар эрхим материалай түлөө лауреадай дипломоор; 1998 ондо «Нур харбаан - хүсэ шадал ба гоё найхан хайндэр мүн» гэхэн дамжуулгын түлөө спортын журналистнуудай Бүхэроссин конкурсын лауреат боложо, Физкультурын ба спортын Министерствын II шатын дипломоор; 1999 оной августын 5-най «Спортивна Ага» гэхэн дамжуулгын түлөө Физическэ культура ба спортын министрствын урмаштуулгын дипломоор шагнагдаһан габьяатай.

Гармажапов Батожаргал Абидуевич Россин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэхэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй. Тэрэнэй урда үшөөл ута, үргэн зам хүлээнэ. Уран зохёолой орьёл өөдэ алхалха хаба зориг ба саг нилээд ехэ. Тиимэһээ:

- ... Эхилһэн замаа
гаталхын түлоо
Эрэлхэг зориг, эрмэлзэл хэрэгтэй.
Шэдүүлэг онгосом долгидто мүнөө,
Самсаминь хүлһэнһөө
нэбтэрэг — бараттай!
Эрьёнь галайн забол харахаб,
Этигэл дүүрэнээр тамаржал гарахаб,

— гэжэ поэт олон түмэн уншагшадтаа найдуулан хэлэнэ. Энэ найдуулгыень дэмжээд, 50 хүдэр наһаарнь амаршалха зуураа:

- Батожаргал шүлэгшэмнай,
Бата найдамтай алхалыш!
Үе сагайнгаа үнэн зохёолой
Үндэр оройдонь гарыш!
— гэжэ зүрхэ сэдьхэлһээ үрээл табиһабди.

Арсалан ЖАМБАЛОН, РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Буряадай арадай поэт.

Бүри үни даа, эдир залуухан ябахандаа, ходоорон ошоһон гушаад жэлэй саада тээ хонидоо адуулдаг хаһадаа, жэнгирэн ерэн хабарай жэргэмэлэй дуу шагнажа байхадаа, үүлэгүхэн наһанайнгаа үлэмжэ хайхание гайхажа, сэдхэл зүрхэнэйнгөө баяраар билтархада,

Үнинэйш минии ошоогүй үргэн Агаар
Үнэр жаргалта байдал үнинэй мангаа.
Тунгалаг гээшнь Онон шадарай агаар —
Тамир тэнхээ бэлэглэн байнал мангаа, — гэжэ тала дайдынгаа хүнхинэсэ татауулан, шангаар уншадаг бэлэйб. Энэ шүлэгэйм автор Алексей Данилович Бадаев хэн.

Тиигэжэ Алексей Данилович буряад хэлэнэйнгээ баялигы сэдхэл зүрхөөрөө мэдэрхэдэмни, монгол туургата арадайнгаа үндэһэн үгын олон удхыг гайхан тагнан тайлбарилхадамни, ахамад нүхэрөө нажаалдан, эгээл түрүүшынгээ шүлэгүүдые эри мүри ормоглоходомни, тон ехэ түлхисэ үгэһэн поэдүүдэй нэгэн юм.

Тэрэ гэхэн саһаа хойшо тэрэнги оло ягаараа, тэрэ гэхэн саһаа хойшо ургынууд оло хагдараа... Тээд мүнөө болотор эгээл үсэгэлдэр уншаһан ном мэтээр ахамад поэдэй шүлэгэй мүрнүүд аржылдан сээжэдэм үлэнхэй. Эгээл тэдэнэйнь заримы сээжынгээ оёорһоо сээжээр ханахым зүбшөөгьт:

Хүбүүн бэри хоёрой наһанай
хайндэр — түрэ
Хүрьһэтэ газарта баян,
тала мэтэ үргэн.
«Гэгээн ухаатай хүбүү жэл
бүри түрэ!» —
Гэжэ бэриие баран юрөөнд,
хундага үргэн.

Тэнгэриһээ жаргал угтан,
гараа бү тодо...
Нүхэсэ гэжэ басагы
хүбүүн ехэ хашаа.
Дурагүй басаганай харюуны
эли тодо.
Хүбүүн түшэшэбэ унахаа
байһан хашаа.

Наһанайм замда ушаржа
магад жалга ганга,
Намаг налхи — наһанай зам
угаа хүндэ.
Ябаһан лэ газарташ
анхилжа байг лэ ая
ганга —
Аба нотагайшнн эгээл
хайхан хүндэ.

Ажабайдалмай — бурьялжа,
бусалжа байгаа галай.
Алхалжа ябаашын харгыень
бү гара хүндэлэн.
Халтаг лэ гэхэдээ хүндэ
мэсэе бү галай —
Харин хүнтэй уулзахадаа,
гараа үгэ хүндэлэн.

Тиигэжэ гушаад жэлэй саада тээ Алексей Бадаевай дүрбэн мүртэй шүлэгүүдтэйнь танилсаа

бэлэйб. Мүн баһа тэрэл үедэ поэдэй найман мүртэй шүлэгүүдын зүрхэ сэдхэлымни эзэлдэг хэн.

Шагна даа, шүлэгни,
һүнеэрээ унтангүй
зобоод,
Шамайе барилгашангал
бодхоогооб гэр мэтээр.

ЯБАҢАН ЛЭ ГАЗАРТАШ АНХИЛЖА БАЙГ ЛЭ АЯ ГАНГА

Хүсэл боголоо,
зүрхэнэйнгөө гулаа
шамга үгөөд,
Хүнүүдэй анхаралда
табинаб өөрыгөө мэтээр.
Уридшалан хуби заяаеш
таажа шадаха гүб?
Урдаху зүргэшни хайшалхаб
хотирон гүйгөөд?
Ажалша хүнүүдэй зүрхэдтэ
түлхюур олохо гүш,
Али хосорхо гүш мартагдан,
хэндэш туһагүйгөөр?

Манекендэл гоёолто болон
соихо дээрэ үлыгыш
Маша хайхан сэсэгүү
зүрхэндэм гүтэ бэшэ.
Урдгм, стол дээрэ, жэлэй
дүрбэн сагта
Улайраг лэ улаалзай,
сэнхирлэг лэ ая ганга.
Түрэнһэн нотагһаа мянгаад
мого холодоод,
Түбшэн нүхэдтээ, талаяа
һанан-һанан,
Уран шүлэг бэйхэдэм,
мүрнүүдэй хоорондо
Улайраг лэ улаалзай,
сэнхирлэг лэ ая ганга.

Тиихэдээ би поэдэй богонихон мүртэй шүлэгүүдэй гүнзэгы удхатай байһые анха түрүүшынхие обёороо хэм. Философско удхатай тоб гэмэ шүлэгүүд соогоо Эхэ орон, эхэ газар, эхэ байгаали, ажабайдал, агшам саг, ами наһан, алдар соло, хуби заяан, худал хуурмаг тухай А.Д.Бадаев бодомжолдог бэлэй.

Алексей Данилович Бадаев далаад жэлэй саада тээ Ивалгын аймагай Олзон нотагта түрэнһэн юм. Тэрэ тоонто нотаг тухайгаа иигэжэ бэшэнэ:

Оршолон гэлхэйдэ
омогорхон ябаха
Омог дорюун Эхэ ороштойб.
Баяр, гунигыем хубаалдан
абаха

Баян нотаг — Олзонтойб.
 «Түрэнһэн нотаг гээшэ хүн зондо, илангаяа зохёолшо хүндэ, угаа ехэ удхатай. Балшар бага эдир залуу наһанай алтан хайхан дурсалганууд зохёолнуудтань удха шэнжэ олгожо, эршэ зоригор хүбшэлдэг гээшэ» гэжэ Алексей Бадаев 1996 оной июниин 6-да «Буряад үнэн» сониндо бэшэһэн байдаг. Тиихэдээ тэрэ нотагайнгаа хүнүүдые, уран зохёолшо Бабаасан Абидуев, Намжил Балдано гэгшэдые даган дууража, түрүүшынгээ зохёолнуудые бэшэжэ эхилээ бэлэйб гэжэ дулааханаар дурсана. Харин мүнөө Алексей Даниловиче өөрыень дажажа,

тэрэнэй абгынь хүбүүн, Бурядаг габьяата уран зурааша Доржо Пурбуев, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидадууд, абгынь басаган Дарима Санжина, нагасынь басаган Татьяна Дугаржапова болон түрэл нотагайн бусад залуушуул эрдэм бэлигэй орёл өөдэ

гэжэ А.Д.Бадаев 1991 оной декабриин 18-да «Буряад үнэндэ» бэшэ хэн.

«Зохёохы ажалайм эхин хаанаһааб?» - гэхэн асуудалда поэт өөрөө харюусана:

Араараа нэмжһэн
Олзоной
Алдар суута үлгэршэнэй,
Алгууша мэргэн үбгэнэй

Ашань бэлэйли.
Ургаа тэрэнэй хараха
Угыень залгамжалха
уялгатайли, —
 гэжэ Алексей Бадаев бэшэһэн байна.

Тэрэ гэхэн саһаа хойшо поэт хори гаран номуудые удаа дараалуулан хэблүүлээ. Тэрэнэй шүлэгүүдэй номууд Москвагай «Советский писатель», «Советская Россия», «Современник», «Молодая гвардия» гэхэ мэтэ түбэй хэблэлнүүдтэ, Бурядаг номой хэблэлдэ толилогдоһон, «Огонёк», «Смена», «Октябрь», «Юность», «Дружба народов», «Нева», «Звезда», «Аврора», «Сельская молодежь», «Советский воин», «Радуга», «Кодры», «Дальний Восток», «Сибирские огни», «Литературная Россия», «Неделя», «Литературная газета» болон бусад газетэ, журнэлнуудта хэблэгдэжэ, манай ороной уншагшадта хүргэгдэһэн юм. Бурядаг арадай поэт Алексей Данилович Бадаевай зохёолнууд латыш, армян, азербайджан, киргиз, туркмен, татаар, яхад, тува, мордва, хакас, белорус, хальмаг, поляк, венгр, монгол болон бусад хэлэнүүдтэ оршуулагдаһан байна.

Алексей Бадаевай зохёохы замые аалин номгон урагдалтай талын горхонтой жэшэмээр юм. Тэрэнэй шүлэгүүд хабарай саһанай хайлахада, хабаһаа халижа хабадангүй, эрыюу юумэдэл эрьез нэшэн мушхарангүй, һааюур һамгадтал үдэр һүнигүй шолшогононгүй, аалин даруугаар, түни түбшэнөөр эрьедэнь урһан эрэн-марьян сэсэгүүдые ундауулан байдаг шэдтэй. Тиигээдшы «түргэн горхон адагтаа хүрэхгүй» гэдэг ха юм даа.

"Жэлһээ жэлдэ, заримдаа арбаадшы жэлдэ тэдэнэр аалихан шүлэгөө бэшээд лэ, номоо гаргуулха гэжэ ехэ эрмэлзэньшөгүй ябадаг. Уран зохёол шүүмжэлэгшэдшы ехэ анхарангүй, поэдэй жэнхэни уянга, оюун бэлиг тухай үргэн олоонитэ гүйсэд мэдээдэггүй. Гэбэшы сагай ошохо тума поэдэй өөрсэ янзын, хэнтэйшы сасуулашагүй шүлэг, поэмэнүүдын олон-олон уншагшадтай болодог. Тиин энэмнай жиирэй шүлэгшэн бэшэ, тэрэнэй зохёолнууд совет буряад поэзид өөрынгөө һуури эзэлээ, таһаршагүй хубитань

болоо гэжэ элирдэг", - гэжэ уран зохёол шэнжэлэгшэ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор профессор В.Ц.Найдаков 1997 ондо манай газетэдэ бэшэжэ һэн.

Алексей Бадаев шэнэ номоо соогоо Эхэ орон, бага наһан инаг дуран, эб найрамдал гэжэ мэтэһээ гадна мүнөө үе сагай хүшэр хүндэ асуудалнууды хаража үзэгдэнэ:

Үнэрюу хүйтэн юртэмсэ
гээрэ
Үлэн хоһон Газар гээрэ
Юугээ бигэн хүлээнэбибэ
Юрын энэ урилдаанһаа?
Ульгам хүлэгтэл сагай
ябаса —
Урагшаа габшаһамтай —
ээлтэйл.

Найнайнгаа богоһо гээрэ,
харш
Найдажа байһамнай
жэгтэйл.

Арюун диваажанай
сэсэрлигтэл

Ажабайдалайнгаа
һалбархые

Үүлэгүй хого сэлмэгээр
Үүрэй сайхые
Хүлээ хүлээһээр, нэгэ
мэдэхэдэ

Хүгшэрһэн байгаалди.
... Элдэб түхэлэй гүрэн
түрэнүүдэй

Эбдэрээд һэргэдэг
журамуугай

Энэ урилдаанда, мэдэн
гэхэдэ
«Үжэжэ» байһан
капитализмһаа

Үни гээгдэшэһэн байгаалди.
«Сэсэн» вождынор эды
жэлнүүдтэ

Сэдхэлымнай
булангиртуулаа.

Богоолой зап абари олгожо,
Бодомжолхымнай болмоулаа.
Хоһон шашалганай
намагта

Хүзүүсэгээ шаагдшоод,
Үлэн шононуудта
абалагганхай

Үбэлэй сагта агуун шэнги,
Үглөөдэргүй,
Үхибүүдээ тэжээхэ
зөөригүй.

Хуурмаг илалтануудай
хүгжэм дор

Һуури дээрээ халтирналди.
Гансахан алхам хээд лэ
Хоёр алхам сухариналди...

Эдэ мүрнүүдые уншажа байхада, мүнөөнэй ажабайдалаа нодэндэмнай аржыса харагдаһан бэшэ аал?
 «Гэхэ зуура поэт огто алдуу хэдэггүй, агууехэ дуушадаһан тоодо оронхой гэжэ бидэ хэлэхээ һанана бэшэбди. Олон ондоо поэдүүд мэтэ, А.Бадаевай зохёолнууд соо дутуу дундашы юумэн бии. Тэрэнэй зарим шүлэгүүд соо хүжүүн, уншахада хүндэ мүрнүүд бии. Зарим рифмэнүүдын хэтэрмэ олоор хэрэглэгдэхэдээ, һонигүй болоно. Образуудын заримдаа шэнгэхэнүүд болошохо боһо һанадаг, удаараа ойлгосогүй юумэнүүд дайралдана», - гэжэ уран зохёол шэнжэлэгшэ А.Серебряков бэшэһэн байна.

Зүгөөр ажал хэдэггүй хүн лэ алдуу гаргадаггүй ха юм даа. Тиинмэһэ Алексей Даниловичтэ алдуу эндүүһээ түдэгэсэнгүй, үндэр поэзингээ үнэн үгэнүүдөө арад зондо бэлэглэн, олон удаа жэлдэ ажаһуугыг даа гэжэ үрээдэ **Дондок БАЛЬЖИНИМАЕВ**

Мүрэм үгэ

К 55-летию Великой Победы

Любовь НАМЖИЛОН

ВСТРЕЧА

(рассказ)

Кижингинской долине, до десяти лет жила только с матерью, так как мать ждала своего возлюбленного, отца Сэсэгмы, с фронта, но так и не дождавшись, вышла замуж. Сэсэгма говорила, что отчим попался хороший, что жить они начали в достатке, но через год после замужества мать погибла, спасая колхозное стадо от наводнения. И у меня отец умер рано. Он хотя и вернулся живым с фронта, но раны полученные на войне были тяжелые и они недолго дали ему ходить и радоваться жизни. Посылки мы получали почти одинаковые - она от отчима, а от матери. Немного денег и мешочек с продуктами - там были душистый деревенский хлеб, сушеные молочные пенки, лепешки-шапки, домашний творог-ээзгэй, мясные продукты - хошхоног, или хиниз, а то просто кусок мяса, а иногда даже домашние пельмени. Деньги всегда бывали кстати, а продукты из мешочка тут же переходили в общий котел нашей веселой студенческой компании.

И вот этот Бэцэ. Не знаю почему, но я считала, что он ей пара и что ее возлюбленный должен быть каким-то необыкновенным человеком. Как странно, как странно - между тем продолжал мужчина - значит было именно такое же время, точно 26 мая, какое совпадение, даже не верится! - Простите, о чем вы? - спросила я, видя что Сэсэгма все равно его не слушает. И повел он длинный рассказ.

Родился я в далеком улусе озерного края Еравны. Год моего рождения совпадает с великим событием в истории человечества - с Октябрьской революцией. И от этого совпадения что-ли, я всегда чувствовал огромную личную причастность к этому событию, хотя, оно, касается каждого. Э-эх, что и говорить, время было замечательное, больших перемен. Жизнь менялась на глазах, с каждым днем набирала силы и темпы наша страна. Хотелось принимать самое активное участие в строительстве новой жизни, а мечты-то, мечты-то, какими высокими они были! И так получилось, что мне, деревенскому мальчишке с семилетним образованием удалось попасть в числе счастливицков, принятых в училище военно-гражданской авиации в городе Иркутске. О! годы учебы я всегда вспоминаю с глубоким волнением. Да-а, молодость, это чудная пора...

В это время Сэсэгма наступила мне на левую ногу, давая знать, что пора кончать разговор, да так угодливо, что раздавила мне мозоль, патертуу новыми туфлями на «шпильках», которых я одевала всего лишь второй день. Хоть они и жали мне ноги, я надеялась, что они разнесутся, ведь деньги на них я копила целых шесть месяцев. Теперь хоть и жали, все равно надо было носить. Я убрала ноги, чуть отстранилась от Сэсэгмы и решила быть начеку, чтоб она не задела мозоль снова, но сделала вид, что ничего не поняла. Ее явно раздражало мое расположение к инвалиду, и то, с каким вниманием я слушала его.

...Когда летом я приехал в родной улус, в первый же день я пошел к председателю с просьбой дать мне любую работу, чтоб я мог внести свой личный вклад в общее дело своих односельчан. Председатель колхоза, деловой, энергичный мужчина лет под

пятьдесят встретил меня с некоторым удивлением на лице, но когда узнал с какой просьбой я к нему пришел, очень обрадовался, ведь в деревне в эту пору большая нехватка рабочих рук, он тут же позвал старика Онхона, чтоб он отвез меня на Халтарке до сеноуборочной бригады, что в первом отделении. Дед Онхон был почтальоном, а Халтарка, старая пнедая кобыла, была его «машиной» для перевозки почты из райцентра, расположенного в пятнадцати километрах от нашего улуса.

Туда было километров семь езды. Как я сейчас вспоминаю - это был один из счастливейших дней моей жизни. После городской суеты, духоты и тесноты - это был райский уголок. Какое было небо! Воздух! Сколько простора кругом, сколько солнца! Высоко в небе пели жаворонки, да трещали без усталости стрекозы, и кое-где перебежали дорогу суслики и другие мелкие грызуны. А так невообразимая тишина - словно родная долина была огромной львицей, отдыхающей в полуденном зное летнего дня и охраняющей тишину и покой своих детенышей. Когда мы приехали на стойбище бригады, там никого не было, несмотря на жару, все были на работе. Было видно, что бригада работала хорошо. То справа, то слева возвышались массивные стога свежескошенного душистого сена. Вся окрестность поля была убрана, только на западной стороне речки был небольшой лесочек, из-за которого раздавался смех, веселый шум, крик и лилась очень популярная в то время песня «Жаргал», что означает «счастье». Там были такие призывные слова: **Закрепим же успех бригады, Потрудимся же на славу, Тогда и повеселимся, Тогда и посмеемся.**

Едва прошившись с дедом Онхоном, я поспешил туда, откуда раздавался голоса. Бригада была вся молодежная - были даже подростки, и я многих ребят и девчат просто не узнавал, ведь я дома не был почти два года, и за это время подростки так выросли, что вымахали в красивых юношей и девушек. Среди этой молодежи я сразу и не узнал соседскую дочку - Дариму. Я ее знал почти, как говорится, с пеленок, но сейчас эта была другая Дарима - красная косынка, которой она подвязала голову так же, как и другие девушки этой комсомольско-молодежной бригады, очень шла к кокетливым завитушкам ее смольнисто-черных волос. А глаза ее смеялись и блестели словно две ягодки созревшей черники...

Сэсэгма и так и эдак делала мне знаки, что пора уходить. Честно говоря, мне тоже хотелось уйти, ведь стоять на «шпильках» столько времени, да еще со смозоленной ногой - в этом хорошего было мало, но чем больше Сэсэгме хотелось к Бэцэ, тем больше я хотела ей досадить.

А мужчина продолжал «...Лето протекло незаметно в труде, в песне и в любви. Осенью, когда я уезжал на учебу, мы поклялись друг другу быть верными нашей любви. Потом мы год переписывались, этот год показался нам целой вечностью. Я едва дождался конца учебы и после того, как мы получили назначения, нас отпустили домой на семь дней. Наконец-то мы встретились! Неделя, конечно, прошла как один день. Мы успели лишь договориться, что справим нашу свадьбу осенью, чтоб наша жизнь была такой же щедрой к людям, как осень, изобилующая всеми дарами природы. А еще у нас были грандиозные планы и мечты, и казалось, что ничто не

помешает нам осуществлять их. Но увь... Я видел ее в последний раз двадцать шестого мая 1941 года, и потом уехал по назначению летчиком в Н-скую часть. Откуда я мог знать, что больше ее не увижу...

Тут мужчина прослезился. Нам стало не по себе. Он хотел достать что-то из кармана, повидимому носовой платок, но уронила костыль и был он беспомощен, слаб и жалок. Тут Сэсэгма подбежала к нему, подняла костыль и впервые за все время улыбнулась, подбадривая мужчину. А он едва держался на своей единственной ноге, ветер трепал его жиденькие с седыми прядями волосы, и еще не в старческих чертах его лица можно было угадать того юношу, который как на крыльях летел к своей любимой и был молод, здоров, силен, красив и конечно, счастлив.

Когда Сэсэгма подала ему костыль, он одной рукой уперся на него, а другой схватил руку Сэсэгмы и стал вдруг горячо и сбивчиво говорить: «Спасибо вам, вы мне напомнили мою юность, она была в точности такой, как вы, такого же почти роста, стройная, а главное - черты лица... Пока я разговаривал с вами, меня не покидало ощущение, будто моя Дарима как той весной стоит передо мной и я также молод и не было тех кошмаров войны... А теперь я кому нужен такой... Я просто за все это время молчу, не хочу, чтоб она видела меня таким. Собственно говоря, на родине я всего третий год, а так жил на Украине, сапожникчал... Но чем дальше уходит время, тем сильнее желание увидеть ее снова. И сегодня, ровно через двадцать лет я пришел то, что искал - я вспомнил ее черты лица, а это очень важно для меня, и даже может быть рапы не будут так беспокойт, как раньше...

Мужчина стоял, погруженный в дорогое для него воспоминание и мы не знали, что ему сказать. Обычай не позволял нам грубо прервать его воспоминание и убежать, ведь нам с детства прививали уважение к старшим. Так прошла минута, другая... Вдруг... вопросительно-пронзительное слово «Отец?» молнией разнеслось на всю улицу в тот ясный майский день и оно было как бы эхом от грехота минувшей войны. Мужчина от неожиданности вздрогнул, поднял глаза и ничего не сказав, протянутыми руками погрузился в объятия Сэсэгмы.

- Значит вы, Радна Бимбаевич Очиров? Отец? Где же вы были до сих пор? Мне мама говорила...

Мужчина с побледневшим лицом и с посиневшими от нервного напряжения губами, едва слышно произнес: «Он самый, да-да, он самый». Казалось, что он боялся разорвать неосторожным словом или движением тот последний луч надежды, зародившийся в этот миг - удивительный миг его жизни. И он еще тише прошептал: «Значит у нас с Даримой родилась дочь. О! Судьба, если бы я знал. Как глупо, как глупо...»

С той поры прошли уже много лет. Но каждую весну, когда наступают теплые майские дни, время, когда зацветают нежно-алые багульники в горах, а воздух становится чистым и прозрачным, а небо голубее и выше, когда люди заняты приятными хлопотами и трудовым энтузиазмом, чтобы достойно встретить великий праздник - День Победы - я с необъяснимым волнением вспоминаю ту незабываемую встречу. И кажется, что ласковый весенний ветер не хочет чтобы мы, люди, забывали то странное испытание, через которое пришлось пройти нашему народу.

сразу не заметила как нас окликнул кто-то. Только когда Сэсэгма подтолкнула меня в бок и тихо шепнула «Что ему надо?», я увидела, что перед нами стоял тот самый инвалид и виновато улыбался: «Сайн байна, девушки. Какой день чудесный, а?» - приговаривал он, упершись на свои костыли. «Да, дяденька, вы правы» - отчеканила Сэсэгма и рванулась было вперед. «Знаете что, ведь нынче снега было мало и оттого зима была холодная и я даже не надеялся, что весна придет вовремя... И еще о чем-то все говорил и говорил без остановки мужчина и было видно, что он не хочет так просто расстаться с нами. Но я видела как Сэсэгме не терпелось уйти, ведь уличные часы уже показывали без четверти час. А сеанс начинался в 13 часов 10 минут, так что времени на разговор с Бэцэ оставалось мало. Хотя до кинотеатра было уже рукой подать, минуты три ходьбы, Сэсэгма уже не слушала его, - озираясь по сторонам, нервно переступала с ноги на ногу. А мне было все равно - ведь какая разница, где мне стоять - тут или там. Всякий раз, когда Сэсэгма встретит своего Бэцэ на улице, мне приходится отойти в сторонку и ждать, пока они не переговорят. Было хорошо, когда Сэсэгма была незнакома с ним, ведь мы привыкли везде быть вместе - не пропускали ни одного нового кино, посещали выставки, ходили на театральные спектакли и на студенческие вечера. Она из тех людей, которые всегда бывают «в курсе всех дел», а я прямая противоположность...

Это было на втором курсе. По семейным обстоятельствам я вынуждена была покинуть столичный вуз и перевестись в педагогический институт. Я очень хорошо помню тот день, когда я первый раз пришла на занятия. Во-первых, я кое-как отыскала нужную группу и подгруппу. Аудитория была большая, но сидело в ней всего 9 человек. Меня ни о чем не расспрашивали, только время от времени оглядывались и перешептывались, и было видно, что они обмениваются впечатлениями о повенкой, т.е. обо мне.

Вдруг открылась дверь, и вошла, а влетела смуглая девушка среднего роста с кокетливыми завитушками черных волос и с алой авоськой в руке. Сидевшие встретили ее криком «ура» и все зашумело и загудело. Пришедшая легко и непринужденно рассказывала как и где провела лето, чем занималась, с кем познакомилась. Вот и вчера была на дне ангела какой-то своей подружки, где было очень весело и много танцевали твист и шейк, что даже у нее отлетел каблук с туфли. Вытащила сверток и стала угощать всех конфетами, сказав, что дядя, мамин брат, прислал из Иркутска. И тут она заметила меня и спросила кто это, что, у нас, в «нашем полку» прибыло? Все пожали плечами, тогда она подошла ко мне и первой из группы познакомилась со мной и угостила конфетами. И от ее доброжелательного отношения, от манеры разговаривать и вообще от всего ее поведения исчезло то напряжение, в которое я была скована в новой обстановке и стало на душе как-то легко и просто...

С той поры мы с ней подружились и не прошло даже месяца, а мы уже почти все знали друг о друге и казалось, что мы росли с ней вместе. В наших биографиях было очень много схожего - она также как и я, была из небольшой деревушки, что в

Был теплый майский день. Мы с другой Сэсэгмой «удрали» с последней лекции и бежали в кино. Сэсэгма сегодня с утра что-то не в настроении. На лекциях не в безразличным видом, сидела с несколькими замечаниями от преподавателя спецкурса. Она о чем-то напряженно думала, а прозвенел звонок, поспешила к телефону-автомату и позвонила куда-то. Но я то знала, куда и кому, конечно ему - Бэцэ, он наверно попросил ее подойти к кинотеатру «Прогресс» в облюбованный перерыв.

Бэцэ - это первые буквы имени Бама-Цырен, что в переводе с тибетского означает «Вечный свет». Итак, этот Бэцэ работал неподалеку от «Прогресса» в одном из учреждений инженером по технике безопасности. И дня не проходило, чтобы Сэсэгма каким-нибудь словом не хвалила его: то он очень умный, то заботливый, то вежливый или очень добрый. Она и сейчас сидела к нему, всем своим существом устремившись вперед. Солнце весело светило в голубом весеннем небе, улица вся пахла весной и еще каким-то настораживающе-манящим запахом, волнующим душу и влущим в неведомую даль...

Впереди маячила фигура инвалида, два ковылявшего при помощи двух костылей, да оставшейся своей единственной ноги. На лацкане его старого потёртого пиджака блестели несколько орденов. Я еще издали заметила с краю орден Красной Звезды.

Две девочки-школьницы с рюкзаками за спиной шли из школы, весело обсуждая какую-то понятную и интересную только им историю. Глядя на них, мне вспомнились мои школьные годы. Казалось, что я совсем недавно была вот такой же беззаботной школьницей, только у меня никогда не было таких ярких капроновых ленточек. Мама влетала в косы разноцветные лентки «утаһа». Да и «утаһа» не всегда можно было найти, это уж мама видно старалась для своей младшенькой - для дочки-отхонки.

Да, годы были трудные, послевоенные. Страна едва начала зализывать раны, нанесенные войной, а люди все еще жили в тревожном напряжении от недавно пережитого. Как я сейчас вспоминаю, изредка если к нам кто-нибудь заходил, то после обмена приветствиями, они сразу начинали разговор о последствиях войны, что чей-то приехал отец или брат, а кому-то пришла - странная бумага, или кто-то приехал калекой - без руки или ноги...

А еще они говорили, что непременно настанут наконец хорошие времена - ведь не слышно ведь теперь птицы «уули» - вестники плохих событий, или что не появляется больше «прохлятое северное сияние, «пророчливее» столько человеческих жизней. Из этих незатейливых разговоров было ясно одно - впереди прекрасное будущее, для приближения которого надо было учиться. А я была при керосиновой лампе. После школы скорее бежала в лавку покупать керосин, если удавалось его купить, то сидела очень бережно, боясь забыть единственную в доме лампочку, которую, кстати, надо очень неудобно нести. Да, была не проклятая война, но может электрические лампочки давно зажгли бы и в нашем улусе...

Разные случаи из жизни только увлекли меня, что я

гэжэ ур... шэ, хэ... доктор... аков 19... ээшээ нэ... цонг но... га на нэ... мдал гэ... үе сага... даануу... ортэмэ... гээрэ... эибиг... анһаа?... гагай... ябаса... мий... ээлшээ... гээрэ... харцн... ай... жгтээ... ай... олгтээ... албархы... гээрэ... нгэ... гэжээ... лду... гүрэн... энүүгээ... оамууга... мэгэн... гэжээ... ализһа... аагай... ай... намагта... шаооо... агайхай... шэнцн... ооригүй... гудай... жм дор... рнал... эгд лэ... ингал... уншажа... жабайдал... карагана... то алдуу... уушадай... жэ бидэ... бди. Олон... Бадаевы... ундашье... и зарин... уншахада... зарин... мэ олоор... тонигүй... зариндаа... шохобоо... логосогүй... - гэжэ... жэлэгшэ... н байна... үй хүн лэ... юм даа... иловича... гэсэнгүй... гэжүүдэвэ... мон удаан... жэ урел... ИИМАЕВ.

Залуу наһан — залитай үөл.

Агуу Илалтын 55 жэлэй оёе угтуулан

Зог татанаб. «Ёг» - гэшэнэ зүрхэм. Зогсоноб. Энэм теэд хэм? Амиды хүн. Али олон бэ тиимэшүүл. Алтан дэлхэйн нюур шарай хараха Аза талаангүйнөө Аймшагтай үшөө юун байхаб? Алтан дэлхэйдэ наран мандажа гараха. Алим теэд? Нюдэндэш хүни байха.

ИИМЭЛ ДАА, МИНИИ НАЙХАН ХҮГШЭН АБА

«Ёг» гэнэ зүрхэм. Ёлоо, бархираш бэшэл энэ хүн. Харгыгаа мүшхэн, сэхэ ябашана, Харахагүй, хатуу досоохитой

хочор хүн. Иимэхэн мүнүүдээр эхилэн, Агын суута уран зохиолшон найруулан бэшэлынгээ охин дунда ябатаран сагнаа урид наһа бараһан Цыдып Жамбалов хүгшэн абаданин зориулан «Залиршагүй одон» гэнэн баллада соогоо бэшэн байдаг. Энэ балладын бэшэгдээгүй бол, хүгшэн абынгаа намтараар хонирхохыггүй энэ гүб, али үгы гү, мэдэнгүйб. Зүгөөр уран зохиолшын энэ бүтээлые бидэ гэр бүлөөрөө уншажа, хадагалжа ябадагбди, сэдхэл соомнай харуул найхан бодолнууд түрэдэг. «Манай гэр бүлэдэ болоһон иимэ уйдхарта ябадалые, найхан үгэнүүдээр шүрэ хубандал, үлхэдүүлэн бэшэнэн, аша гушанарайнш урда хүгшэн эсэгын нэр мүнхэрүүлэн энэ зохиолшо сэхэл бурханай орон ошожо түрэнэн байха», - гэжэ хүгшэн эжымнай хэлэдэг.

Баатаржаан харгана угай Норбын Галсан залуудаа Тари нотагай басаган Батын Норбые абажа, айл бүлэ болоһон намтартай. Энэ айлхайи ганса хүбүүтэй хэн. Тэрэнэ Абарзада гэжэ нэрэтэй байгаа. Хүбүүхэнийн баганаа өөрхэн, шурахан, эхэ эсэгэдэ туһатайхан, хүнэй үгөөр, ехэл ухаансархан байгаа. Галсагтан түрүүшээр колхоздо орожо хүдэлхэн аад, һүүлээрнэ түмэр харгын ажалшанаар хүдэлбэ.

Хатуу шэрүүн 1937 оншые гаража ербэ. Хүнэй хүбүүдэй эрхимүүдын хамалганда ошобо. Эндэ тэндэ, энэ хүни, тэрэ хүни тиимэ тиимэ хүнүүдые барижа тушааба гэнэн хураг суу дуудажал байха. Яһаншые олон дайсад юм гэжэ хүгшэн абымни эжы гайхадаг хэн.

Тездэ энэ аймшагтай ушар Галсагтайшые ушаржа, нүхэрөө тушаалгаһан, хүбүүгээ хүтэлхэн эхэ түрэл нотаг Уртаяа бусаа. Ангийн дайсанай бүлэ гүүлэхэнэ гадна, эдихэ уухашые юумэнийн хомордоо хааб даа.

Нотагаа зөөжэ ерэхээр лэ, хүбүүгээ хуралсаһанһаан таһалдуулахгүй гэжэ морин шарга, тэргээр хургуулида абаашажа, асаржа ябаха үедөө юушые толгой соогоо шэбшэдэгын хэн мэдэбэ даа. Колхозтой ажал барагдаха бэшэ. Үдэр, хүнигүй поитоор халирхын хажуугаар хүбүүгээшые дүрбэдэхиень дүүргүүлжэ шадда.

Тиигээд Агын дунда хургуулида хуража байтараа, Агууехэ Эсэгын дайнай эхилхэдэ, Абарзада хургуулиа орхихо баатай болоо хэн. Түрэл колхоздоо 15-тайхан Абарзада таряан ажалай бригадираар хүдэлхэн юм. Нотагай эрхим эрхшүүл Эсэгэ ороноо хамгаалхаяа мордожол байха. Хүдөөгэй ажал үбгэд хүгшэд, эхэнэр, хүүгэдэй гараар лэ бүтэхэ. Амарха, хэбтэхэ саг юун байхань нэм. Хэдэн паар сараар ажалаа бүтэхэ.

1943 оной намар Абарзада Юндэнэй Эрдэнийн Цыбжит гэжэ басагые намга абажа, айл бүлэ болоһон байгаа. Дайн дажарай хатуу шэрүүн сагта ара таладашые байһан зон сэрэгшэдхэ дортохогүй баатаршалга гаргажа, хүдэлдэг байгаа гэшэ аабза. Айлнууд хүхэхэн саархануудые абажа, эсэхэ сусахын хажуугаар уй гашуудалда дарагдажа эхилбэ.

Иимэ хатуу үедэ 17 наһатай Абарзада хүбүүн сэрэгэй албанда абтажа, Улаан-Үдэдэ дүтэхэнэ 156-дахи мэргэн буудалын ябаган сэрэгэй дивизидэ алба хээ. Тиин жэл тухай саг соо сэрэгэй шанга бэлэдхэлдэ ябажа гараад, частитаяа 1944

оной хабар Ленинградска фронт зорижо мордоо. Тэрэ үедэ сэрэгшэдые ба буу эбсэгүүдые шэрэнэн хунагар ута эшелонууд баруулжал, баруулжал байгаа бшуу. Абарзадын ябаһан часть зуураа томо томо станцинууд ба хотонуудаар хэдэн хоногоор тогтохо баатай болодог хэн ха. Тиихэдэнэ зайа сэрэгшэдые элдэб ажалда хабсадууддаг байгаа.

Сэрэглэжэ байһан газаршые дүтэлөө. Солдадууд нэр-мэр болобо. Үхэр буугай шанга шагнаар нэрхэ абяан, бомбын тэһэрэн, шууян, тооһо шоройн үрхирөөн, юрэ бусын үзэгдэлнүүд дуудажа, харагдажа эхилэ хэн. Нюргаар хүйтэ даахадал гэнэ. Абарзада хоёрдохи ударна армийн 45-дахи дивизиин 131-дэхи гвардейскэ стрелково полкдо

автоматчигаар ябаһан байна. «Ленинград шадарай байдаанда олохон лэ дайсадые хүлөөнш буулгаһан байхаб», - гэжэ хөөрэдэг. Тэрэ 1944 оной январь нарада Ленинград хото сүлөөлэлсөөд, Карельскэ хоолойгоор, Чудска нуур дээгүүр танкова десантын бүлэгтэй Нарьска шэглэл барижа гараба. Энэл частитаяа Эстониие сүлөөлэлсөө. «Дайсад муухайл зон, тэрельхынгээ урда айхабтар олон үбгэд, хүгшэдые, хүүгэдые хамаагүй аладаг байһан, хото гороудуудһаа муртэй бүтэн юумэн үлэхэгүй, дайсанай байһан газар сүлөөлэлсэхэдөө, зүрхэ үбдэхөөр, нюдэнэй далтирхаар юумэнүүдые хараһан хүнби, юрэдөөл, хойто үе тиимэ юумэ бү үзэг даа гэжэ зальбарагшаб», - гэжэ хүгшэн абаһни хөөрэдэг.

Нэгтэ Балтийн далайн эрьеэр танк соо ябажа ябатарын, урдаһаанш шанга добтолго болобо. Юуншые эхилшэбэ даа? Дайсанай сэрэг олон байжа, полкхоон сэрэгшэд олоороо шархатажа эхилбэ. Танкнуудай хүнхинэлдөөн, буудалдаан, орилоон, ёлоон хаа хаанагүй дуудана. Номонууд тэһэрнэ. Али тэһээ солдадууд унана даа. Гэнтэл шэжэ дүлирмэ абяан болобо гү гээд лэ, хоёр нидөөрынш гал сахилжа, Абарзада мэдээ табихан байгаа. Госпиталядо мэдээ ороходонш, хульшыше хүдэлхэгүй, гарыншые мэдэрэлгүй, нюдэншиншые харахагүй - иимэл юумэн хэбтээл даа. Хүсэл зориг, хүсэ шадал соогоо ябаһан хүдэр залуу хүбүүндэ хэсүүл бэрхэтэй ушар тохёолдобо. Уйдаһаншые, сүхэрхэншые байгаа бээ.

1946 оной намар болотор, хэдэн госпитальнуудаар аргалуулжа, бараг болоод, түрэнэн нотагаа бусажа ерэнэн байгаа. Энэрхы найхан сэдхэлтэй Сэжэд нүхэршын нюдэншингөө нелбоһо аршасаган, аятай найханаар угтажа абаһан юм.

Иигэжэ Абарзада Галсанов түрэнэн тоонто нотагаа амиды мэндэ бусажа, олон үхибүүдтэй боложо, аша гушанараараа газаршалуулан, нотагайнгаа ариуэн найхан агаараар амилан, алтан дэлхэйн нюрган дээгүүр аргаахан алхалан, сэдхэлдээ найхан бодолнуудые шэбшэн шэбшэн алхала. Нэгэ үедэ суг хамта дайладалхан нүхэдөө ханажа, сэдхэлээ уруулана, мүн баһа ашанар эзэнэрэйнгээ энеэдэ нааданай абяанһаа сэдхэлэнь тэгшэрнэшые ха. Юрэдөөл, алтан дэлхэй ариуэн сээр байг, дарийн угаан анхилангүй, зулгэ ногоон дээгүүр залуу үе хульбэрэн хүхиг лэ гэжэ бодоно ха.

Алхална, алхална, алхална... Нюдэгүйл даа... Үргэн талаараа Нүхэдөө орхижо, Хүлэгөөрөө урдалан ерэхэн бэрхэтэй.

Эбэр номо годлөөрөө Энэ мэргэн: «Бара» гүүлэхэдэн бэрхэтэй.

Нюдэгүйл даа, Зүгөөр дайсадай Нүгэлтэ хэрэгүүдые, Шухатаһан нюдэдые, Нүхэ бажууһан, Аргамжа ороһон гарнуудые Үүрөөтэйгөөр харана, мэдэд гээ! Энэ хүн - амиды, Энэ хүн нюдэтэй!

Иимэл даа, миний найхан хүшэн аба. Ирина АБАРЗАДИЕВА, Эрхүүгэй гүрэнэй университетэдэй 4-дэхи курсын оюутан.

БАЯН НАМТАР

- 1945 оной май нара. Бидэ, хургуулийн үхибүүд, хэшээлдээ байгаабди. Багшамнай ерээд, дэлбэ баярлама мэдээсэл дуулгаба: «Фашис сэрэгшэд бута сохигдоо!» Ямар ехэ баяр нэм! Дулаан байгаа, булта газар гаража, хүхилдөө, баясаа бэлэйбди, - гэжэ Буряад Республикын Президентын дэргэдэхи Старейшинэнүүдэй Советэй гэшүүн **Дондок Юмोजапович Цыбикжапов** баяртайгаар хөөрэнэ.

Аяр 4 жэл соо болоһон дайнай үедэ манай сэрэгшэд баатаршалга гэшые гаргаа даа. Мүн тиихэдэ Илалтын үдые дүтэлүүлхэн хүн зон гэхэдэ, ара талада үлхэн үбгэд, хүгшэд, эхэнэрнүүд, үхибүүд болоно ха юм. Эдэмнай үдэр хүниие ойлгонгүй, «унаһан малгайгаа абангүй» хүдэлхэн хүнүүд бшуу. Дондок Юмोजапович тэдэнэй нэгэн.

- Миний оройдоол 10 наһатай байхада, муухай дайн эхилшоо хэн. Яагаад дайн эхилэб, юундэ эхилэб, энэн тухай намда хэншые ойлгуулжа хэлээгүй. Тиигээд лэ зоноо дахалдаад, хүдэлжэ эхилэ бэлэйб, - гээд Дондок Юмोजапович ханаанда абтан, хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. - Тэрэ үедэ элдэб ажал хэнэй байнаб. Хабартаа - газар хахалаш, тарья тарихаш, бухал шэрэхэш, хурийн хуури табижа сомохош, намартаа - таряагаа хуряахаш. Энэнһээ гадна үхэр малай хойноһоо харахаш даа. Ажалаа хара үлгөөгүүр, б сагта бодоо ошохош. Тиигээд үдэшин харанхыда гэртээ бусахаш. хургуулидашые ябажа үрдигшэ хэм.

Дайнай үедэ бага балшар наһанһаа хара ажалада даһаниинь саашанхи ажабайдалдан ехэ нүлөөлхэн байна. Эдын аймагай Борьёо хууринда 1931 ондо түрэнэн намтартай Дондок Юмोजапович 1947 ондо түрэл нотагтаа хургуулиа дүүргээд, Юрөөгэй нэгэ жэлэй ветеринарна фельдшернүүдэй хургуулида ороо. Амжалтайгаар дүүргэн залуу мэргэжэлтэн Борьёогой ветеринарна участогые даагшаар хүдэлхэн байна. 1951 ондо хүдөө ажахын хүтэлбэрлэгшэдые бэлэдхэлгын гурбан жэлэй хургуулида эльгээгдээ. 1955 ондо Буряадай хүдөө ажахын институтда хуража эхилхэн байна. Тус дээдэ хургуули дүүргээд, түрэл аймагайнгаа «Коммунизм» колхоздоо зоотехнигээр, Гэгээтэйн ветеринарна участогые даагшаар хүдэлөө.

1964-1966 ондо партийна дээдэ хургуулида хураа хэн. Удаанш «Мир» колхозой түрүүлэгшээр томилогдоо. Түрүүлэгшээр хүдэлхэ үедөө «Шэн габьята ажалай түлөө» медалаар шагнагдаа. Эгээл энэ үедэ 8-дахи зарлалай СССР-эй Верховно Советэй депутатаар хунагдаа хэн. Түрүүлэгшээр хүдэлхэдөө, ехэ амжалта туйлаа. «Хүтэлбэрлэгшөөр хүн түрэдэггүй - болодог» гээд, «Буряад үнэн» сонин Дондок Юмोजапович тухай 1971 ондо бэшэ хэн. Энэ статья соогоо журналист үшөө иигэжэ бэшэнэ: «Дондок Юмोजаповичай хүдэлжэ эхилхэдэ, сабшалан, таряаланай ургаса, шигтын ажалай ашаг шэмэ найрхамаар бэшэ байһанаа, тад ондоо болоо. Тэрэнэй оролдолгоор колхоз үдэр бүри хүгжэжэ байна».

- Нэгэ үлгөөгүүр кабинет соогоо хуряалгын ажалай дүнгүүдые сасуулжа хуухадани, үүдэн нээгдэжэ, партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Александр Алексеевич Бадиев Андрей Урупхеевич Модоговтой орожо ерээ хэн. Александр Алексеевич намай залуу мэргэжэлтэн гээд танилсуулаа. Андрей Урупхеевич абаһаар лэ ургаса хуряалгын асуудалаар хонирхоо бэлэй. Удаанш бидэ хамта ороһоной 2 тог, МТФ хүрэнэ байһабди. Тэрэ манай ажалые үндэрөөр сэгнээ хэн. Нүүлээрнэ Андрей Урупхеевич манай колхоздо 1969 ондо ерээ. Тэрэ үедэ бидэ колхозойнгоо түбтэ 400 хууридай соёлой байшан ашаглалгада үгөөбди. Эндэ баяртай суглаанда манай ажахые ургаса ехээр абаһанай түлөө социалистическэ мурьсөөнэй илагша гэжэ нэрлэжэ, Улаан Туг барюулагдаа хэн. Нүүлээрнэ ерэхэдэн, бидэ Дээдэ-Бургалтайдэ 90

хууридай хүүгэдэй сээрлиг, 120 хууридай интернат-хургуули барижа эхилээд байгаабди, - гэжэ хөөрэнэ.

1974 ондо Эдын аймагай арайда депутатудай гүйсэдхэхы комитетэй түрүүлэгшээр томилогдоо бэлэй. Дондок Юмोजаповичай энэ тушаалда хүдэлжэ байхадань, ехэ юумэн хэгдээ, шэн барилганууд бодхоогдоо. Тиигээ Петропавловка хууринда спорт комплекс, Эдэ мурэн дээгүүр 280 метр ута хүүргэ, 100 хууридай зочид буури баригдаа. СПТУ-гай байшан, телевиз болон бусад томо томо байра байшанууд баригдажа, ашаглалгада үгтэнэн байна.

- 1975 ондо манай Эдын аймагай хүдэлмэришэдэйнгээ ехэ оролдолгоор болон Байгалай уларилай найн байдалаар ехэ ургаса хуряагаа хэн. Аймаг соомнай 950 мянга гаран центнер тарья суглуулжа байһабди, - гэжэ Дондок Юмोजапович амжалтанууд тухайгаа хөөрэхэдөө хэлэ хэн.

1978 ондо КПСС-эй Хурамжаанай райкомой нэгэдэхи секретаргаар хүдэлхөөр эльгээгдээ.

- 1977 оной һүүл багаар хуби заяа хубилһан байна. Декабрь нара соо Андрей Урупхеевич Модогоев дуудаад: «Шаман Хурамжаан эльгээхэ наһатайбди», - гэжэ дуулаа хэн. 1978-1980 онуудта ходоодо үертэ, ган гасуурта абтадаг хэн. Энэнһээ боложо колхоз, совхозуудай тарьяала сабшалан дээрэхи ургаса халаа. Нийтэл мал үбһэ тэжээлгүйнөө боложо, олоор үхэхэ сагынь ерээ. Иимэ байдалай тогтоо байхада, бидэ, партийна хүдэлмэришэдэ тон зүб шийдэхэбэри абаади гэжэ мүнөө ханадагбди. Юуб гэхэдэ, бүхы зоноо суглуулжа, бургааһа, хула, хара бэлэдэлгэдэ гаргаһан байһабди. Тиигээ эбэртэ малаа хосороонгуу үбэлжүүлэбди. Тэрэ үедэ модо отолол ханаае мобоодог хэн. Юундэб гэхэдэ Хурамжаанай леспромхоз жэл бүри 350 мянга гаран кубометр модо бэлэдэжэ байгаа. Энэнһээ боложо, Баргажан гол уһанай хэмжээн доошолоо, - гээд Д.Ю.Цыбикжапов дурсан хөөрэнэ.

Ямаршые ажалада, хаанашые хүдэлхэдөө, Дондок Юмोजапович урагшаа шармайдаг хэн. Тэрэнэй оролдолгоор Хурамжаан хууринда столово, зочид буудал, хилээмэней завод-соёлой байшан, шэнэ бани, сберкасса баригдаа. Эсэгэ ороноо хамгаалхыа Агууехэ дайнда унаһан сэрэгшэдэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

1985 онһоо Буряадай АССР-эй ажалай болон социальна асуудалуудай талаар гүрэнэй хорооной түрүүлэгшээр хүдэлжэ байна. Эндэ хүдэлхэ үедөө Дондок Юмोजапович ажалаар хангалгын албан Гусинозёрск, Сёверобайкальск, Улаан-Үдэ хотонуудта ажал олгохо таһагуудые байгуулан юм. Энэ ажалайнгаа түлөө СССР-эй ажалай болон социальна асуудалуудай гүрэнэй хорооной Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Дондок Юмोजапович наһан соогоо олон тоото грамотануудаар, орден медальнуудаар шагнагдаһан байна. Наһанайнгаа амаралтада гараашые хаа. Дондок Юмोजапович нийтын ажалда хабаадаһан зандаа. Тэрэ Буряад Республикын Президентын дэргэдэхи Старейшинэнүүдэй советэй гэшүүн юм. Үри хүүгэдэйнгээ үндыхыень хаража, баярлан ажаһууха буян хэшэгтэй Дондок Юмोजаповичай баян намтар тухай тобшоор хөөрбэл, иимэл даа.

Борис БАЛДАНОВ. Алексей ЖИЛИНЭЙ фото.

Манай хү... Зүрхэ... Зүбшэ... ТУР... Тан... Шэ... БАЯРТ... БА... БАЙ... Унэрхэн... 1943... интерура... нийтада... дунда хуу... лассай... Самбуева т... байна. Мод... уран бэл... секцидэ... гээд, э... классхаа... Буряад по... дабаевай... үлхэй гэ... хэлэжэ... Шулэг... борхээр х... дуртай н... аралаг... гэжн нэр... байна. ршублин... душадай... конкурс... дипломан... хургуу... гурмеду... интеру... түтэ со... үлхэе... үлхэйб... Урсах... Унгат... Сэжэ... Сэжэ... Аалх... Ариу... Энэ да... Эгээл... Баярт... болож... Бани... Булаг... Бааба... ЭЖ... Эжм... Энэ... Энэ...

ЗҮРХЭ СЭЛХЭЛЭЙ МҮРНҮҮЛ
ДУШХЭЭ - ЕНОТОН ЗУИЛНҮҮД

ТҮРҮҮ МУЗЕЙНҮҮДЭЙ НЭГЭН БОЛОХОЛ

1970 ондо Ольга Будаевна Ангрускаевагай хүтэлбэри дор «Булагхан» гэнэн кружок байгуулагдаа хэн. Нургуулин үхибүүд ёно заншал хэргээхэ талаар материал суглуулахаяа хамсыгаа шуун оронон байна. Эдээнэй хүсөөр «Хонгоодорнуудай таабаринууд», «Урданай дуунууд», «Онһон үгэнүүд», «Далахай нюотагай дайпай болон ажалай ветеранууд» болон бусадшы

планшет, стендүүд бэлдэгдээ. Жэл ошохо бүри тон олон материалнууд олдогдожол байгаа.

1990 оной май нара соо Буряад арадай түүхын ба ажабайдалай музей нээгдэһэн юм. Энэ хэрэгтэ Ольга Будаевна ба тэрэнэй шабинарай үүсхэл сэгнэшгүй.

5-6 жэл соо музейд ороогүй байханаа, хараад гараха гэжэ шийдээб. Тэндэ ороходомни зөөлөн харанхышаг байдал ханаан сэдхэхыем дайраад абана. Ороһоор лэ урдамни Гунгарбада бурханай дүрсэ харагдана. Эндэ хүн бүхэн

ороходоо, мүргэхэ ёһотой юм. Музей хадаа 2 таһагаа бүридэнэ. Түрүүшын таһаг «Урданай түүхэ» гэжэ нэрэтэй юм.

Эндэ анхаралда хонгоодорнуудай болон бусад омог угсаатанай гэрнүүд, аяга шанага, зэр зэмсэгүүд табигданхай. Энээнһээ гадна олон планшедүүд урданай саг тухай хөөрэнэ. «Хонгоодор уг гарбалай», «Буряад арадай ёно заншалууд» гэжэ мэтые мэдэжэ абахат. Мүн тийхэдэ эдэ планшедүүд дээрэ колхозой түүхэ, тэрэнэй байгуулга, комсомолнууд тухай дэлгэрэнги мэдээсэл үгтэнхэй. Нюотагай уран бэлигтэндэ, түрүү хүнүүдтэ зориулагдаһан ханын газетнууд олоор үлгөөтэй.

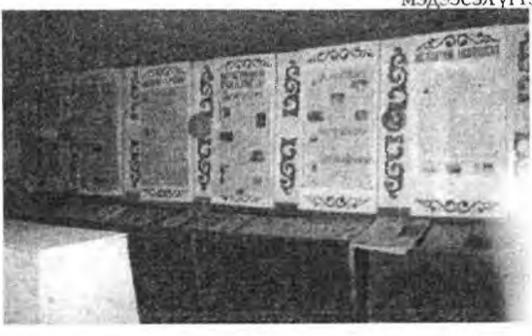
Эндэл Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда зориулагдаһан таһаг ехэ анхарал татаха. Мүнөө Илалтын 55 жэлэй ойдо бэлдэхэлгын хэмжээнүүд үнгэргэгдэнэ. Майн 9 болотор үшөөшье ехэ ажал хэгдэхэ, шэнэ экспонадууд табигдаха.

Музейн экскурсоводууд жэл бүри аймагай болон республиканска хэмжээнтэй мурьсөөнүүдтэ хабаадахадаа, амжалта туйлана. 1998 ондо «Түүхын-хизаар ороноо шэнжэлэлгын нургуулин музей» гэжэ нэрлэгдэжэ, тусхай паспорт абаа хэн. Хэды наһанайнгаа амаралтада гарабашье, хүдэлжэ байһан музейн хүтэлбэрилэгшэ Ольга Будаевна Ангрускаева хадаа Россин Федерациин эрдэм уяанай болон нуралсалай министерствын эдиршүүлэй аяншалгын түбэй хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай.

Саашадаа энэ музей үшөө бүри хүгжэхэ гэжэ ханагдана.

Наталья МАДЫЕВА.
БГУ-гай V курсын оюутан.

Манай хүндэ, хүлгөөтэ зуун жэлдэ бидэ ёно заншалаа үргээхэ гэжэ оролдонбди. Энэ талаар байһан юумэн тон ехэ, үшөөшье хэгдэхэ юумэн үсөөн бэшэ: маанадһаа энэ сэхэ агуулаха.
Ёно заншал хэргээхэ талаар Буряад ороноймнай холын аймагууд гээгдэнгүг гэхэдэ алауу болохогүй. Тийгэжэ үгэнэй аймагай Далахай уурнай нургуулин дэргэдэ

Танилсагты:

ШЭНЭ НЭРЭ

БАЯРТАЙБ, БУРЯАД БАСАГАН БАЙАНДАА

Үнэрлэн хабарай амаралтын үедэ болоһон буряад литератураар республиканска олимпиадада Хэжэнгын 2-дохи үедэ нургуулин 10-дахи классай нургаша Мэдэгма Мамбуева түрүү нуури эзэлһэн байна. Мэдэгма энэ предмедээр уран бэлигэй (творческо) секцидэ хабаадаа. Юундэб гэхэдэ, энэ басаган 5-дахи классһаа шүлэг зохёодог. «Буряад поздүүд сооһоо Даши Андраевтай шүлэгүүд эгээл гоё, хатай гэжэ ханадагби» - гэжэ хэлнэ.
Шүлэг зохёохоһоо гадна бэрхээр хатардаг, дуу дуулаха хатай юм. Аймагтаа удаа удаа 2 дахин «Дангина» гэнэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Мүн тийхэдэ республиканска эстрадна эдир муштадай «Наранай туяа» конкурсдоо хабаадаад, дипломант болоо хэн.
Нургуулидаа эгээл дуратай предмедүүднэй гэхэдэ, буряад литература, Буряад ороной түүхэ, хатарха, ном уншаха дуратайб, - гэжэ Мэдэгма хөөрэнэ.

Манай Мэдэгма элдэб хэмжээ ябуулгануудта ходоодоо хабаададаг. Ехэ бэрхэ басаган гэшлэл даа, - гэжэ буряад хэлэ, литературын багша Дашима Дугаровна Доржиева шабьяраа омогорхон.
Гороскопоор «Весы» гэнэн зодиакальна тэмдэгтэй басаган, алхам хэхэдэ, бүхы юумэ хэмжэжэ, хаража, ханажа үзэдэг гэшлэ. Эгээл энэ талань Мэдэгмада олимпиадын үедэ ехэтэ туһалаа гэхэдэ, алауу болохогүй.
Мэдэгмагай зохёон хэдэн шүлэгүүдые таанадай нопорто дурдаханабди.
Борис БАЛДАНОВ.
Аркадий БАТОМУНКУЕВАЙ фото.

ГОЛ ШАН — «НАРАН» АНСАМБЛЬДА

Буряад Республикын Залуушуулай хэрэгүүдэй, аяншалгын, физическэ культура болон спортын талаар гүрэнэй хорооной шангуудые (литература болон искусствын талаар) олголгын республиканска конкурсын экспертнэ совет дүнгүүдые согсолбо.
Хүгжэмшэн Лариса Санжиева, үндэрхэтэй 1-дохи лицей-интернат нургуулин дэргэдэхи жэшээтэ «Наран» ансамбль, Буряадай үндэрхэтэй цирк, Буряадай гүрэнэй Хоца Намсараевтай нэрэмжэтэ драмын театр «Чудеса на змеином болоте» гэнэн жүжэгтэе тус шанда хүртэхын түлөө мэдүүлгэ үгэһэн байна.
Бүхы талануудые хаража үзэһэн экспертнэ совет республиканска үндэрхэтэй 1-дохи лицей-интернат нургуулин дэргэдэхи жэшээтэ «Наран» ансамбльда энэ шан олгуулаха гэнэн шийдэхэбэри абаа.
Борис БАЛДАНОВ.

Проба пера

«ВСЕ МЫСЛИ ТОЛЬКО О ТЕБЕ»

Ученица 11-го класса Аршанского гуманитарно-экологического лицея Анна Богатырева начала писать стихи буквально 2-3 года назад. Но уже успела заявить о себе в районе, поделив 2-3 места на конкурсе юных поэтов Тункинской долины. Сегодня мы впервые печатаем ее стихотворения.

И мы покорно говорим ей:
«Да, Наверное, мы никогда не сможем Вернуться в забывающийся сон, Тогда давай конец положим, Сказав: «ты и она», и «я и он!»

КОНЕЦ

Я вновь окружена тоскою,
И снова сон не идет ко мне.
Сама не знаю, что со мною -
Все мысли только о тебе.
Запечатлеть хочу опять я,
Свой поцелуй, что знаешь
только ты.
И вспомнить сладкие безумные объятия,
Твой нежный голос и твои мечты.
И вот сейчас ты мной недосыгаем,
Не достучаться мне до сердца вновь.
Не только расстояние между нами,
Еще обида, гордость и любовь.
Любовь, что всех других объединяет,
И заставляет вместе быть всегда,
А нас с тобой она же различает,

Все золото готова бы отдать,
Вернуть все жизни и предотвратить болезни,
Но это ведь нельзя купить или продать,
Остановить убийства, стрельбища и резни.
Какой же человек без чувства и без сердца,
Что убивает каждый день зверей?
И с каждым днем сужается та дверца,
Та, что осталась от больших дверей.
Та, что осталась от доверия животных и нам.
А для чего же стал наш мир пригодным?
Да, лишь для страданий, и все ты сделал Сам!

«ОЮУТАДАЙ ХАБАР» — ХҮХЮУТЭЙ ХАНА

Хабарай хаһа оюутадай эгээл дуратай үе гэжэ хэлэбэл, алауу болохогүй гэжэ ханагдана. Энээндэ тон олон шалтагаан бий гэшлэ. Эгээл энэ үедэ «Оюутадай хабар» гэнэн фестиваль үнгэргэгдэнэ. Нэн түрүүн дуунай «Одото бороо» гэнэн конкурс болоо хэн гээд хануулая (энээн тухай манай сонин бэшэһэн байха).

Дээдэ нургуулинуудай дунда КВН-эй түгэхэлэй наадагдта 11 команда хабааһан байна.

Һаяхан энэ фестивалиин дэргэдэ хүюу согтой КВН уряалагдаа. Тусхай дунда нургуулинуудай 20 команда сооһоо 4-нийнц финалда гаража шадаһан байна. Эндэ железнодорожно колледжын «Парни из ЖД» гэнэн команда түрүүлжэ гараа. Хүгжэмэй колледжын «Муза», технологическа колледжын «Те кто» ба индустриально-педагогическа колледжын команданууд удаадахи нууринуудые эзлээ.

(ВСГТУ) гэнэн команда эзлээ. 3-дахи нуурида БГСХА-гай «Академия» команда гараа хэн. БГУ-гай «НЭП» болон «Братья Пилоты» гэнэн команданууд 2-дохи нуури хубаагаа. Тийхэдэ энэлдээдэ нургуулин «Банзай» команда түрүү нуури эзэлжэ, олон тоото харагшадые баясуулан байна.

Иигээд тус фестиваль түгэхэлэй. Апрельин 25-да оперо болон баледэй театр соо «Оюутадай хабар» гэнэн фестивалиин бужог нааданай түгэхэлэй гала-концерт үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Борис БАЛДАНОВ.
Алексей ЖИЛИНЭЙ фото.

- Ураскал номгон Хэжэнгэ голонгюо
- Уангата дууень шагнан байхадаа,
- Сэвжэ соомни аяла мундэлнэ, Сэвхэл бодолни хэргэн сэлмэнэ.
- Алихан досоомни наран жаргажа,
- Арюухан үглөөнэй талада нааданаб.
- Энэ дайдаа шэнээр шэртэжэ, Эгээл мүнөө энэ бээдэ мэдэрнэб.
- Баяртайб даа буряад басаган Боложо энэ түбидэ.
- Баян дэлгэр энэ таладаа,
- Баян мэтэ буряад нэрээрээ, Бабай эжын буян ехэдэ...
- ЭЖЫ АБА ХОЁРНИ**
- Эжы аба хоёрни,
- Энэ дэлхэйн эгээл нангин Энэ тайбан үршөөдэг Эгээ бурхад гэшлэлта.
- Мэдэгма САМБУЕВА.

Уулын цагай цулзалгыг үгтүүлэн

ерэгты, дүшэн табан минугын дамжуулга мүнөө үдэшин программада оронхой», - гэбэ. Тиигэхэдэнь Лопсон Дунзыповичнай Эрхүүгэй партиин обкомой агитаци болон пропагандын таһагта

татаха гэхэн һанамжанууды хэлэһэн байгаа. Мүнөө арбан жэлэй үнгэрөөд байхада, иимэ уулзалга хэжэ эхил-һэмнай зүбтэй байба. Булгадууд, эхиридүүд, сонгоолнууд, сартуулнууд, хори бурядууд

саа соо эрдэмтэд, уг гарбалаараа һонирходог хүнүүд суглуулһан материалнуудаараа гүнзэги удха шанартай элидхэлүүды хэжэ бээ гэжэ һанагдана. Захааминда, Алайрта үнгэргэгдэһэн уулзалганууды угтуулан, эдэ аймагууд-

хамшигад үндэһэ яһаг ажаһуудаг. Тэдэнэрэй Аугаа эгээп олонийн хонгоодорнууд болон. Угайнгаа түүхэ һонирходог хүнүүд аймга бүхэндэ бии юм бээ. Аймагуудай газетэнүүд редакцинууд тэдэнэй

Нэгэ доро гурбан иимэ ехэ хэмжээ ябуулга үнгэргэхын тула аргагүй ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулагдаха юм бээ. Ахын хүн зон эдэбхи үүсхэлээр дундаршагүй. Би энэ хадата нютагта арба гаран жэл хүдэлһэн хадан хүлээгдэһэн гурбан пайрай үндэр хэмжээндэ үнгэргэгдэхэ байһандань батаар этигэнэб.

Арбан жэлэй саада тээ уран зохёолшо Ардан Ангархаевтай хонгоодор угсаатанай түүхэ домог, эртэ урдын үе саһаа һуурижаһан түүхэтэ орон шотагууд тухайда хөөрэлдэжэ һууһаар мүнөө Саяан, Хамар-Дабаанай ара үбэрөөр һууһан хонгоодорнуудай уг залгамжалагшадые уулзуулжа танилсуулбал, һонин һэн ха гэлсэбэди. Тэрэ үедэ Ардан Лопсонович СССР-эй Верховно Советэй депутат байгаа. Энэ хөөрэлдөөндөө бидэнэр улам дашууржа, би «Тамнай дээдын засаг түрын депутат һэн тула Алайр, Аха, Захаамин, Түхэнэй алишь хэмжээнэй хүтэлбэрлэгшэдөөр суглаан хуралнууд дээрэ уулзанат, тиимэһээ энээн тухайда дурадхаад турштыт» - гэбэб. Депуатай Аха, Захаамин, Түхэнһөө һунгадһан байжа, «Эдэ гурбан аймагуудай хүтэлбэрлэгшэдөөр үгээс ойлголсохоб, иимэ уулзалганууды үнгэргэлгы дэмжэхэ байха, харин Алайрай аймаг Усть-Ордын автономито тойрогой, Эрхүүгэй можын харьяата һэн тулань олон ноёдоор бараалхаха болоноб» - гээд энээгэ һэн.

Алайрай хонгоодорнуудай уулзалганда хабаадалсалгын асуудал хоёр, гурбан шата дабажа шийдхэгдэжэ байһание дуулахадаа, нэгэ иимэ ушар ойндомини ороодхёо һэн. Далаад онуудай эхээр Түхэнэй аймагай «Саяан» газетын дэргэдэхи Мүнхэ-Сарьдагай нэрэмжэтэ уран зохёолой нэгэдэлээрхид Эрхүүгэй телевиденээр уран зохёолой дамжуулга хэхээ ошохо байбади. Тэрэ үедэ түхэнөөрхид Эрхүүгэй телевиденин дамжууланууды харадаг байгаа. Тэрэ сагта миндаһан дээрэ буулгангүй, сэхэ студи соһоо дамжуулга хэгдэдэг һэн. Эгээл Эрхүү ошохо үдэрнай Улаан-Үдэһөө партиин обкомой үзэл сурталай таһагһаа хонходог, «Ямар юумэн тухайда, юун зохёолнуудые уншаха, хөөрэхэ байгаа юмта, иимэ юумэ манай зүбшөөрэлгүйгөөр хэжэ болохогүй», - гэхэн хориул буушоо һэн. Уран зохёолоймнай нэгэдэлэй хүтэлбэрлэгшэ Лопсон Тапхаев Эрхүүгэй телевиденид хонходожо тохёолдоһон ушар тухайда мэдээсэхэдэнь, дамжуулгын редактор Нелли Матханова «Үхэжэшье, амидыржашые байгаа һаа, хүрээжэ

Мүнөө жэл зунай элдин сагта июлиин найма, юһэнэй үдэрнүүдтэ Буряад ороноймнай баруун зах, саһан дуулгата Саяан уулын шэлэнүүд соо оршодог аглаг үндэр Аха нютагта хонгоодор угсаатанай ээлжээтэ уулзалга үнгэргэгдэхөөр хүлээгдэнэ. Мүн эдэл үдэрнүүдтэ Ахын аймагай байгуулагдаһаар жаран жэлэй ойн баяр, Монгол уласай Хүбсэгэл аймагтай хилэ залгадаг Түхэнэй, Ахын аймагаархид хүршэнэртээ «Эб модоной нааданай» һайндэр үнгэргэхэнь.

хүдэлдэг Зэдын аймагай Доодо-Тори шотагһаа гарбалтай И.Семёновтой хөөрэлдэжэ, тэрэнь республикымнай обкомойхидоор хөөрэлдэжэ шийдхэгдэ бэлэй. Иимэ орёо ушарта ороһон бидэнэр хоёр зүүнгушан модоной хүшэр зам гатаалжа, дамжуулгада арайшамай үрдижэ хүрөө һэмди. Республикаһаа гадуур хэгдэхэ юумэн иимэ бэрхэтэй юм бэлэй.

Уданшьегүй тэрэ хөөрэлдөөнэймнай һүүлээр һара үнгэрөөд байхада, дүрбэн аймагуудай хүтэлбэрлэгшэд нэгэн доро манай дурадхал дэмжэбэ. Түрүүшын уулзалга 1991 оной зун Түхэндэ үнгэргэгдэхөөр шийдхэгдэ һэн. 1991 оной февраль һарада Бүгдэ Бурядай соёлой хүгжэлтын эблэлэй нэгэдэхи съезд боложо, тэндэ дүрбэн аймагуудай хүтэлбэрлэгшэд, пиитын болон соёлой эдэбхитэд уулзажа, эндэһээ хойшо хоёр жэл талатайгаар ээлжээлэн, шотагһаа шотагта дамжан, хонгоодор угсаатанай уулзалганууды үнгэргэжэ байхаар хэлсэгдэбэ. Республикымнай уран зохёолошод Баяр Дугаров Лопсон Тапхаев хоёр хонгоодорнуудай түүхэ домог, хэхээ хаагуур һуурижадаг байһан тухайда эрдэмтэдые урижа, эрдэм шэнжэлэлгын конференци үнгэргэхэ хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулаа бэлэй. Нэгэ уг гарбалтанай уулзалгын һайндэртэ соёлой, спортын хэмжээ ябууланууды үнгэргэхэдөө, изагуурай (фольклорно), мүнөөнэй эстрада ансамбльнууды хабаадуула, эрын гурбан наадан болохо бүхэ барилдаан, нур харбалган, мори урилдаан заабол байха гэжэ хэлсэбэ.

Энэшье удаа мөөрэй һэрбээдэ гасуу табилган болоо. Республикын хэмжээнэй зарим ноёд ямар нэгэ угсаатанай амяарлан уулзалга бүхэ буряад үндэһэтэнэй нэгэдэлдэ һаад түбэг

хирэ-хирэ болоод лэ угсаатанайнгаа уулзалганууды үнгэргэдэг болоо. Аймаг бүхэнһөө Улаан-Үдэдэ ажаһуугшад өөһэдын шотагаархидай эблэл байгуулаа. Уулзалганууды үнгэргэхэдөө, гансашые дуулалдаад, хатараад, урилдаад, барилдаад тарашадаг бэшэ, залуу үетэндэ уг гарбалаа, ёһо заншалаа ойлгуулдаг, мүнэ һангаар оюутады дэмжэдэг урданай һайхан заншал һэргээгдэнэ.

Мүнөө жэл Ахада үнгэргэгдэхэ хонгоодор угсаатанай уулзалгаар түрүүшын дүхэриг дүүрэхэнь. (Түхэндэ 1991 он, Захааминда - 1993, Алайрта - 1996, Ахада-2000). Энэ үнгэрһэн хугасаа соо түрүүшын уулзалгын эхилһэн жэлдэ һургуулида ороһон үхибүүд мүнөө жэл арбадахи классай һурагшад. Саашадаа иимэ уулзалганууды залраангүй үнгэргэжэ байбал, ургажэ ябаһан залуушуулай уг гарбалаа, түүхэ домого, ёһо заншалаа һайнаар мэдэжэ, сахижа, саашадаа үеһөө үедэ дамжуулаха байха.

Эдэ жэлнүүдтэ үнгэргэгдэһэн уулзалгануудта хабаадаһан эрдэмтэд Монголой түүхэ шэнжэлэлгын институтдай директор, түүхын эрдэмэй доктор Ц.Дорж, Хальмагай эрдэм шэнжэлэлгын түбэй эрдэмэй ахалагша ажалтан, түүхын эрдэмэй кандидат Б.О.Сангиров, манай республикын мэдээжэ эрдэмтэд, эрдэмэй докторнууд Д.Н.С.Дугаров, Т.М.Михайлов, Ш.Б.Чимитдоржиев, Л.В.Шулунова, Л.Е.Янгутов, түүхын болон хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидатнууд Г.Д.Басаев, С.Д.Бабуев, Б.Ш.Доржиев, Б.С.Дугаров, уран зохёолшод, журналистнууд А.А.Ангархаев, Ж.А.Зимин, Л.Д.Тадхаев, К.Д.Тулуев болон бусад өөһэдынгөө һанамжанууды һонирхолтой материалнуудаар баталан, эртэ урда саһаа мүнөө үе хүрэтэр хонгоодор угсаатанай түүхэ, һуудал байдал, ёһо заншал тухайда элидхэлүүды хээ һэн. Һүүлшын уулзалгаһаа хойшо дүрбэн жэл үнгэрбэ. Энэ хуга-

һаа гарбалтай С.Д.Бабуев, Б.Шойдоков, А.С.Алексеев, Ж.А.Зимин, Р.А.Шерхунаев гэгшэд хонгоодорнуудай урданай, мүнөө сагай һуудал байдал тухай номууды хэблүүлжэ, олоной һонирхол татаһан байха. Уран зохёолшо А.Ангархаев энэ угсаатан тухай эрдэм шэнжэлэлгын материалнууды Россин, Хитадай, Монголой, Венгрийн, Иранай болон бусад ороонуудай түүхын материалнуудһаа үндэһэлэн, «Буряад үнэн» һонинной шоуруудта толило. Хизаар ороноо шэнжэлэгшэдтэ, түрэл арадайнгаа түүхээр һонирхогшодто тон үнэтэй, хэрэглэгдэхэ материалнууд.

Хонгоодор угсаатанай уулзалга эмхидхэлгын эхин шатада дүрбэн аймагуудай хүтэлбэрлэгшэд байһан Н.Б.Манзаев, А.Д.Моголов (Түхэн), Б.Ц.Д.Семёнов (Захаамин) В.В.Радов (Алайр), В.Р.Монголов (Аха) гэгшэд дэмжэжэ, ехэ ажал ябуулаа. Мүн тиихэдэ аймаг бүхэнэй эдэбхитэд: Түхэнһөө Ш.Д.Байминов, А.Д.Прушенов, В.Ж.Тулаев, Захааминһаа В.Халзанов, В.Л.Данжалов, В.Л.Хартаев, Алайрһаа Е.Б.Бараева, Н.В.Степанова, Ахаһаа В.А.Галсанова, О.Ж.Жамбалова, О.Б.Балданова болон бусад иимэ уулзалгануудай удха шанары хүн зондо үргэнөөр ойлгуула, нэбтэрүүлэ. Дүрбэн аймагуудһаа уг гарбалтай искусствын хүдэлмэрилэгшэд, композитор Анатолий Андреев, артистнууд Клавдия Шулунова, Клим Миткинов, Долгор Кунтхеева, Дэмбэрэн Ринчинова, изагуурай «Магтаал» ансамблин хүтэлбэрлэгшэ Алла Балдаева гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, найрай программа нэгэнтэ бэшэ шэмэглэбэ. Республикын арадай уран һайханай түб (директор Н.Г.Донсоронова, ахалагша мэргэжэлтэн В.В.Абагалдаева) түрүүтэй дүрбэн аймагуудай хамтын хэмжээ ябуулгада горитой туһаламжа хүргэдэг.

Дүрбэн дурсагдаһан аймагуудта хонгоодорнуудһаа гадна тэртэ, хүрхүүд, шоншоолог угсаатан, мүн тиихэдэ һоёд,

риалнууды толило, өөһэдэ хоорондоо шоуру шоуруудаараа андалдажа байбаль, хүн зон олон юумэ мэдэжэ абаха һэн бээ. Жэшээнь, Түхэндэ миний таниха хүнүүд соһоо үгэ изагуураа һайнаар мэдэжэ, саашань тэрэниие дамжуулажа хүн зондо ойлгуулдаг багшанар Д.Д.Лыгденов (Мон), В.Ж.Мунконов, Е.А.Шобонов (Хойто-Гол), Е.Б.Зайганова (Харбяангууд), Г.Г.Тонтоева (Охор-Шэбэр), Э.Б.Дригенов (Таһархай), В.Б.Дарбакова (Зуун-Морин), Е.Б.Матуева (Тооро), Е.Д.Мадыева (Далахай) гэгшэды нэрлэлэй.

Үнгэргэгдэһэн гурбан уулзалгануудта дунда зэргээр дүрбэн аймагуудһаа, Улаан-Үдэһөө, Монголоо, Хальмагһаа, Тываһаа бууһан айшадтаняа хоёр зуун табинһаа гурбан зуун хүн хүртэр хабаададаг байба. Олон зоной хабаадалгатай хэмжээ ябуулануудта адуу дутуунууд ушардаг. Нэгэнтэ ээлжээтэ уулзалган дээрэ соёлой программа эмхидхэгшэдэй шэлбэһэтэ модоор шэнгэрүүһэ, гэншүүһэтэйгээрнүүдэлтэ посоожо, ёһор наада үнгэргэхэдэ, олоһон хүнүүдэй үнэтэй сэнтэй хубсаһанда ошон унажа, нүхэнүүдые гаргажархёо бэлэй. Тиихэдэ айлашадаа ажахыннуудаар таража абаада ябашахадань, халта харалсаад, мүртэйгөөр уулзажа, танилсажа шадагданагүй. Хэмжээ ябуулануудта адуу гэгшэ сүлөөтэй болоод, һүүлшын бүтэ гэгшэ гаратар залуушуул ёһор наадаһа нэгэ газарта хатараад тарабалнь, үни удаан мартагдахагүй һэн.

Һүүлшын уулзалга дээрэһээ журналист Галина Дашеева иимэ үгэнүүдээр репортажаа түгэсхөө һэн: «Алайрые гэрэлтүүлһэн угай түүдэг мүхэнгүй, Аха шотагта шэнэ хүсэтэйгөөр бадархал!». «Буряад үнэн» 1996 оной июлиин 9-нэй дугаар.

Бээлхэнь болтогой!
Василий БИЛЬТАГУРОВ, журналист,
Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

абаха, зурхай шудалха, үзэгтэ
хураха, уранай дадал абаха,
эд бүтээхэ, юумэ худалдаха,
худалдажа абаха, номнол хэхэ,
тэрэниие шагнаха, шэнэ газарта
гэр табиха, гэрэй нуури табиха,
хубсаһа эсхэхэ, субарга бариха,
үзэгтэ хураха, зурхай шудалха,
уранай дадал олохо мэтын

шүтээнэй бусад зүйлнүүдые
арамнайха, шэнэ газарта бууса
түхээрхэ, хадаг табиха, бэри
буулгаха, наһа барагшые
хүдөөлхэ, мал үүсэлхэ, хони
хүндэ үгэхэ мэтын үйлэнүүд угаа
сээртэй.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа,
үбшэн, хэжэг хүрэхэ.

XVII ЖАРАНАЙ САГААН ТҮМЭР ЛУУ ЖЭЛ

ХАБАРАЙ НҮҮЛ САГААН ЛУУ НАРА

Буряад литэ	21	22	22	23	24	25	26
Европын литэ	24	25	26	27	28	29	30
Гараг	Дабаа	Мягмар	Лагба	Пүрдэ	Баасан	Бимба	Нима
Нэрэ	Лара	Марс	Меркури	Юпитер	Солдон	Сатурн	Наран
Үдэр	понед.	вторник	среда	четверг	пятница	суббото	воскр.
Үнгэ	хара	харагшан	хүхэ	хүхэгшэн	улаан	улаагшан	шара
Үдэр	хулгана	үхэр	бар	туулай	луу	могой	морин
Мэнгэ	4 ногоон	3 хүхэ	2 хара	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан	7 улаан
Һуудал	уһан	уула	могон	хиу	гал	шорой	түмэр

Гарагай 2-то хуушанай 21
(апрелин 24).

Хара хулгана, 4 ногоон
мэнгын, уһанда һуудалтай үдэр.
Утагтын хурса үдэр. Бурханда
мүргэхэ, сахюуса, тэнгэри,
луусууд тахиха, хии бараа сараха,
абаһанаа бусааха, эм най-
руулаха, шуһа ханаха, үгэлгэ
сэргэ бурхан бүтээхэ,
дуган (дуган), субарга, ном
бүтээхэ, наһа утадхалгын ном
буулгаха, даллага абаха,
абаһанаа хэхэ, тараг бэрихэ,
хубсаһа халааха, үрэхэ тариха
мэтын зүйлнүүдтэ хайн. Зүгөөр
номнол хэхэ, замда гараха, шэнэ
хубсаһа үмдэхэ, балин гаргаха,
мал үүсэлхэ, үхибүү үргэжэ
буулаха, хүн дүрсээ адатаргаа
буулгаха, мори урилдаанда
абаадаха, ехэ уһа га-
рбарха, загана бариха, агнаха,
буула малтаха, дошхон газар
номгодохо, дайсаниие дараха,
бага хүүгэдые гэрһээ холо
бэлбэн эхэнэрэй
гэрһээ орохо, үбшээ угааха мэтын
зүйлнүүдые тэбшэхээр. Бэри
туулай, наһа барагша тухай
асуудалаар дасанда хандаха
гэнэ.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа
үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 3-да хуушанай 22
(апрелин 25).

Харагшан үхэр, 3 хүхэ
мэнгын, хада уулада һуудалтай
үдэр. Луу нарада үхэр үдэр
буулаада, тэрсүүд гэхэ гү, али
наһа уххатай тон муу гэгдэдэг.
Тэһээ имэ үдэр алибаа хайн
түхээрхэ, үдэр бүриингөө
буулаагай хэдэг ажалаа хэжэ
хэхэ гэнэ.

Энэ үгэр хүнэй үһэшье
буулаагай бэшэ.

Гарагай 4-дэ хуушанай 22
(апрелин 26). Энэ нарада 22-

дэргэһэ дабхасалдаба.
Хүхэ бар, 2 хара мэнгын,
номгодо һуудалтай үдэр. Да-
дуган (дуган), субарга, бурхан
арамнайлаха, бүлэдөө даллага

үйлэнүүдтэ хайн. Харин гэрһээ
хэрэглэл гаргаха, замда гараха,
худаг малтаха, тангариг үргэхэ,
модо отолхо, наһа барагшые
хүдөөлхэ мэтын үйлэ-
нүүд хорюултай. Бэри тухай
асуудалаар дасанда хандаха
хэрэгтэй.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа,
эргэн ундан элбэг болохо.

Гарагай 5-да хуушанай 23
(апрелин 27).

Хүхэгшэн туулай, 1 сагаан
мэнгын хийдэ һуудалтай үдэр.
Бурханда мүргэхэ, тантрын
тангаригушшаха, тэнгэри, лусууд
тахиха, буян үйлэдэхэ, номнол
хэхэ, тэрэниие шагнаха, үзэгтэ
хураха, бурханай ном уншаха,
бисалгал хэхэ, эм найруулха,
үрэхэ тариха, дасан (дуган),
субарга, сэргэ бурхан бүтээхэ,
тэрэниие арамнайлаха, буян хэхэ,
гэр бариха, бууса түхээрхэ,
хубсаһа эсхэхэ, юумэ худалдаха,
худалдажа абаха, замда гараха,
хари газар ошохо, хольн аянда
гараха, абаһанаа бусааха,
харюулга хэхэ, шэмэг зүүдхэл
зүүхэ, шэнэ хубсаһа үмдэхэ
мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Гэбэшье
үхибүү хүлдэ оруулха, бага
хүүгэдые гэрһээ холо эльгэхэ,
тангариг үгэхэ, суглаа зарлаха,
тээрмэ бариха, хадаг табиха, бэри
буулгаха, хурим түрэ хэхэ мэтын
үйлэнүүд сээртэй.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа,
эд бараан, эргэн, ундан олгохо.

Гарагай 6-да хуушанай 24
(апрелин 28).

Улаан луу, 9 улаан мэнгын,
галда һуудалтай үдэр. Бурханда
мүргэхэ, сахюуса тахиха,
зальбарха, хяһа гаргаха, хэшэг
дуудаха, даллага абаха, эд зөөри,
абасаа суглуулха, хяһа гаргаха,
бисалгал хэхэ, буян хэхэ,
дайсаниие болон аяда шүдхэр
номгодохо, шэмэг зүүдхэл зүүхэ,
хубсаһа эсхэхэ, юумэ худалдаха,
худалдажа абаха, аңдалдаа хэхэ,
замда гараха мэтын үйлэнүүдтэ
хайн. Гэхэтэй хамта нүүхэ, үрэхэ
тариха, дасан (дуган), мүргэл

Гарагай 7-до хуушанай 25
(апрелин 29).

Улаагшан могой, 8 сагаан
мэнгын, шоройдо һуудалтай
үдэр. Бурхан, сахюуса, тэнгэри,
лусууд, обоо тахиха, хэшэг буян
уриха, даллага абаха, сан табиха,
балин үргэхэ, замда гараха, наһа
утадхалгын ном уншуулха,
тараг бэрихэ, айраг халааха,
мал үүсэлхэ, үбшэ аргалха,
нүүхэ, ада шүдхэр, хаад, эльбэ
дараха, тангаригтаа болюулха
мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Харин
хүншүү хөрбоһо гаргаха,
бэлбэн хүнэй бузарта
дүтэлхэ, бэлэг үгэхэ, гэрэй нуури
табиха, наһа барагшые
хүдөөлхэ, хубсаһа эсхэхэ,
хадаг табиха, бэри буулгаха
мэтын үйлэнүүдые тэбшэхэ
гэнэ.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа,
иодгэнэй хараа муудаха.

Гарагай 1-дэ хуушанай 26
(апрелин 30).

Шара морин, 7 улаан мэнгын,
түмэртэ һуудалтай үдэр.
Бурханда мүргэхэ, заль-
барха, нарада, нарада, бусад
юртэмсэнүүдтэ шүтэхэ, эм
найруулха, эдэй тэнгэри та-
хиха, тараг бэрихэ, айраг
халааха, сэргэ бурхан
арамнайлаха, буян хэхэ, модо
отолхо, тангаригаа болюулха
мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Гэхэтэй
хамта үхибүү хүлдэ оруулха,
бага хүүгэдые гэрһээ ондоо тээ
эльгэхэ, наһа барагшые
хүдөөлхэ, хүбүүдые сэргэтэ
үдэшэхэ, мал үүсэлхэ, хүншүү
хөрбоһо гаргаха, мал эмнихэ,
шуһа ханаха, төөнэхэ, мори
урилдааха, шэрдэг бүрихэ,
хэрэлдэхэ, хөмородохо, мори
худалдаха, худалдажа абаха,
наһа барагшые хүдөөлхэ, бэри
буулгаха, замда гараха, аңдалдаа
хэхэ, хубсаһа, малгай эсхэхэ,
гэрэй нуури табиха мэтын
үйлэнүүдые бүтээжэ болохогүй.

Энэ үгэр хүнэй үһэ абаа һаа,
зол ушарха.

Агуу Илалтын 55 жэлэй ойдо

Жаргал ДАШНИМАЕВ

ТЭРЭ САГАЙ АЖАМИДАРАЛ ТУХАЙ ҮГЭ

Гарьхадажа ябаһан
сагуудтамни
Гайтайхан ушарнууд үзэгдөөл
даа.
Дүүхэн гурбан дүүнэрни
Долоотой-намайгаа дахаал
даа.
Юундэб гэхэдэ, иимэ байгаа:
Юрдөө, эжымнай тэрэ
сагуудта
Орой болотор ходоодоо
Ябадаг байгаа ажалдаа.
Үглөөгүүр маанадай хэрихэдэ,
Эжымнай үни ажалдаа.
Үдэшэлэн хүлээгээд
унташахадаш,
Үгыл байхал даа - ажалдаа.
Хаа-яхан хэришэхэдэш,
Халааһымнай хадхажал
һуудаг хэн.
Хэдыдэн хэбтэжэ амардаг
хэм,

Мэдэхгүйш даа.
Хэжэг үбшэндэ нэрбэгдээд,
Хэжэ юумээ дууһаад,
Аргын оложо заримдаа
Абадаг байгаал зали.
Үнгэрхэн дайнай жэлнүүдтэ
Үбдэжэ эжымни хэбтэхэн
Үсөөхэн байһан бэлэй даа.
Хүшэр сагай байбашье,
Хайрата эжынэрэй суглараад,
Хаа-яа хүхин хайндэрлэбэл,
Хоёр-гурбан үбгэжөөлэй
Хажуугаарнь гэнтэ байбал,
Харата жүтөөндэ абтахаш даа:
«Абанууд манай фронтдо,
Аюулта дайнда ябахадань,
Архидажа ябанат таанад!»
Үглөөгүүр гэнтэ хэрихэдэш,
Урсахан гэрнай хэриюубтэр
Түлэе газараа оруулжа,
Түлижэ эхилхэн ушаагаа.
Табхагархон гэрхэнээ

дулаасуулхаш,
Тулюурхан эдэгээ бэлдэхэш,
Хажуугаарнь баһал аргагүй
Хоёр-гурбан хонихоноо,
Хара Барда нохойгоо,
Харагшанаа мартажа
болохогүй.
Ном үзэхэ - баһа хэрэг,
Наартайгаар хургуулидаа
бэлдэхэш,
Газетэ, номуудай
хуудаһанууд дээрэ
Гэрэйнгээ даабаридүүргэхэш.
Ушарһан нимэ зүйлнүүд
Үнэн болоһон бэлэй.

ТЭРЭ САГАЙ ҮХИБҮҮД ТУХАЙ

Тэрэ сагай үхибүүд тухай
Тобшохоноор хэлэхэдэ, иимэ:
Гай дайыш мэдэхэ,
Муу һайыш хараһан,
Халуун, хүйтэниеш үзэхэн,
Зобохо тулихыеш дабаһан
Гүлмэр хонгор наһанда
«Гүлгэн шононууд» болоһон
лэ.
Тиигэбэшье, ханаад үзэхэдэм,
Тодхортой харгыда орожо,
Муугаар сэлэндэ суурхажа,
Мунихашад тан соо үгыл даа.
Хүндэтэ мүнөөнэй хүнүүд соо
Хүндын сэргээд гараһан лэ.
Түгэлдэр наһаяа тэмдэглэжэ,
Түбхишэжэ хуухамнай
хайхан даа.

Анханайм үетэн нүхэдүүд соо
Ажал хүдэлмэридөө
амжалтатай,
Арюун сэбэр сэдхэлтэй
Ажалшад, малшад олон юм.
Балмасау, Бадмын Гэлэг,
Цырендоржо, Лиза, Олег...
Буряад орондоо суутай
Лыгден Цыренович түрүүтэй.
Эдин Суулгага суурхуулжа,
Эрдэм хургуули эдлэхэн
Эрдэмтэд, мэргэжэлтэдшые
бии.

Түгнын талаһаа түрүүлэн
Түргэн хурса ниодэтэй,
Түрүүшын манай эрдэмтэн
Тогмитов Бата-Далай...
Түрүүшын профессор,
академик

Эрэлхэг сэргэшэ, эрдэмтэн
Үлзы-Жаргал Дондуков,
Эрдэмэй олон кандидадууд
Эршэтэйгээр ажалаа
эрхилнэл.
Бэшэшье олон мэргэжэлтэд:
Багшанар, агроном,
инженернүүд
Дээдэ хургуули дүүргээд,
Дээдын зургаанда
хүдэлөөшэд
Тэдэнэй нэгэниинь би
болоноб.

Томск хотодо хуража,
Түгнын талаһаа гараһан
Түрүүшын инженернүүдэй
нэгэнби.

Үнгэрхэн дайнай үеэр
Үхибүүн ханаһаа үнгэрхэн
Үдэхэн даараһан үетэнөө
Үсэгэдэрэйхидэл панан

ябадагби.
Төөдэй, аба, эжынэрэйнгээ
Тулиһан зобоһониие

ханахадаа,
Тэншоун зүрхэн тэнсэдэггүй
Тэдэниие мартажа

шададаггүйб.
Хэды шэнээн зобожо,
Хүшэр ажалада туляб даа.

Хашан сараар хүдэлжэ,
Хатуу сагуудта тэнсээб даа.
Эдэ бүгэдые ойгожо,
Эмгэй, таабайнараа хүндэлэн
Үрээһын дуулажал ябаха

гээд,
Үхибүүдтэ би хэлэдэгби.
Шэмэрүүн түүхээ мартангүй
Шэнэ үетэндөө хэлэжэ,
Арсалдаа хэрэлдээ үүсхэнгүй,
Эбтэй зетэй хөөрөөһөө
Энээдтэй хүхиюутэй ябаһай

даа.
Энэ сагай залуушуулнай гэжэ
Ухаандаа ходо зальбаржа,
Үрэн найдан ябадагби.

НАНАЛ БОДОЛНИ ТЭГШЭ БЭШЭ...

(Түгэсхэл)

Үбгэржэ ябаһан бидэндэ
Үри хүүгэднай - найда.
Замбуулинай олон арадуудай
Залуушуул манай - халаан.
Мүнөөнэй хүшэр сагуудай
Мунхаг муухай үзэгдэлнүүд
Ургажа ябаһан залуушуулай
Урма зоригын хухална.
Мүхөөгөө алдаагүй

отоутанай
Мэргэжэлтэд болоһон
залуушуулай
Хэтын харгынүүд хаагданхай.
Хойто, урдахиныше
алдагданхай...

Ухаан бодолоор гүйхэншэг
Урдахи, хойтохөшөше
мэдэхгүй
Уймар бүдүүлг амитадта
Угаа зохид болоһонхой.
Залхуу архиныш

хүйхэрнүүдтэ
Заяагүй мүнөө болошоо,
Хүдэлмэришэ, ажалша

хүнүүдтэ
Хүшэр сагууд тохёолдонхой.
Ажалша хүндэ - ажал,
Ажаллаа хадаа - салһи.

Бата байха зэргэтэй аад,
Байдалнай муугаар эрьенхэй.
Арадай эдэбхи, этигэл
Алга болон халаа.

Урма, зориг, эрмэлзэл
Үгы болон хосороо.
Энэ хүшэр үедэ
Эрэлхэг зоригоо эблэрэн,
Бэе бээдээ туһалан

Байха ёһые баримталай!
Арадай мүнөөнэй амидарада
Анхаралаа табингүй байхань
Алдуурал, эндүүрэл бэшэ-ээ.
Аюулта нүгэл гээшэ гээд
Ами аминһаа мэдэжэ,
Анхаралаа табихаар

болоолди.
Олон, түмэн ажалшадаймнай
Олонхидын гэхэдэ, алдуугүй.
Хана буландаа хаагдаад лэ
Хамараа хараад нуунал даа.
Тиимэ болгожорхөө

маанадые
Тулюуршаг шэнжэтэй
мүнөөнэй саг.

Ерээдүйдэмнай юунэй
тудахые

Тухайлань бэрхэ болонхойл.
Мүнөөнэй ороо үедэ
Мийн нуужа болохогүйл,
Мэдэнэй ойгоһоноо бусадта
Мэндэн хажуугаар хэлзэл.
Ханажа ходоодо ябаһан
Ханамжаа хэлэбэб

таанадтаа.
Үнэн зүрхэнэйм үбшые
Уншагшад, хүлисөөрэйт
намайгаа.

Хүсэл, эдэбхиэс алдаад,
Хамараа хараад ябангүй.
нуужа болохогүйл мүнөө.
Хонгор найхан сэдхэлтэй
Хамаг Россин арадуудай
Хуби заяанай одон
Хожомоо бадархань
болтогой.

Хөөрөөгөө иигээд
дүүргэхэмни -
Һүниин һүүдэ үдэр гээд
Һайхан сагууд гүрэнэмнай
Һаруулан ерэхэн болтогой!

ХАБАРАЙ МЭНДЭ

Уянга

Хабарай үе хүнэй шэг шарайе, бодолые, байгаалиншые байдалые шэнэдхэнэ ёһотой. Юундэб гэхэдэ, үбэлэй хатуу шэрүүн хүйтэн саг үнгэржэ, газар дайдамнай унтаһанһаа һэрижэ, бүхы амитай юумэн үндыжэ, ургажа, халбаржа эхилэ. Иймэ үе сагта хүнэй зүрхэ сэдхэлдэ

элдэб хайхан бодолнууд түрэдэг лэ. Эрхүү хотын хабарые түрүүшынхиеэ угтажа байхадаа, эльгэ зүрхэндэми эгээл дүтөөр ханагадаг ажы абымни түрэнэн нютаг Баргажанай хабар эзэлүүдгүй ханагана. Үбэр-Монголһоо эхилжэ, бүхы буряад зоний тахилтай нангин газар, тэнгэрийн хаяа доогуур хубариһан үүлэнүүдтэй минии сахюусан Бархан үндэр, Боолон-Түмэрһөө Байгал далайдаа долгидоо тууһан, түргэн урасхалтай Баргажан голни, Саранхор нютагни, сагаан сэдхэлтэй үетэн нүхэдни, эһэрхи

зөөлэн эжымни, эрид хурса эсэгэмни, найдалтай ганса нагаса эгэшэмни, эльгэндэм дүтэ эгэшэнэри, «А» үзэгтэ хургаһан Хурамхаанай пэгэдэхи хургуулиин, Хурамхаанай лицей-интерпадай, Барханай дунда хургуулиин ашата багшанар хабарай арюун сэбэр бодолнуудтам эгээн түрүүн ороодхино. Хабарай хайхан сагта халбаржа байгыт, нүхэдни! Света ОЧИРОВА, Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй хэлэ бэшэгэй ба журналистикын факультедэй 1-дэхи курсын оюутан.

ЭНЭЛ ДАА, ЭРХИМ ДУУНУУД

«Хит-парад-хабар-2000» гэхэн гранд-шоу нааданһаа үедэ тараагдан купонуудай дүнгүүд тухай

Апрелин 13-га ехэ зохиог үнгэргэгдэхэн «Хит-парад-2000» гэхэн найр нааданһаа дунда түрүүшын концертын дүнгүүд (концертһээ урид зал соо тараагдан) купонууд суглуудгажа, эмхидхэлэй комисси (жюриин) гэшүүд эрхим дуунууды элирүүлһэн байна. Бултанһаа баярые хүргэе!

Буряад эстрапа дуунууд дунда эгээл оло дахин купон соо габтагдан энэ концерт эрхим дуунууд энэл гаа:

1. «Мүнхэ дуран» (үгэнь, хүгжэмынь Ц.Шойжинимаевай) Эрдэни Батсүх дуулана.
  2. «Сагаан дали» (үгэнь, хүгжэмынь Р.Бальжуровай) Рипчин Бальжуров дуулана.
  3. «Дангинами» (үгэнь, хүгжэмынь Ринчин Бурхивай) Рипчин Бурхив гүйсэдхэнэ.
  4. «Хэжэнгын хүбүүд, басагад» (үгэнь Г.Чимитовэй, хүгжэмынь Б.Шойдоковой) Баярма Лайдапова дуулана.
  5. «Эгэтын-Адаг» (үгэнь Г.Чимитовэй, хүгжэмынь А.Андреевэй) Жаргал Бадмацыренов дуулана.
- «Хит-парадтамай» анха түрүүшынхиеэ хабаадажа, энэл шоу-нааданда тэмсэлдэ ороһон ород эстрада дуунуудые шэлэһэн шагнагшадай, харагшадай дуунуудтай танилса:
- 1-дэхи хуурида «Урагшаа» гэхэн дуун (үгэнь, хүгжэмынь Б.Гомбоевой) Булад Гомбоев дуулана.
  2. «Улаан-Үдэ» («Улан-Үдэ» үгэнь, хүгжэмынь В.Малдаевай) Виктор Малдаев гүйсэдхэнэ.
  3. «Падает снег» (мэдэгдээгүй авторай дуун) Анатолий ба Ирина Цой гүйсэдхэнэ.
  4. «Цыганская песня» - Михаил, Альберт Салисовууд дуулана.
  5. «Сыну» («Мальчик мой» - үгэнь, хүгжэмынь Н.Кремервай) - Нина Кремер дуулана.
- Саашадаа үргэлжэлүүдэ «Хит-парадтамай» эдэбтэ үүсхэлтэйгээр хабаадажа бэшэгүүдэ эльгээгт гэж уншагшадтаа, харагшадтаа ханданабди. Анха түрүүшымнай концертые (шоу-наадые) дэмжэһэн Х.Намсаевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай коллектив (директорын Россин габьяата артист Д.Н.Сультимов халуун баярые хүргэһэнбди.
- Бэлигма ОРБОДОВА
ЗУРАГУУД ЭЭРЭ: Бэлигма дуушан Э.Батсүх гранд-шоугай түгэхэлэй үедэ эрхим дуугаа бэлэглэнэ; «Хит-парадай» эмхидхэлэй комисси гэшүүд - «Буряад үнэн» газетын харюусалгата секретарин орлогшо А.А.Н.Гергенов, соёлой болон түүхэ таһагай корреспондент республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Б.Д.Орбодова, энэ үдэшые дэмжэһэн ургамалай республиканск таможнин директор Б.Д.Т.Галсанов, «Грант» гэжэ продюсерска түбые даагша композитор Виктор Малдаев республикын Соёлой министртын искусствын таһагые даагша, Россин габьяата артистка Д.Б.Самсжапова.
- Архив Б.ТОМКУЕВАЙ фото

Хяагтын аймагай Хүдэри-Сомоний хургуулиин 75 жэлэй ойдо

ҮНЭН ЗҮРХЭННӨӨ АМАРШАЛНАБ

Хүдэри-Сомоний дунда хургуулида хэр урданһаа аймагай олон ондоо нютагуудай үхибүүд хурадаг байһан юм. Томохон шипернат бэлэй. Алтай, Сагаан-Шулуутай, Анагастай, Шара-Гол, Энхэ-Тала, Ехэ-Хүдэри, Хоолой, Баян-Булаг, Хилганта, Дунгы, Бага-Хүдэри, Семёновка, Ивановка хуурилуудай хүүгэд эндэ сугларан хуража, ерээдүйнгөө ехэ замга гарадаг бэлэй.

Нэгэ шимэ домог бии юм. Үндэр наһатай нэгэ үбгэжөөл Хүдэрийн горхонише хараад, ерээдүй сагта эндэ онгосо ябадаг болохо гэхэн байгаа. Үнэхөөрөөшье, уһалууриин сөөрэм бии болгогдоһон бэлэй. Ухи хүүгэдэй хонгёо дуу шуун таһалдаггүй, хайхан лэ газар.

Мүнөө түрэл хургуулиингаа 75 жэлэй ойн баярай болохоёо байхада, хүндэтэ багшанараа дурдаһуу. Эргэм номтой болгожо, эгээлэй

замга үгдэшэһэн багшанарнай, хурган хүмүүжүүлэгшэднай гэбэл, Д.З.Будаев, Ф.А.Магасов, Г.И.Белоозерова, Э.Р.Рагцаев, Н.А.Цыденжапов, З.И.Верницкая, К.Г.Яковлева, З.Г.Няголова, А.И.Жаркой, В.И.Томоева, Р.Б.Будаева гэгшэд болоно. Хайрата багшанараа хургуулиингаа ойн баярай хайндэрөөр олон тоото шаһинарайнь зүгһөө үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, энэ дэлхэйн али бүтэдэ хайханише эдлэжэ, эдир үетэнөө хүмүүжүүлэн, элшин нютагаа суурхуулан, элүүр энхэ, энэдрэтэй хүхюутэй ябахыень хүсэнэб. Түрэл нютагтаа, хургуулидаа зориулан шүлэгүүдэ олоной анхаралда дурдагханаб.

Элбэг БУРУНОВ, Улаан-Үдын аэропортын иммиграционно хиналтын постын начальник, Россин Федерациин 3-дахи классай зүбшэлэгшэ.

Элбэг БУРУНОВ

ЕШИ-ЛОДОЙ РИМБҮҮШЭ БАГШАДА Ундэр түрэлтэ Римбүүшэ багша Үргэн Буряадтам арамнай үргөөл, Бурхан багшын хургаал таража, Бүгэдэ зоноо дэмжэн үргөөл. Ами наһанай абарал табижа, Амидарал зохёон мандаад байнаб. Алтан дэлхэйн жама хургаал Арад зондоо хүргэн байнаб. Шүтэн мүргэн ябаха сагтам Сарын сагаан гэрэл мэтэл, Сэдхэлээ уйдан сибыхэ үедэ Сэлмэг наранай элшэ мэтэл. Эгүүри мүнхэ дэлхэй дээрэ Элшэн боложо эльгээгдэһэн Далай багшын айладхалтай Дэмбэрэл ехэтэй Римбүүшэ багша.

ХҮДЭРИ-СОМОН
Хүбөөлһэн хадынгаа .
Хоймортонь зохидхон
нуурихан түбхинөөл
Хүдэри-Сомон.
Дабталга:
Хүдэри-Сомоний хайхание
Хэлэжэ яажаш бирахгүйш,
Хүдэри-Сомоний хайхание
һанажа, бодожол сэгнэхэш.

Урдуурнь гоёхонор
Урданал горхониинь,
Унгынхэн ногоон соо
Урмандаал долгилон.
Дабталга:
Байгаалинь зохидхон
Байдалдан тааранхайл,
Бүгэдэ зонуудтань
Баяр асарһай.
Дабталга.

БАГШАНАРТАА
Хадаараа хүбөөтэй Хүдэри-Сомоний хургуулида хураха талаан байбал,
Хурса багшанарай шабинь байха

Хүнэй ехэхэн заяан байбал.
хураһан жэлнүүд хаяшаг шэнгил,
лонхын жэнгинээн харгыдам ходол,
хургаһан багшанар бурхад мэтэл
Зааһан эрдэмынь - далай шэнгил.
Хүдэри Сомоний түрэл хургуулидаа
Хүгтэй мэндэеэ хүргэн ошохооб,
хайхан бодолоо һэргээн бусахаб,
Хэзээдээш ходо магтан ябахаб.

Энэ жэлэй эхиндэ «Римбүүшэ багша» гэхэн түбэгэй соёлой түб байгуулагдаһан юм. Түбэг оюун ухаанай гүн баялыгые хүн зоний дунда дэлгэрүүлхын, олоной зүрхэ сэдхэлдэ гүнтэ болгохын тула иимэ түб эмхидхэгдэ. Энэ түбэй ажал ябуулгада амжалта хүсөөг, шимэ шүлэгөө зориуллаб.

Манай редакцияда олон жэл соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһан оператор-корректор, манай хайрата хани нүхэр ПАГИМТОВА Лариса Альбертуевнагай үни удаан хүндөөр үбшлэжэ, саһаа урид наһа бараһан ушараһа гэр бүлэдэнь, түрэлхидтэнь, дүтын хүнүүдтэ «Буряад үнэн» сониний редакциин коллектив гүнзэги шанала гашуудалаа мэдүүлнэ.

Хайрата эхэ ЦЫДЫПОВА Цырен-Дулма Очирнимаевнагай наһа бараһан ушараар ахалагша багша Б.Д.Цырендоржиевада гүнзэги шанала гашуудалаа БГУ-гай ректорат, профком, экономикын болон хүтэлбэрлэлгын факультедэй коллектив мэдүүлнэ.

Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, «Буряад үнэн» газетын эдэбхитэй бэнзэгшэ, уншагша ЦЫДЫПОВА Цырен-Дулма Очирнимаевнагай наһа бараһан ушараар түрэлхидтэнь болон үни хүүгэдтэнь гүнзэги шанала гашуудалаа «Буряад үнэн» газетын редакциин коллектив мэдүүлнэ.

Хайрата эжы ЦЫДЫПОВА Цырен-Дулма Очирнимаевнагай наһа бараһан ушараар Буряад гүрэнэй университедэй багш Б.Д.Цырендоржиевада суг хураһан үетэниинь, нүхэдэнь гүнзэги шанала гашуудалаа мэдүүлнэ.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Ахамад редактор А.А.АНГАРХАЕВ.
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Б.М.Ж. БАЛДАНОВ (ахамад редакторай орлогшо), Г.Х.ДАШЕЕВА (ахамад редакторай орлогшо), Б.В.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (харюусалгата секретарь), Б.Ц.СЕМЕНОВ (РФ - гэй Гүрэнэй Дүүмэ), Е. К. ХАНХАЛАЕВ (Буряад Республикын Правительство), Ц.Э. ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудые даагша: Д.Ш.ХУБИТОВ, А.А.Н.ГЕРГЕНОВ, Т.В.САМБЯЛОВА, С.А.БУДАЕВ, А.Д.ТАПХАЕВ, Д.А.АНГАЕВ (ахамад редакторай орлогшо), Н.Д.НАМСАРАЕВ, В.И.ПИНТАЕВ (хэблэлэй директор).

Редакциин телефонууд: ахамад редакторай - 21-50-96 (факс), приёмны - 21-54-54, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретарини - 21-50-52, секретариатай - 21-50-52, таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86 (даагшань), 21-34-05, соёлой, түүхын болон спортын - 21-60-21 (даагшань), 21-57-63, залуушуудай оюутгай ажабайдалай болон олонинтын хүдэлмэрини - 21-54-93 (даагшань), 21-69-58, рекламн, сонсхолой болон коммерческэ ажалай - 21-62-62, 21-67-81, хэблэлэй - 21-55-97, оператор-корректорнүүдэй - 21-61-35, фотокорреспондентнүүдэй - 21-33-61, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерини - 21-23-67, вахтын - 21-60-91

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нотагай нэриүүдэй бэнзэгы хэзэгайруулан ушарта авторуудын харюусалгатай. Редакциин һанамжа автарайхтай адли бэшэ байжа магад. * Түлбэригэй материалнууд.

Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ хото, Каландаринвиллин ийлсэ, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.
E-mail: unen @ buriat.ru.

Газет хэблэлэй 5 хуудан хэмжээтэй. Индекс 73877. Хамтын хэһэг 20.350. Хэблэлдэ тушаагдан саг 17.00.

"Республиканскэ типограф" гэхэн АО-до газет 8000 хэһэгээр хэблэгдэ. Директоринь телефон: 21-40-48. Б-0165-дахы номертойгоор бүрдхэлдэ абтанхай. Заказ № 8299.

Энэ дугаартамай «Московские новости» мэдээлэл агентствын материалнууд хэргэлдэ.